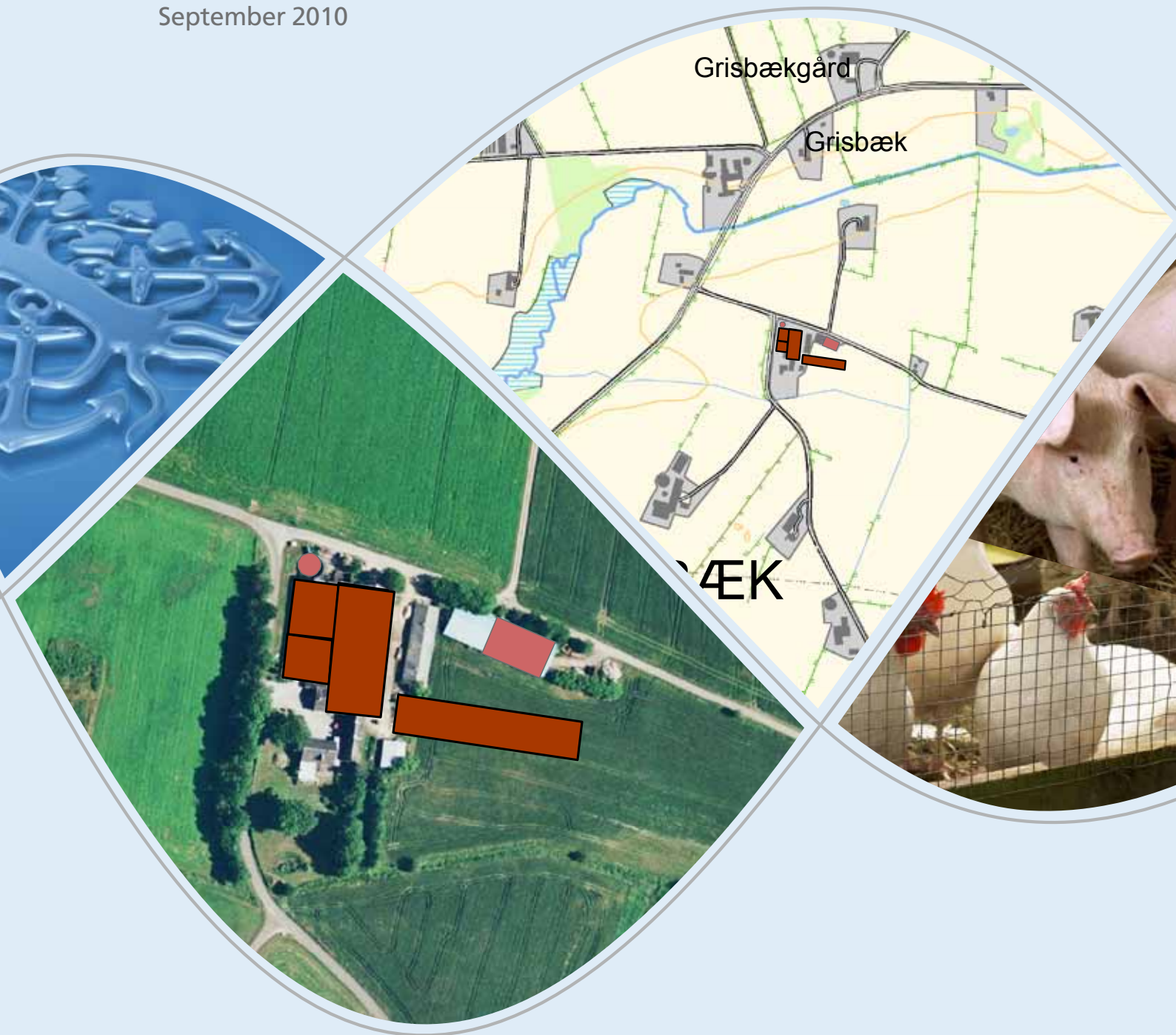

Miljøgodkendelse

Etablering af konsumægproduktion og ændring af slagtesvinproduktion
Sdr. Grisbækvej 6, 6740 Bramming

September 2010

Teknik & Miljø

Esbjerg Kommune

**Esbjerg
Kommune**

Natur & Vandmiljø
Teknik & Miljø

ESBJERG KOMMUNE

Natur & Vandmiljø

Torvegade 74

6700 Esbjerg

Telefon 7616 1616

E-mail raadhuset@esbjergkommune.dk

Web www.esbjergkommune.dk

Sag nr. : 2010-203

Sagsansvarlig: Ilse Gräber

Copyright: Alle kort og luftfoto: copyright DDO ®, ©COWI

Indholdsfortegnelse

INDLEDNING	3
GODKENDELSE TIL UDVIDELSE OG ÆNDRING OG DRIFT AF HUSDYRPRODUKTION	4
EJENDOMS- OG BEDRIFTSOPLYSNINGER	4
FORUDSÆTNINGER OG VILKÅR.....	4
Vilkår for husdyrbrugets anlæg	5
Vilkår for husdyrbrugets udbringningsarealer	9
Generelle vilkår	9
RETSBESKYTTELSE OG REVURDERING.....	11
MEDDELELSEPLIGT – ANLÆG OG AREALER.....	11
ØVRIGE FORHOLD	11
OFFENTLIGGØRELSE.....	12
KLAGEVEJLEDNING	13
MILJØTEKNISK BESKRIVELSE OG VURDERING	14
INDLEDNING	14
BESKRIVELSE OG VURDERING AF DET ANSØGTE PROJEKT.....	14
Husdyrbrugets beliggenhed.....	15
Besætningens størrelse	16
Driftsbygningerne	17
Gødningsproduktion	20
Udbringningsarealer	21
Energi- og vandforbrug.....	23
Råvarer og hjælpestoffer	24
Affald	24
Spildevand.....	25
PROJEKTETS PÅVIRKNINGER AF OMGIVELSERNE – LUGT, STØJ, MM.	25
Lugt	25
Støj og transport	27
Støv, fluer og skadedyr	30
Lys.....	30
Driftsforstyrrelser og uheld	31
Landskab og kulturmiljø.....	31
PROJEKTETS PÅVIRKNINGER AF OMGIVELSERNE – NATURMÆSSIGE FORHOLD.	32
Ammoniakpåvirkning af naturområder.....	33
Nitrat til overfladevand – marine områder, vandløb og søer	59
Fosfor til overfladevand – marine områder, vandløb og søer.....	62
Påvirkning af arter med særligt strenge beskyttelseskrav (Bilag IV arter)	64
Nitrat til grundvand - nitratfølsomme vandindvindingsområder.....	65
BEDST TILGÆNGELIGE TEKNOLOGI (BAT).....	66
OPHØR	73
ALTERNATIVE MULIGHEDER	73
BEMÆRKNINGER I FORBINDELSE MED INDLEDENDE ANNONCERING AF DET ANSØGTE PROJEKT	74
HØRING	74
AFGØRELSE.....	81
BILAG 1:	82
BILAG 2: LOGBOG FOR UDMUGNINGSFREKVENNS FOR SDR. GRISBÆKVEJ 6	85
BILAG 3	87
BILAG 4:	91
BILAG 5	99

Indledning

Miljøgodkendelsen fastlægger de vilkår, der skal gælde for en ændring og udvidelse af husdyrproduktionen på Sdr. Grisbækvej 6, 6740 Bramming i Esbjerg Kommune. Vilkårene sikrer, at udvidelse og ændringen og drift af husdyrbruget kan ske uden at påvirke miljøet væsentligt.

Miljøet skal i denne sammenhæng forstås som omgivelserne i bred forstand, herunder befolkning, flora og fauna, vandmiljø, landskab og kulturhistorie samt ressourceforbrug.

I forbindelse med udarbejdelsen af miljøgodkendelsen, har Esbjerg Kommune lavet en miljøteknisk beskrivelse og vurdering af det ansøgte projekt. Denne danner baggrund for afgørelsen om miljøgodkendelse, herunder de stillede vilkår.

Ansøgningen om miljøgodkendelse har været offentliggjort i Bramming Ugeavis den 1. juni 2010. Offentligheden har hermed haft mulighed for at komme med forslag og bemærkninger til projektet, samt anmode om at få tilsendt udkast til afgørelse når denne foreligger. Kommunen har i forbindelse med annonceringen modtaget bemærkninger til projektet. Der er nærmere redegjort for de indkomne bemærkninger i den miljøtekniske beskrivelse og vurdering.

Forslaget til miljøgodkendelse har været i offentlig høring i perioden fra den 2. juli 2010 til den 13. august 2010. I forbindelse med den offentlige høring er der kommet bemærkninger fra naboer. De indkomne bidrag, og Esbjerg Kommunes bemærkninger til disse, fremgår af den miljøtekniske beskrivelse og vurdering side 73.

Godkendelse til udvidelse og ændring og drift af husdyrproduktion

Esbjerg Kommune har afgjort, at slagtesvine- og fjerkræproduktionen på Sdr. Grisbækvej 6, 6740 Bramming kan ændres og udvides som ansøgt.

Godkendelsen omfatter

- En udvidelse af dyreholdet fra 1.010 smågrise og 1.010 slagtesvin til 3.500 slagtesvin. Derudover etableres en fjerkræproduktion på 41.750 årshøner. Dette svarer til en ændring og udvidelse fra 65,5 dyreenheder til 341,4 dyreenheder.
- Etablering af burægstald på 1.340 m². Højde er maksimalt 8,5 m.
- Etablering af 2 glasfibersiloer på hver 32 ton med en højde på ca. 10 m. Siloerne bliver grå og gule. 1 gastætsilo på 700 ton med en højde på 14,11 m og en diameter på 9,27 m, farve galvaniseret stålplade.
- Etablering af gødningshus (360 m²) i eksisterende gødningshus

Godkendelsen meddeles efter § 12 stk. 2 i lov nr. 1572 af 20. december 2006 om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug, idet Esbjerg Kommune vurderer at:

- Der er truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik,
- Husdyrbruget i øvrigt kan drives på stedet uden at påvirke omgivelserne på en måde, som er uforenelig med hensynet til omgivelserne, samt
- Udvidelse og drift af husdyrbruget ikke medfører væsentlige virkninger på miljøet

Godkendelsen omfatter samtlige landbrugsmæssige aktiviteter på ejendommen, herunder drift af husdyrbrugets anlæg samt udspretningsarealer.

Der er nærmere redegjort for de vurderinger der ligger til grund for afgørelsen i vedlagte miljøtekniske beskrivelse og vurdering.

Ejendoms- og bedriftsoplysninger

Godkendelsen gives til husdyrbruget beliggende Sdr. Grisbækvej 6, 6740 Bramming, matrikel nr. 6a, Grisbæk By, Vejrup. Ejendomsnummeret er 5610307832. Bedriftens CVR nr. er 26610702 og CHR nr. er 81131. Husdyrbruget ejes og drives af Janni Lønne og Glenn Nielsen, Sdr. Grisbækvej 6, 6740 Bramming.

Forudsætninger og vilkår

Esbjerg kommune forudsætter, at projektet gennemføres og drives som beskrevet i ansøgningen. Godkendelsen meddeles på vilkår, der sikrer at kravene i § 27 og § 29 i lov om miljøgodkendelse, mv. af husdyrbrug opfyldes.

Der stilles følgende vilkår til hhv. husdyrbruget anlæg, husdyrbrugets arealer, samt generelle vilkår for husdyrbruget.

Vilkår for husdyrbrugets anlæg

Husdyrproduktion

1. Husdyrholdet skal være sammensat og staldindretningen udført som beskrevet nedenfor:

Dyreart	Staldsystem	
	Antal produceret/årsdyr	DE
Slagtesvin Delvis spaltegulv, 25-49% fast gulv	3500	89,9
År Konsumæg, bure m. bånd, og hyppig udmugning	41.750	251,5
I alt		341,4

2. Antallet af dyreenheder må variere med 10 % i løbet af planåret (1. august til 1. august). Dog må det maksimale dyrehold beregnet som et gennemsnit i perioden 1. august til 31. juli ikke overstige 341,4 dyreenheder.
3. Antallet af dyr indenfor hver dyrekategori må maksimalt variere med 10 %.
4. Når husdyrbrugets produktionsomfang passerer 215,7 DE skal der indsendes kopi af skriftlig aftale til tilsynsmyndigheden om afsætning til biogasselskab eller tilsvarende modtager af overskydende husdyrgødning.
5. Bedriften skal underrette tilsynsmyndigheden om produktionens størrelse 2 år efter godkendelsens dato.

Indretning og drift

6. Ændringer i ejerforhold, eller hvem der er ansvarlig for husdyrbruget, skal meddeles Esbjerg Kommune.
7. Husdyrbruget skal placeres, indrettes og drives i overensstemmelse med de oplysninger, der er beskrevet i miljøgodkendelsen og det tilhørende ansøgningsskema version 8 - 17.06.2010, og med de ændringer der fremgår af godkendelsens vilkår.
8. Husdyrbruget og dens omgivelser skal renholdes så det ikke giver anledning til gener for omgivelserne.

Foder (vilkår 9-13 gælder for slagtesvin)

9. Korrektionsfaktoren for råprotein i slagtesvinefoderet må maksimalt være 0,891 beregnet efter følgende vilkårs ligning:

$$\left(\frac{FE_{sv} \text{ pr. produceret svin} * g \text{ råprotein pr. } FE_{sv}}{6,25 \text{ g råprotein pr. g N} - \left(\frac{\text{afgangsvægt} - \text{indgangsvægt}}{\text{kg. tilvækst}} * 28 \text{ g N pr. kg. tilvækst} \right)} \right) / \left(\frac{\text{afgangsvægt} - \text{indgangsvægt}}{\text{kg. tilvækst}} * (20,95 + 0,177 * (\text{afgangsvægt} - \text{indgangsvægt})) \right)$$

Ovenstående vilkår er beregnet ud fra forudsætninger i nedenstående tabel. De enkelte forudsætninger er ikke bindende, men vilkårligningen skal samlet set overholdes.

Faktor	Værdi
Indgangsvægt, kg	30
Afgangsvægt, kg	102
FE _{sv} pr. kg tilvækst beregnet ud fra 72 kg tv * 2,87 FE/kg slagtesvin.	206,64
G råprotein pr. FE _{sv}	147,0

10. Der skal foreligge en logbog for slagtesvinefoderet, der dokumenterer vægtintervaller, foderforbrug og foderets indhold af råprotein pr. FE_{sv} i de enkelte foderblandinger.
11. En gang årligt, f.eks. i forbindelse med indsendelse af gødningsregnskab, skal der laves en beregning over det gennemsnitlige indhold af råprotein pr. FE_{sv} på årsbasis. Beregningen skal opbevares i logbogen.
12. Logbogens oplysninger i form af ind- og afgangsvægt, blandeforskrifter, indlægssedler, beregnet gennemsnit indhold af g råprotein pr. FE_{sv} skal opbevares i minimum 5 år og skal kunne forevises på tilsynsmyndighedens forlangende.
13. Der skal tilsættes fytase i foderet samt fasefodres.

Husdyrgødning

14. Overpumpning af gylle fra gyllebeholder til gyllevogn og lign skal foregå under opsyn, således at spild undgås, og der tages størst muligt hensyn til omgivelserne.
15. I det omfang kompostlignende dybstrøelse opbevares i marken, skal opbevaringen ske i overensstemmelse med Skov- og Naturstyrelsens vejledning september 2004 eller senere udgave. Vejledningen er vedlagt som bilag 1.
- Oplaget må ikke placeres i nitratfølsomme indvindingsområder eller på arealer omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Oplaget må ikke placeres på arealer, der skrånede ned mod vandløb.
16. Påfyldning af gyllevogne og lignende skal enten foregå på en plads med afløb til opsamlingsbeholder for flydende husdyrgødning eller med gyllevogne som har påmonteret pumpe og returløb. Pladsen skal rengøres for spild af flydende husdyrgødning umiddelbart efter, at perioden med daglig

påfyldning af gylle er afsluttet. Pladsen skal mindst have tæthed og faldforhold svarende til kravene i Landbrugets Byggeblad nr. 103.11-2.

Energi- og vandforbrug

17. Der skal foretages en kvartalvis registrering af vand- og energiforbrug for at holde fokus på forbruget og muligheden for at reducere dette.

Råvarer og hjælpestoffer

18. Olietanke skal drives jf. Miljøministeriets gældende bekendtgørelse om indretning, etablering og drift af olietanke mv. (På godkendelsestidspunktet Bekendtgørelse nr. 724 af 8. juli 2008).
19. Ved håndtering af brændstof, smøremidler og kemikalier må der ikke opstå spild med deraf følgende risiko for forurening af jord og grundvand.
20. Tankning af diesel skal til enhver tid ske på en plads med fast og tæt bund således at spild kan opsamles, og der ikke er mulighed for afløb til jord, kloak, overfladevand eller grundvand.
21. Opbevaring af olier og kemikalier skal ske i overensstemmelse med Esbjerg Kommunes forskrift for opbevaring af olie- og kemikalier.

Affald

22. Opbevaring af olie- og kemikalieaffald skal ske i overensstemmelse med Esbjerg Kommunes forskrift for opbevaring af olie- og kemikalier.
23. Bortskaffelse af olie- og kemikalieaffald (farligt affald) skal ske i overensstemmelse med Esbjerg Kommunes regulativ for bortskaffelse af farligt affald. Mindre mængder farligt affald (op til 50 kg årligt) kan bortskaffes gennem den kommunale slat-ordning. Tilmelding kan ske hos Esbjerg Kommune, Affald.

Ammoniakfordampning

24. Staldsystemet i den nye burægstalden (jf. kort 2, bygning nr. N) skal være gødningsbånd og hyppig udmugning (mindst 3 gange ugentligt) eller tilsvarende staldsystem, med en ammoniakfordampning på samme niveau eller lavere.
25. Udmugning ved start af gødningsbåndet i konsumægstaldene (stald N) skal foretages mindst 3 gange ugentligt.

26. Gødningsbåndets driftstimer måles løbende ved hjælp af en timetæller eller en energimåler og skal registreres i en driftsjournal. I konsumægstaldene skal registreringen ske månedligt.
27. Der skal ved miljøtilsyn på ejendommen foreligge oplysninger om driftstid pr. udmugning, så forventet timeforbrug eller energiforbrug kan estimeres for kontrol af, om udmugning foretages med den anførte frekvens. Hvis driftstimer måles ved hjælp af energimåler, skal der endvidere foreligge oplysninger om elmotorernes samlede effekt.

Spildevand

28. Drikkevandssystemet skal drives og vedligeholdes således at unødigt spild undgås i videst muligt omfang.
29. Vaskevand fra rensning af staldene, (og fra ægvask og ægpakkeri) skal opsamles i beholder og må herefter anvendes i overensstemmelse med bestemmelserne for spildevand i husdyrgødningsbekendtgørelsen. Opsamlingsbeholderen skal have en kapacitet svarende til mindst en afvaskning af staldene. For ægvaskevand skal opbevaringskapaciteten være mindst 45 m³.
30. Afløbsplan, der beskriver afløbsforhold fra burægstalden, skal indsendes til Esbjerg Kommune. Afløbsplanen skal være udført af autoriseret kloakmester og indsendes til Esbjerg Kommune senest 1 måned efter byggeriet af afsluttet.

Lugt

31. Husdyrbrugets drift må ikke give anledning til lugtgener som af tilsynsmyndigheden vurderes at være væsentlige for området.

Transport

32. Udbringning af husdyrgødning, som kræver kørsel gennem Gørding, må ikke foretages på lørdage, samt på søn- og helligdage.
33. Svinegylle som transporteres fra Sdr. Grisbækvej til gyllebeholder ved Gørding skal ske med lastbil.

Støj

34. Husdyrbrugets bidrag til støjbelastningen målt i dB (A) må i ethvert punkt på opholdsarealer ved boliger i det åbne land ikke overstige følgende værdier.

	Tidsrum	max. lydniveau
Mandag – fredag	kl. 07.00 – 18.00	55 dB(A)
	kl. 18.00 – 22.00	45 dB(A)
	kl. 22.00 – 07.00	40 dB(A)
Lørdag	kl. 07.00 – 14.00	55 dB(A)
	kl. 14.00 – 22.00	45 dB(A)
	kl. 22.00 – 07.00	40 dB(A)
Søn- og helligdage	kl. 07.00 – 22.00	45 dB(A)

	Kl. 22.00 – 07.00	40 dB(A)
--	-------------------	----------

Maksimalværdien af støjniveauet om natten (kl. 22.00 - 07.00) må ikke overstige 55 dB (A) i ethvert punkt på opholdsarealer ved boliger i det åbne land.

35. Husdyrbruget skal på tilsynsmyndighedens forlangende dokumentere, at ovennævnte er overholdt. En sådan dokumentation kan højst kræves én gang årligt. Dokumentationen skal ske under forhold, hvor husdyrbrugets er i fuld normal drift.
36. Dokumentationen skal ske i form af resultatet af en støjmåling udført som beskrevet i Miljøstyrelsens vejledning nr. 5 og 6/1984 eller af beregninger udført efter den nordiske beregningsmetode for ekstern støj fra virksomheder, jf. Miljøstyrelsens vejledning nr. 5/1993. Er dokumentationen udført som beregning, skal den indeholde de oplysninger om beregningsforudsætningerne, som er nødvendige for vurdering af rigtigheden af beregningsresultaterne. Som udgangspunkt accepteres en ubestemthed på de målte eller beregnede støjbelastninger på max. +/- 3 dB(A).
37. Målingerne eller beregningerne skal foretages af et målefirma / institut, som er uvildigt, og akkrediteret af DANAK eller godkendt af Miljøstyrelsen til "Miljømåling - ekstern støj".

Støv

38. Driften af husdyrbrugets anlæg må ikke medføre væsentlige støvgener udenfor ejendommens eget areal.

Skadedyr

39. Der skal overalt på ejendommen udføres og dokumenteres en effektiv flue- og skadedyrsbekæmpelse i overensstemmelse med de til enhver tid nyeste retningslinier fra Statens Skadedyrlaboratorium.
40. Opbevaring af foder skal ske på sådan en måde, at der ikke opstår risiko for tilhold af skadedyr (rotter mv.).

Landskabelige værdier

41. Fodersilo (Q) må ikke bygges højere end maksimal 14,11 m

Vilkår for husdyrbrugets udbringningsarealer

Arealer

42. Der må kun udbringes husdyrgødning på de arealer der fremgår af kort 3 og tabel 4.1.3 i ansøgningen.

Generelle vilkår

Egenkontrol

43. Husdyrbruget skal føre registreringer over den til enhver tid gældende husdyrproduktion på ejendommen. Registreringerne kan bestå af gødningsregnskaber, slagterifregninger eller lign. Denne registrering skal ved miljøtilsynets besøg på husdyrbruget kunne forevises som dokumentation for godkendelsens bestemmelse om husdyrholdets størrelse (vilkår 1).
44. I tilfælde af etablering af oplag af kompost i marken, skal tidspunkt og placeringen noteres på et kortbilag, som skal fremvises ved miljøtilsyn. Registreringen skal ved miljøtilsynets besøg på husdyrbruget kunne forevises som dokumentation for godkendelsens bestemmelse om placering af markstakke (vilkår 13).

Uheld

45. Der skal udarbejdes en beredskabsplan som fastlægger, hvornår og hvordan der skal reageres ved uheld, som kan medføre påvirkning af omgivelserne. Beredskabsplanen skal som minimum indeholde:
  - Procedurer, som beskriver relevante tiltag med henblik på "at stoppe uheldet" og begrænse udbredelsen.
  - Oplysninger om hvilke eksterne/interne personer og myndigheder, der skal alarmeres og hvordan.
  - Kortbilag over bedriften med angivelse af miljøfarlige stoffer, afløbs- og drænsystemer og vandløb mm.
  - En opgørelse over materiel der er tilgængeligt på husdyrbruget, eller som kan skaffes med kort varsel, der kan anvendes i forbindelse med afhjælpning, inddæmning og opsamling af spild/lækage, som kan medføre konsekvenser for det eksterne miljø.

Ophør

46. Ved ophør af bedriften skal produktionsanlæg, husdyrgødnings- og foderopbevaringsanlæg tømmes og rengøres grundigt. Al miljøfarligt affald skal bortskaffes for egen regning efter den til enhver tid gældende lovgivning.

Krav til udnyttelse af godkendelse og revurdering

47. Husdyrbruget skal være bragt i overensstemmelse med de i godkendelsen nævnte vilkår inden fristen for udnyttelsen af denne miljøgodkendelse.
48. Godkendelsen bortfalder såfremt den ikke er udnyttet inden 2 år fra godkendelsens meddelelse. Det betyder, at udvidelsen og ændringen skal være gennemført og i drift inden 2 år.
49. Hvis en del af godkendelsen ikke har været udnyttet i 3 på hinanden følgende år, bortfalder den del af godkendelsen, der ikke har været udnyttet de seneste 3 år.

Retsbeskyttelse og revurdering

Med denne miljøgodkendelse følger 8 års retsbeskyttelse.

Vilkårene kan dog til enhver tid ændres efter reglerne i Lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug § 40 stk. 2, hvis der er fremkommet nye oplysninger om forureningens skadelige virkning, hvis forureningen medfører skadevirkninger, der ikke kunne forudses ved godkendelsens meddelelse, eller hvis forureningen i øvrigt går ud over det, som blev lagt til grund ved godkendelsens meddelelse.

Husdyrbrugets miljøgodkendelse skal regelmæssigt og mindst hvert 10. år tages op til revurdering jf. § 17 i Bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse mv. af husdyrbrug. Den første regelmæssige revurdering skal dog foretages, når der er forløbet 8 år. Det er planlagt at foretage første revurdering i 2018.

Meddelelesespligt – anlæg og arealer

Kommunens godkendelse gælder for det konkrete projekt. Hvis der sker ændringer i grundlaget for kommunens vurdering, skal der indsendes en ny ansøgning til kommunen. Dette gælder for eksempel ændringer i forhold til det ansøgte dyrehold, staldanlæg og udbringningsarealer. Esbjerg Kommune skal have lejlighed til at vurdere, hvorvidt udvidelsen/ændringen kræver en ny godkendelse eller om udvidelsen/ændringen kan ske indenfor rammerne af denne godkendelse

Ændringer af udbringningsarealet for den kommende planperiode skal anmeldes til kommunen, senest 1. august jf. § 15 i Bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse mv. af husdyrbrug. Kommunen vurderer hvorvidt de nye arealer er mere sårbare. Kommunens tilkendegivelse gives inden 1. oktober, hvorefter anmeldelsen evt. kan trækkes tilbage, eller der kan fremsendes en ny. En ny anmeldelse skal i givet fald være kommunen i hænde senest 15. oktober. Hvis kommunen har indsigelser imod de nye arealer meddeles det inden 31. december.

Øvrige forhold

Afgørelsen omfatter alene forholdet til lov nr. 1572 af 20. december 2006 om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug. Øvrige relevante tilladelser og godkendelser skal indhentes særskilt, herunder udledningstilladelse af sanitært spildevand.

Kommunens miljøgodkendelse gælder for det konkrete projekt. Husdyrbruget må ikke udvides eller ændres bygnings- eller driftsmæssigt på en måde der indebærer forøget forurening før udvidelsen eller ændringen er godkendt i henhold til lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug. Hvis der sker ændringer i grundlaget for kommunens vurdering, skal du indsende en ny ansøgning til kommunen. Esbjerg Kommune skal have lejlighed til at vurdere, hvorvidt udvidelsen/ændringen kræver en miljøgodkendelse eller om udvidelsen/ændringen kan ske indenfor rammerne af denne miljøgodkendelse.

Etablering af nye anlæg må ikke igangsættes, før der er givet en byggetilladelse fra Esbjerg Kommune.

Husdyrbruget skal til enhver tid leve op til de gældende regler i love og bekendtgørelser, uanset at de nævnte krav og regler kan være en skærpelse af denne godkendelses vilkår.

Offentliggørelse

Afgørelsen om miljøgodkendelse annonceres den 7. September 2010 i Bramming Ugeavis.

Klagevejledning

Afgørelsen kan påklages til Miljøklagenævnet. Klageberettigede er ansøgeren, Miljøministeren, Sundhedsstyrelsen og enhver, der har en individuel, væsentlig interesse i sagens udfald.

Eventuel klage over godkendelsen skal indsendes skriftlig til Esbjerg Kommune, Torvegade 74, 6700 Esbjerg. Klagen skal være modtaget senest ved kontortids ophør den 5. oktober 2010, der er dagen for klagefristens udløb.

Hvis afgørelsen påklages, vil det straks blive meddelt ansøgeren.

Denne afgørelse kan inden 6 måneder fra meddelelsesdato indbringes til domstolsafgørelse.

Udnyttelse af godkendelsen

Miljøgodkendelsen kan udnyttes uanset eventuelle klager, men dette begrænser ikke Miljøklagenævnets mulighed for at ændre eller ophæve Esbjerg Kommunes afgørelse.

Påbegyndelse af projektet før klagefristens udløb sker dog på egen risiko, idet Miljøklagenævnet kan bestemme, at en meddelt godkendelse ikke må udnyttes i tilfælde af rettidig klage.

Miljøteknisk beskrivelse og vurdering

Indledning

Denne miljøtekniske beskrivelse og vurdering af det ansøgte projekt, danner baggrund for forslaget til miljøgodkendelse for udvidelse af husdyrproduktion på Sdr. Grisbækvej 6, 6740 Bramming. Den miljøtekniske beskrivelse og vurdering beskriver og vurderer de miljøpåvirkninger af omgivelserne, som udvidelsen og driften af det ansøgte projekt giver anledning til.

Miljø skal i denne sammenhæng forstås som omgivelserne i bred forstand, herunder befolkning, flora og fauna, vandmiljø, landskab og kulturhistorie samt ressourceforbrug

Vurderingerne er foretaget med udgangspunkt i de beskyttelsesniveauer og retningslinier, der er indeholdt i husdyrloven med tilhørende bekendtgørelse og vejledning.¹ Påvirkningen af omgivelserne er beskrevet og vurderet dels i forhold til de anlægsnære påvirkninger (lugt, støj mm), dels i forhold til de naturmæssige forhold (natur, vandmiljø mm.).

Beskrivelse og vurdering af det ansøgte projekt

Jannie Lønne og Glenn Nielsen ønsker at udvide og ændre deres besætning på Sdr. Grisbækvej 6, 6740 Bramming fra 65,5 dyreenheder (DE) til 341,4 DE. Driften af ejendommene Sdr. Grisbækvej 6 bliver burægsproduktion til konsum og slagtesvineproduktion.

Byggeri omfatter en ny burægsstald på 1340 m² til 45.000 høner. Dertil indrettes et gødningshus (360 m²) i eksisterende bygning. For at kunne opbevare korn og foder opføres to nye siloer à 32 tons. Højden bliver ca. 10 m. Pakkerum (200 m²) og servicenum etableres i eksisterende bygning. Der etableres forbindelse til eksisterende samletank til opsamling af vaskevand fra det nye hus.

Byggeriet forventes påbegyndt pr. 1. oktober 2010 og afsluttet 1. marts 2010, hvorefter driften startes op. Besætningen forventes øget til 341,4 dyreenheder over en 2 årig periode.

På vegne af ansøger har Landscenteret Fjerkræ den 23. december 2009 indsendt ansøgning om miljøgodkendelse af en udvidelse af husdyrproduktionen på Sdr. Grisbækvej 6, 6740 Bramming. Der er ansøgt via det it-baserede ansøgningssystem på www.husdyrgodkendelse.dk.

I forbindelse med behandlingen af ansøgningen har der været behov for supplerende oplysninger. Der har været mailkorrespondance med ansøgers konsulent og ansøgningsskemaet er revideret og genindsendt løbende. Det endelige ansøgningsskema (nr. 8099 version 8) er indsendt den 17. juni 2010. Den miljøtekniske beskrivelse og vurdering er foretaget med baggrund i det sidst indsendte ansøgningmateriale.

---

¹ Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug (Lov nr. 1572 af 20. december 2006); bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug (bekendtgørelse nr. 294 af 31. marts 2009), Miljøstyrelsens vejledning om tilladelse og godkendelse af husdyrbrug (december 2006) samt Miljøstyrelsens supplerende vejledning om fastsættelse af yderligere vilkår efter § 29 i husdyrloven (december 2007).

Husdyrbrugets beliggenhed

Husdyrbruget er beliggende i landzone i område 22-30-010 – landområde omkring Sdr. Grisbæk i Esbjerg Kommuneplan 2010-2022. Placeringen fremgår af kort 1.

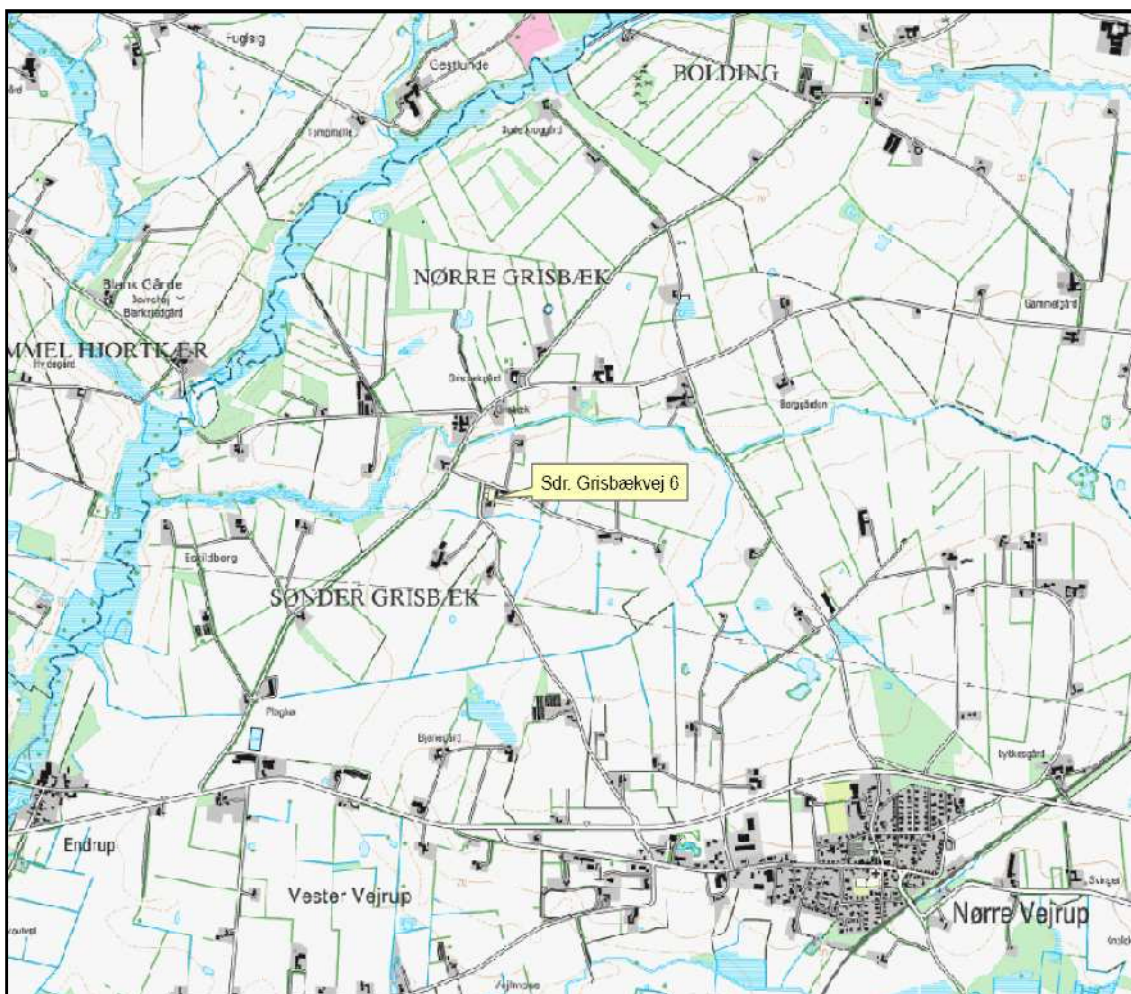
Husdyrbruget ligger ca. 1.525 m fra eksisterende byzoneområde og ca. 1.800 m fra planlagt byområde i samme by (Nørre Vejrup). Der ligger ingen samlet bebyggelse i en kortere afstand end afstanden til Nørre Vejrup.

Nærmeste nabo Sdr. Grisbækvej 10 er beliggende ca. 127 m fra husdyrbruget.

Husdyrbruget opfylder afstandskravene i Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug:

- §§ 6 og 20: Afstande til nabobebyggelse, byzone- eller sommerhusområde, samlet bebyggelse og blandet bolig og erhverv mv.
- § 7: Afstande til beskyttede naturtyper (højmose, lobeliesø, hede > 10 ha, overdrev > 2,5 ha uden for internationale beskyttelsesområder samt heder, overdrev og ammoniakfølsomme søer beliggende inden for international naturbeskyttelsesområder).
- § 8: Afstandskrav til vandløb, vandindvindinger, offentlig og privat fællesvej, naboskel og egen beboelse.

Kort 1. Husdyrbrugets beliggenhed

Besætningens størrelse

Det nuværende og fremtidige dyrehold på Sdr. Grisbækvej 6, 6750 Bramming fremgår af tabel 1.

Dyreart	Nuværende		Fremtidig	
	Antal	DE	Antal	DE
Årsso, løbe- og drægtighedsstald, Individuel opstaldning, delvis spaltegulv	150	24,4	ingen	
Årsso, farestald, Kassestier, delvis spaltegulv	150	10,52	Ingen	
Smågrise fra 7,2 kg, Drænet gulv + spalter (50/50)	1.010	4,66	Ingen	
Slagtesvin, Delvis spaltegulv, 25-49% fast gulv	1.010	25,94	3.500	89,9
Årshøne, konsumæg, bure m. bånd, staldgødning	Ingen		41.750	251,5
I alt		65,5		341,4

Tabel 1: Husdyrbrugets dyrehold. Dyreenheder er beregnet efter bilag 1 i bekendtgørelse om ændring af bekendtgørelse om husdyrbrug og dyrehold for mere end 3 dyreenheder, husdyrgødning, ensilage m.v. (bek. nr. 935 af 19.07.2010).

Den nuværende tilladte produktion på ejendommen svarer til 150 søer, 3480 smågrise (til 30 kg) og 3.480 slagtesvin (30-102 kg), jf. Ribe Amts afgørelse om ikke VVM-pligt meddelt den 9. september 2005 og Bramming Kommunes accept af forhåndsansøgning dateret den 13. september 2005. Tilladelsen har ikke været

fuldt udnyttet. Derfor er der på baggrund af de sidste tre års gødningsregnskaber og øvrige regnskaber fastsat en eksisterende og lovlig produktion på 150 søer, 1010 smågrise (til 30 kg) og 1010 slagtesvin (30-102 kg).

Besætningslisten i det centrale husdyrregister (CHR) viser et dyrehold på 54 søer, 78 slagtesvin over 30 kg og 1252 smågrise (7-30 kg). Besætningslisten angiver, hvilke dyr der på udtrækstidspunktet den 4. juni 2010, er registreret. Årsagen til forskellen mellem til den anvendte nudrift og CHR-udtrækket er, at sidstnævnte viser produktionen på udtrækstidspunktet.

Der stilles vilkår til husdyrbrugets maksimale produktion og til i hvilket omfang produktionen kan tillades af variere.

Driftsbygningerne

På ejendommen er der i dag stalde med et samlet areal på ca. 1943 m², inklusive løbe- og drægtighedsstald, farestald, klimastald og stald til slagtesvin. Derudover er der lade, lager, fyrrum og maskinhus, i alt ca. 1.365 m². Af opbevaringsanlæg findes gyllebeholder på 310 m³.

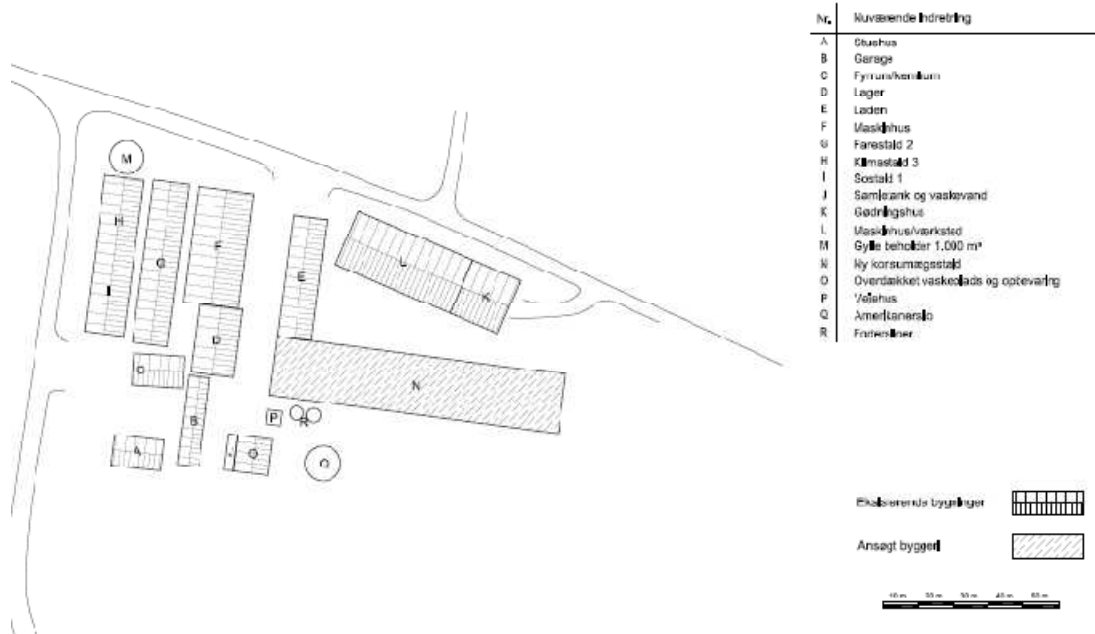
I forbindelse med udvidelsen af dyreholdet ønskes der opført en ny burægsstald på 1340 m² til 45.000 høner. Der indrettes et gødningshus (360 m²) i eksisterende bygning (bygning K). For at kunne opbevare korn- og foder, er det nødvendigt at opføre nye siloer. Pakkerum (200 m²) og servicorum etableres i eksisterende bygning. Der etableres forbindelse til eksisterende samletank til opsamling af vaskevand fra det nye hus.

På ejendommen vil der efter udvidelsen være følgende bygninger, som angivet i tabel 2.

Nr.	Anvendelse	Areal / rumfang
A	Stuehus	
B	Garage	
C	Fyrrum/kemirum	200
D	Slagtesvin	215
E	Lade (Pakkerum og servicorum)	350
F	Maskinhus	868
G	Farestald	538
H	Klimastald	537 (so- og klimastald)
I	Sostald	
J	Samletank og vaskevand	250
K	Gødningshus	360
L	Maskinhus/værksted	600 inkl. gødningshus
M	Gyllebeholder	310
N	Ny konsumægstald	1340
O	Overdækket vaskeplads og opbevaring	40
P	Vejehus	10
Q	Gastætsilo	700 ton, Højde 14,11 m, diameter 9,3
R	2 stk. fodersiloer	32 tons, højde 10 m

Tabel 2: Bygningsforklaring

Driftsbygningernes placering fremgår af kort 2.

Kort 2: Situationsplan. Bogstavernes betydning fremgår af tabel 2.

I ansøgningsystemet på husdyrgodkendelse.dk har ansøger anført hvilke ændringer der sker i dyreholdet i de enkelte stalde og hvilke ændringer der sker i staldsystemer. Ændringerne fremgår af tabel 3:

Staldafsnit	Dyreart	Antal		Staldsystem	
		Nudrift	Ansøgt	Nudrift	Ansøgt
Sostald	Årssøer	150	0	Løbe- og drægtighedsstald, Individuel opstaldning, delvis spaltegulv	Ingen dyr i stalden fremover
Farestald	Årssøer	150	0	Kassestier, delvis spaltegulv	Ingen dyr i stalden fremover
Klimastald	Smågrise	1010	0	Drænet gulv + spalter (50/50)	Ingen dyr i stalden fremover
Slagtesvinestald (G)	Slagtesvin	1010	2000	Delvis spaltegulv, 25-49% fast gulv	Delvis spaltegulv, 25-49% fast gulv
Slagtesvinestald (D)	Slagtesvin	0	1500	Delvis spaltegulv, 25-49% fast gulv	Delvis spaltegulv, 25-49% fast gulv
Berigede bure (N)	Årshøner	0	41.750	Ingen	Konsumæg, bure m. bånd, staldgødning

Tabel 3: Oversigt over staldsystemer og dyrehold i de enkelte stalde.

Kommunen finder, at der skal stilles vilkår, som sikrer, at de i ansøgningen oplyste teknikker bringes i anvendelse som forudsat. På den baggrund stilles vilkår om, at staldsystemet i konsumægstalden er gødningsbånd med hyppig udmugning. Det vil

sige, at der udmuges 3 gange om ugen. Denne udmugningshyppighed giver en ammoniakreduktion på 60 % i forhold til referencesystemet, hvor der kun udmuges én gang om ugen.

Produktionsforhold

En æglæggende høne starter sit liv som daggammel kylling. En høne kan producere æg i ca. 60 uger, det er den tid den holdes i æglæggestalden. Hønen har altså udført sin mission i løbet af ca. 76- 80 uger, herefter vil den typisk ende som foder til mink eller anden forarbejdet grundsubstans.

På konsumægsejendommen som Sdr. Grisbækvej er der et hold høner i ægproduktion, alle dyr er samme alder. Derfor foregår produktionen på ejendommen efter alt ind – alt ud. Vilkkårene for ægproduktion er fastlagt i Bekendtgørelse 533, til beskyttelse af æglæggende høner.

Når de gamle høns er sat ud, starter rengøringen og vedligeholdelsen af anlægget. Det vurderes ud fra tidligere produktions- og veterinære forhold, hvorvidt der kræves en grundigere rengøring af hele stalden med vand. Gødningsbånd og gødningstransport rengøres dog altid. Rengøring af staldrum og inventar kan også ske med trykluft. Rengøringen omfatter også udendørs arealer ved porte og døre, ligesom udvendige dele af ventilationen også skal rengøres. Forrum og silo til den enkelte stald rengøres også ved holdskifte. Ægpakkerum, kølerum mm. rengøres dagligt. Rengøringen og vedligehold afsluttes med en desinfektion, hvorefter stalden står tom i en periode. Før indsætning af nye hønniker gennemskyllles vandsystem, foder- og ventilations anlæg afprøves og stalden tempereres.

Det daglige arbejde består i tilsyn med dyr og anlæg. Det skal sikres, at der tilføres den ønskede mængde foder og vand, ligesom klima skal være optimal for dyrene. Døde dyr fjernes dagligt og ægtransporten overvåges. En gang daglig indsamles æggene, tidspunktet afpasses så flest mulige æg indsamles og sættes på køl samme dag, som de er lagt.

Der bliver tilført strøelsesmateriale til ægstrøelsesbakkerne i det nye system. På nuværende tidspunkt har traditionelle bure generelt ikke denne facilitet. Gødningen bliver kørt ud 3 gange ugentligt og tilført gødningshuset. Afhængig af aftagernes formåen leveres gødningen til aftager fra gødningshuset. Eget forbrug af husdyrgødning vil også foregå fra gødningshuset og gyllebeholder. Det tilstræbes at lagrene er tømte i foråret. I forbindelse med tømning rengøres og vedligeholdes de forskellige lager.

Bedriften og produktionen har en opbygning, der gør det nemt at føre tilsyn med dyr og produktionsanlæg hver dag. Der udføres små reparationer, når det er nødvendigt, og såfremt der er behov for det, bliver der tilkaldt service.

Foder

Svinefoder opbevares i bygning F, hvor der er et foderlager. Der bruges ca. 1 ton svinefoder dagligt. Der fodres med tørfoder i foderkasser med vandventiler. Der anvendes fasefodring og fytase tilsætning. Der anvendes 08/09 normtal for tilvækst, fosfor- og proteinprocent og foderforbrug for slagtesvin. Indholdet af råprotein i foderet er 147 g pr. FE.

Der anvendes tørfoder til hønsene. Der bruges ca. 4,8 tons hønsefoder dagligt. Der tilsættes hvede til fodret. Færdigfodret opbevares i udendørs siloer. Der anvendes fasefodring i fodringen. Der anvendes 08/09 normtal for konsumæghøner, bur for foderforbrug, tilvækst, fosfor- og proteinprocent og produceret kg æg/høne. Foderets indhold af råprotein og totalfosfor er på niveau med BAT jf. referencedokumentet for bedst tilgængelige teknikker der vedrører intensiv fjerkræ og svineproduktion (BREF). Der må således højst være 15,5-16,5 % råprotein fra 15-40 uge og 14,5- 15,5 % over 40 uger. Foderforbruget er angivet til 34-47 kg foder/årshøne. Fosfor indholdet i fodret er i BREF angivet til 0,45 % - 0,55 % for høns op til 40 uger og 0,41 til 0,51 % for høns over 40 uger.

Kommunen vurderer, at der med de nuværende og planlagte tiltag til opbevaring og håndtering af foder ikke sker en væsentlig øget påvirkning af omgivelserne. Der stilles vilkår om, at foderopbevaringen skal ske på sådan en måde, at der ikke opstår risiko for tilhold af skadedyr

Gødningsproduktion

Gødningsproduktionen er oplyst i ansøgningen og fremgår af tabel 4.

	Mængder	Opbevaringsanlæg
Flydende husdyrgødning	1750 m ³	Gyllebeholder på 310 m ³ (ejet, Sdr. Grisbækvej 6) Kanaler og fortank 50 m ³ . Gyllebeholder på 500 m ³ (lejet, Sdr. Grisbækvej 11) Gyllebeholder på 825 m ³ (lejet, Søndergade 54) I alt opbevaring: 1685 m ³
Vaskevand	45	Opsamling af vaskevand på 250 m ³ .
Dybstrøelse	627 ton	Gødningshus med kapacitet på 500 t

Tabel 4: Opbevaringskapacitet. Gødningsproduktionen er beregnet ud fra, at dyrene er på stald hele året.

Mængden af flydende husdyrgødning er inklusiv drikkevandsspild og vaskevand fra slagtesvinestaldene ledes til gyllebeholderen.

Fjerkrægødningen ligger på plastbånd under burene, herfra fjernes den tre gange ugentlig til lager. Gødningsbåndene kører langsomt rundt og afleverer gødningen i enden af stalden i en transportør, som ligger på tværs af stalden. Udmugning foregår under opsyn, fordi der er mange bevægelige dele, og det er uheldigt, hvis gødningstransporten ikke går som planlagt. Det er en arbejdsopgave som kan kombineres med det daglige tilsyn. Transportøren ender i en udlægger som fører gødningen op uden for stalden og afleverer den i en vogn. Udmugning tager fra 1 – 2 timer pr. gang. Når vognen er fuld køres til gødningshus og den faste gødning aflæsses til videre lagring. Gødningshus holdes lukket når der ikke aflæsses gødning. Der er ingen oplag af markstakke. Husdyrgødning vil både løbende blive

hentet af biogas, og i perioder er der mulighed for direkte udbringning fra gødningshuset.

41.750 årshøner producerer 1177,35 tons fast gødning. Det er oplyst, at der eksporteres 125,73 DE fra ejendommen, således at der er behov for at oplagre fast gødning fra 22.250 årshøner (134 DE). Dette giver 627 tons. Den faste gødning som oplagres i gødningshus vil blive opbevaret indtil udbringning.

Vaskevand fra burægstalden ledes til særskilt opsamlingsbeholder.

Opbevaringskapaciteten for flydende husdyrgødning svarer til 11,6 måneder, mens opbevaringskapaciteten for fast husdyrgødning svarer til 9,6 måneder. Dermed er husdyrgødningsbekendtgørelsens² krav til opbevaringskapacitet opfyldt.

Udbringningsarealer

I ansøgningen indgår 65,5 ha eget areal, 5,5 ha forpagtet areal, samt 83,2 ha aftalearealer.

Arealer ligger spredt inden for en 10 km radius. Omkring Sdr. Grisbækvej 6 er der 24,6 ha, nord for jernbanen og sydvest for Nr. Vejrup ligger 46,6 ha. Gylleaftaler ligger mod syd og syd vest. Vest for Gørding ligger 16,1 ha af gylleaftalerne, øst for og ved Gørding ligger 50,2 ha, mens der mellem Nr. Vejrup og Gørding mod øst ligger 19,1 ha.

Da et af bedriftens udbringningsarealer (15,73 ha) ligger i Vejen Kommune, er der blevet foretaget høring om arealet i Vejen Kommune.

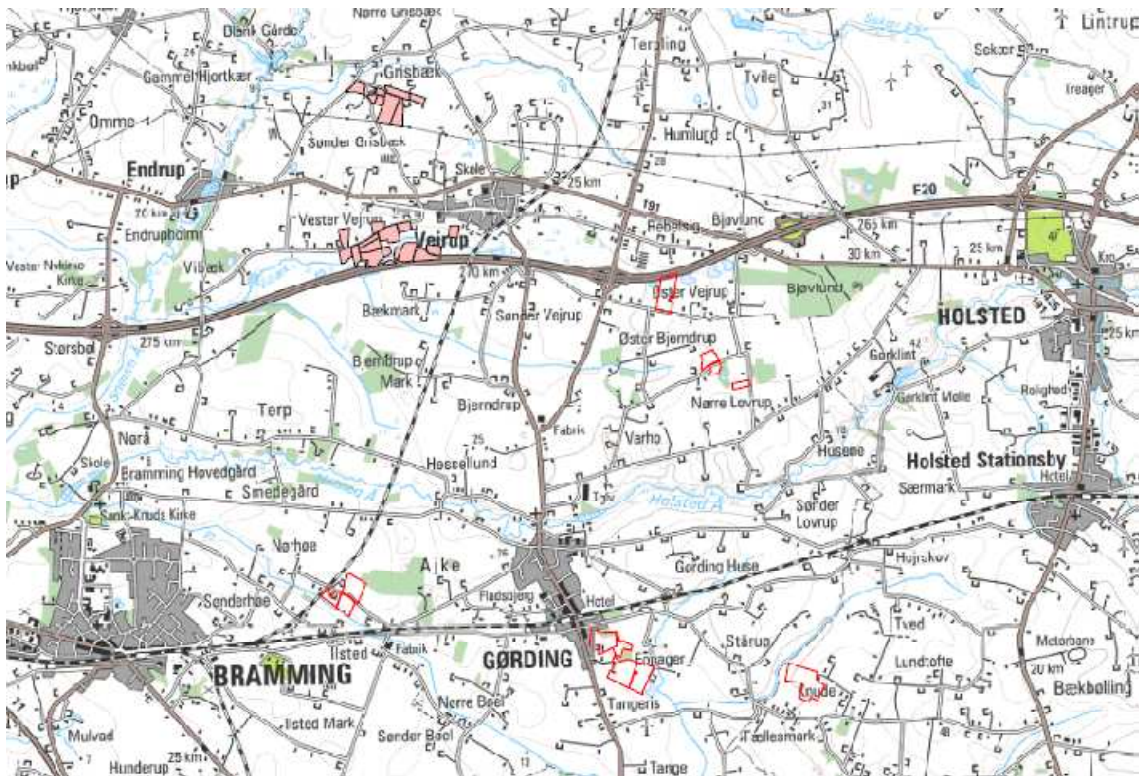
Vejen Kommune har ikke fundet nogen årsag til, at der skulle stilles skærpede vilkår til driften af arealerne. Den fulde redegørelse fra Vejen Kommune kan ses i bilag 4.

Beliggenheden af husdyrbrugets arealer fremgår af kort 3.

---

² Bekendtgørelse nr. 1695 af 19.12.2006 om husdyrbrug og dyrehold for mere end 3 dyreenheder, husdyrgødning, ensilage m.v.

Kort 3: Udbringningsarealer. Lyserød helfarvet angiver ejede og forpagtede arealer, rødt område er aftalearealer. Se bilag 5 for en mere detaljeret visning af arealerne.

Miljølovgivningen stiller krav om et bestemt forhold mellem den mængde husdyrgødning, der udbringes, og det areal, der er til rådighed for udbringningen (harmoniareal).

Mængden af husdyrgødning der skal udbringes på Sdr. Grisbækvej 6 og størrelsen af det areal der er til rådighed for udbringningen fremgår af tabel 5.

Husdyrproduktionen på Sdr. Grisbækvej 6 udgør i alt 341,4 DE. På de ejede og forpagtede udbringningsarealer udbringes 1,4 DE/ha. Der afsættes 48,6 DE til Stenderup Knudevej 7, Føvling; 67,8 DE til Søndergade 4, Gørding samt 125,7 DE til et biogasanlæg. Da der indgår ca. 83,2 ha gylleaftale og da der afsættes 125,7 DE til biogas er husdyrgødningsbekendtgørelsens harmoniregler overholdt.

	Antal DE
Husdyrgødning ansøgt produktion	341,4
Husdyrgødning modtaget:	
• Husdyrgødning modtaget fra anden ejendom på samme bedrift	Ingen
• Husdyrgødning modtaget fra andre bedrifter	Ingen
• Antal DE retur fra biogasanlæg (afgasset gylle)	Ingen
Husdyrgødning afsat	
• Husdyrgødning afsat til aftalearealer	116,32
• Afsat ved afgræsning uden for udspretningsarealet	Ingen
• Antal DE leveret til biogasanlæg	125,73
Antal DE i alt til udbringning på harmoniareal	99,4
	Ha
Ejendommens jordtilliggende (ejet)	65,5
Forpagtet areal	5,5
Aftalearealer	83,2
Udbringingsareal i alt	154,2

Tabel 5: Oversigt over DE til udbringning

På en landbrugsbedrift med svin og fjerkræ, må husdyrgødningsmængden, fra husdyrproduktion på egen bedrift, udbringes i en mængde svarende til 1,4 DE/ha på egne og forpagtede arealer. På Sdr. Grisbækvej 6 må 99,35 DE, således udbringes med 1,4 DE/ha, dvs. det nødvendige harmoniareal svarer til 70,96 ha.

Da bedriften råder over 71 ha egne og forpagtede arealer er harmonikravet således overholdt. Plantedirektoratet er tilsynsmyndighed på harmoniforhold.

Energi- og vandforbrug.

Husdyrbrugets energi- og vandforbrug i den eksisterende, såvel som ansøgte drift fremgår af tabel 6.

Forbrug	Nudrift	Ansøgt
El	28.700 kWh	40.000 kWh
Vand	2.000 m ³	Svin 1.750 m ³ Høns 3006 m ³ Maskiner 10 m ³

Tabel 6: Energi- og vandforbrug

Forbruget af vand stiger, hvilket primært skyldes forbruget af drikkevandet til hønsene. Drikkevand udgør 2961 m³. Ved rengøring af konsumægstald (bygning N) og pakkerum bruges der ca. 45 m³ årligt. Der anvendes tørrengøring efter hvert hold høns. Anlægget vaskes normalt ikke, men en grundig vask med vand kan forekomme, f.eks. efter sygdom. Vask af maskiner udgør ca. 10 m³. Vaskevandet fra alle stalde ledes til opsamlingsstank. Vaskevandet udspreddes efterfølgende på harmoniarealet. Jf. Miljøstyrelsens vejledning kan dette procesvand uden særlige krav spredes på marker.

I svinestaldene vaskes konsekvent med vand, og staldanlægget rengøres efter hver rotation. Rengøringen vil blive afsluttet med desinfektion. De fleste staldafsnit

bliver vasket med højtryksrensere efter iblødsætning. Drikkevand udgør ca. 1.590 m³ og vask af stald 160 m³. Vaskevand ledes til gyllebeholder.

Energiforbruget stiger fra 28.700 kWh til 40.000 kWh. Der anvendes primært strøm til ventilation. Konsumægstalden er opvarmet og især servicerrummene har varmekrav. Desuden anvendes varme i forbindelse med indsætning af nye høns i kolde vinterperioder. Varme til privaten produceres med halmfyr (bygning C), hvor der bruges ca. 30 tons halm. Der er fokus på at minimere energiforbruget ved at rengøre ventilationen. Desuden reguleres ventilationen i forhold til temperatur, luftfugtighed og kurvestyring (indsætningsdato/vægtinterval). Staldene H (klimastald) og I (sostald) er uopvarmet.

Det er Esbjerg Kommunes vurdering, at de oplyste forbrugsudvidelser ligger indenfor rammerne af, hvad der må forventes i forhold til den ansøgte bygnings- og produktionsudvidelse. Det vurderes ligeledes, at de anførte ændringer i forbruget af energi og vand, som udvidelsen vil medføre, ikke vil have en væsentlig indvirkning på miljøet.

Råvarer og hjælpestoffer

Forbruget af dieselolie stiger ikke, men forbliver 10.000 l om året. Der er ingen egen produktion af energi.

Dieselolie opbevares i 2500 olietank i plast fra 2008, som er placeret i maskinhus på fast bund. Påfyldning af diesel sker i maskinhus. Smøre- og motorolie opbevares i kemikalierum (bygning J). Påfyldning og skift af olie foregår ved påfyldeplads, således at spild kan opsamles. Såsæd udgør 14 tons og opbevares i lade/maskinhus (bygning F). Handelsgødning udgør 21 tons og opbevares i ligeledes i bygning F.

Kemikalier bliver vinteropbevaret i aflåst kemikalierum i kælder ved siden af fyrrum (bygning c). Opbevaring sker ellers i aflåst container ved påfylde/vaskeplads (J på kort 1).

Affald

Affald fra husdyrbrug kan typisk inddeles i følgende affaldsfraktioner

- Dagrenovation
- Genbrugeligt affald (Pap, papir, jern og metal, tomme olietromler og tanke, tomme plasticsække, paller, malet og lakeret træ).
- Farligt affald (lysstofrør og sparepære, spraydåser, pesticidrester, oliefiltre, batterier).
- Klinisk risikoaffald og medicinrester (skalpeller, kanyler og medicinrester).
- Døde dyr.
- Forbrændingseget affald (halmballesnor, papirsække, tomme medicinglas, gamle frønnede bildæk).
- Deponeringseget affald (asbestholdige byggemateriale).

Al fast affald opbevares i container og afhentes af kommunal ordning til genbrugsplads. Resterende affald sorteres og afleveres på kommunens genbrugsplads i Bramming.

Rengjorte dunke fra markkemikalier afleveres som fast affald.

Brugte kanyler samt tomme medicinflasker fra veterinærmedicin afleveres til genbrugsplads som farligt affald.

Døde dyr opbevares i lukkede containere indtil afhentning til DAKA. Døde dyr hentes efter behov – ca. en gang hver anden uge. Containere med døde dyr køres op for enden af vejen på afhentningsdagen, og placeres ved beholder M. På den måde kommer lastbil til afhentning ikke i nærheden af stalden.

Der stilles vilkår om, at husdyrbrugets affald bortskaffes i henhold til Esbjerg Kommunes gældende regulativer og forskrifter og at opbevaring og håndtering på husdyrbruget foregår miljømæssigt forsvarligt.

Spildevand

I fremtiden vil der være toilet i forrum til pakkerum E med tilslutning til eksisterende bundfældetank og sivedræn.

Alt processpildevand fra konsumægstald ledes til opsamlingstank (J på kort 1). Det omfatter ca. 45 m³ om året. Alt processpildevand fra slagtesvinestald ca. 160 m³ ledes til gyllebeholder.

Overfladevand fra vaskeplads ledes til opsamlingsbeholder på 250 m³.

Al tagvand, inklusiv den nye bygning (N), nedsives på mark 3-0.

Det vurderes samlet, at spildevand håndteres tilfredsstillende og ikke vil medføre væsentlig påvirkning af det omgivende miljø.

Projektets påvirkninger af omgivelserne – lugt, støj, mm.

Enhver husdyrproduktion giver anledning til lugt inden for de nærmeste omgivelser. Hvor stort et område der påvirkes af lugt, afhænger af hvor mange dyr der er på ejendommen og hvilken art der er tale om. Desuden spiller vindretning, terræn- og beplantningsforhold ind.

Husdyrproduktion kan herudover medføre støj, samt gener med fluer og andre skadedyr. Desuden kan bygningsmæssige ændringer på et husdyrbrug indvirke på den landskabelige oplevelse, såvel som på kulturmiljøet.

Derudover påvirkes også den omgivende natur og vandmiljø af husdyrproduktion - disse forhold behandles nedenfor i afsnittet om projektets påvirkninger af omgivelserne for så vidt angår de naturmæssige forhold.

Lugt

Lugt stammer primært fra staldene. Desuden kan lugt forekomme i forbindelse med pumpning, omrøring og udbringning af husdyrgødning.

Gødning fra konsumægstaldene tilføres gødningslageret ca. 3 gange ugentligt. Flydende husdyrgødning fra kanaler i slagtesvinestald pumpes en gang om ugen til gylletank.

Håndtering af husdyrgødning reguleres af husdyrgødningsbekendtgørelsen. For yderligere at imødegå uheld ved håndtering og pumpning af gylle inklusive påfyldning af gyllevogne, stilles der regulerende vilkår til dette. Det vurderes, at det ikke er relevant at stille skærpede krav til pumpning og omrøring af gylle, da der ikke er naboer i umiddelbar nærhed af bedriften.

Den faste gødning bredspredes. Ifølge de gældende regler i husdyrgødningsbekendtgørelsen, skal fast gødning der udbringes på ubevoksede arealer, nedbringes hurtigst muligt og inden 6 timer. Svinegylle udbringes med slæbeslanger. Der tages hensyn til naboer mht. vindretning og andre vejrforhold. Desuden respekteres helligdage mm.

Nogle af udbringningsarealerne grænser op til byzoneområde i Nørre Vejrup og Gørding. Udbringningen på dette areal er reguleret af husdyrgødningsbekendtgørelsens regler om, at gødning ikke må udbringes lørdag og søn- og helligdage på arealer, der ligger nærmere end 200 m fra byzoneområde.

Der forventes ikke uacceptable lugtgener i forbindelse med udbringningen og det vurderes, at det ikke er behov for at stille skærpede krav til udbringningsmetode eller tidspunkt.

I konsumægstalden (N) vil der blive installeret frekvensstyret ventilation, og der vil være en ventilationskapacitet på ca. 5 m³ pr høne pr time. Teknisk er ventilationen delt, så der kan ventileres optimalt i hele anlægget, som er delt i to etager med elefantriste. Udsugningen kommer til at foregå i bunden af stalden, med 8 enheder til udsugning. Luftindtag placeres i bygningens sider og vil være passive vægventiler.

Hele ventilationssystemet suppleres med tre gavlventilatorer som placeres i østgavlen. De skal fungere som supplement i varme perioder. Effekten af gavlventilationen er maksimalt 90.000 m³/time.

I de eksisterende slagtesvinestalde anvendes frekvensstyret ventilation, som hindrer overventilering. Øget modstand i ventilationssystemer undgås gennem hyppigt eftersyn og rengøring af luftkanaler.

Lugtgener fra stalden vurderes på grundlag af beregninger i det digitale ansøgningsskema version 01-2009-A.

Det digitale ansøgningsskema beregner en geneafstand for lugt. Geneafstanden beskriver den afstand der minimum skal være fra staldene til forskellige beboelsestyper, for at lugten ikke betegnes som generende (genekriteriet). Genekriteriet fastsættes under hensyntagen til forskellige områders følsomhed overfor lugt. Eksempelvis vil beboere i landområder med tilknytning til landbrugserhverv oftest have en højere tolerancetærskel end beboere i byområder. Genekriteriet gælder ikke for beboelsesejendomme med landbrugspligt.

Lugtens udbredelse i nærområdet afhænger bl.a. af antal og typer af husdyr samt geografisk placering (vindforhold). I det digitale ansøgningsskema foretages automatisk en korrektion for vindretning og påvirkning fra andre husdyrbrug i det omfang det er relevant. I forbindelse på udvidelsen på Sdr. Grisbækvej 6, er geneafstanden korrigeret for enkelt beboelse. Der er anvendt den nye beregningsmodel for alle tre områdetyper.

Resultatet af lugtberegningerne fremgår af tabel 7.

Områdetype	Minimums afstand til omkringboende (geneafstand)	Aktuel afstand**
Byzone	574,1	1503,9
Samlet bebyggelse	428,8	1682,3
Enkelt bolig	141,9*	182,9

Tabel 7: Lugt.

*Geneafstanden er korrigeret jf. reglerne i godkendelsesbekendtgørelsen, hvorved staldafsnit, som ligger i en afstand på mere end 1,2 gange geneafstanden, er bortscreenede, således at bidrag herfra ikke indgår i beregningen.

**Vægtet gennemsnitsafstand

I forbindelse med udvidelsen på Sdr. Grisbækvej 6 skal genekriteriet overholdes i forhold til nærmeste bolig uden landbrugspligt, som er Sdr. Grisbækvej 10. Sdr. Grisbækvej 10 er ifølge ansøgningsskemaet beliggende ca. 182,9 m fra anlægget.

Geneafstanden afsættes normalt i centrum af stalden. På Sdr. Grisbækvej 6 er der flere staldafsnit, der hver bidrager med en lugtemission. I ansøgningssystemets beregningsmodel er den korrigerede geneafstand til eksempelvis nabobeboelse (Sdr. Grisbækvej 10) beregnet til 141,9 m, hvilket ikke umiddelbart kan sammenlignes med den faktiske afstand til ejendommen. Da der er flere staldafsnit med en vis indbyrdes afstand, er der foretages en beregning, som viser, at den vægtede gennemsnitsafstand fra disse er 182,9 m. Da den vægtede gennemsnitsafstand er større end geneafstanden til nærmeste beboelse, er genekriteriet for lugt overholdt. Nærmeste byzone og samlet bebyggelse er overholdt.

Lugt vil kunne registreres udenfor geneafstanden, men i en grad, så man ikke vil karakterisere det som generende. Det vurderes, at staldanlæggene ikke vil medføre lugtgener for naboer. Der stilles vilkår om, at husdyrbrugets drift ikke må give anledning til væsentlige lugtgener.

Støj og transport

De væsentligste støjklender på et husdyrbrug er pumper/blæsere, staldventilation, støj fra transportere, mv.

Aflæsning og indblæsning af foder giver anledning til støj ca. 30 minutter pr. foderleverance. Levering af foder stiger i gennemsnit fra 1 gang om ugen til 2 gange om ugen.

Ventilation af staldanlæg kan være kilde til støj, hovedsageligt i sommerperioden hvor ventilationsbehovet er størst. Ventilationen er frekvensstyret og tilkoblet automatisk styringsenhed, der sikrer mod overventilation af staldene. Det ventilationssystem som forventes at blive installeret i konsumægstalden forventes ikke at give anledning til støj som overstiger de gældende grænseværdier. Fra svinestalden vil der komme mindre støj fra ventilation, idet stalden til søer og smågrise ikke længere er i brug.

Øvrige støjkloder er kørsel med landbrugsmaskiner, til- og frakørsel af foder, æg og dyr. Leverance af foder og dyr og afhentning af æg foregår så vidt muligt inden for normal arbejdstid på hverdage.

Støjbelastningen fra transporter vurderes ud fra antallet af til- og frakørsler før og efter udvidelsen. Tabel 8 indeholder en oversigt over transporttyper og antal i den nuværende, såvel som i den planlagte drift.

Transporttype	Nudrift	Ansøgt
Levende dyr til ejendommen	3	26
Levende dyr fra ejendommen	50	50
Døde dyr	26	26
Halmkørsel		
Foder	52	100
Dieselolie	10	10
Handelsgødning	15	15
Fast gødning	0	25
Svinegylle	100	60
Udbringning af fast gødning	0	70
Afsætning til biogas	0	30
Renovation	52	52
Æg til afhentning	0	121
Markarbejde inkl halmkørsel	40	40
Øvrige	20	20
I alt	368	645

Tabel 8: Oversigt over transporter til og fra Sdr. Grisbækvej 6. En transport svarer til en til- og frakørsel.

Samlet set stiger antallet af til- og frakørsler fra ca. 368 til ca. 645 dvs. en stigning på 277 transporter (75 %). Stigningen skyldes primært en større husdyrgødningsproduktion, afhentning af æg og et større foderbehov. Interne transporter, for eksempel i forbindelse med fodring, er ikke inkluderet i ovennævnte oversigt.

Til- og frakørsel til og fra ejendommen sker ad Sdr. Grisbækvej og Grisbækvej som løber ind til Terpling, eller sydpå til hovedvej 191. Der vil ske en udvidelse af antal transporter. Tung transport til og fra ejendommen kan ske fra tidlig morgen til sen aften. Der tilstræbes dog at det sker i tidsrummet 5.00 til 20.00. Transport af foder og andre varer til og fra ejendommen vil foregå af Sdr. grisbækvej 6 til Grisbækvej, mest sandsynlig mod Terpling og videre nord eller syd af Glejbjergvej. Transport af slagtesvin vil foregå ad Rymosevej, Tandsellevej og Østkystvej. Derefter mod slagteri inde i landet.

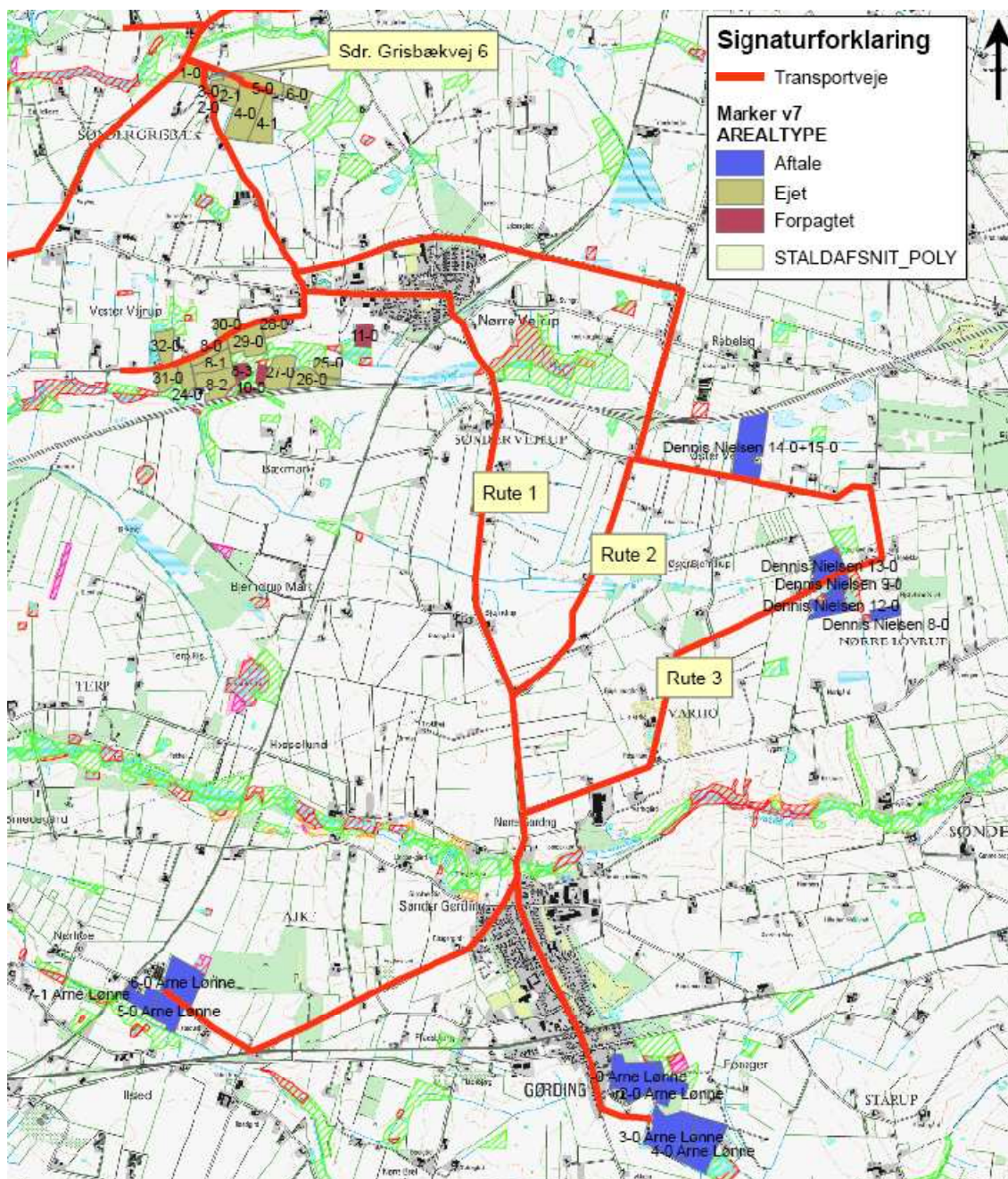
I den nordlige del af bygning E (servicerum) vil der være et pakkerum til æggene (se tegning i høringsafsnittet). Uden for pakkerummet etableres en rampe. Æggene pakkes på containere som er på europaller. Læsning af æg foregår med elpalleløfter fra kølerum via rampe og ind i lastbil. Lastbiler parkerer således ved rampen under læsning, og dermed ikke på vejen. Tilkørsel til rampen vil foregå ved, at lastbilen kører frem langs bygning E, F, D og bakker til rampe, eller bakker ind på ejendommen langs bygning E. Der vil således på intet tidspunkt være spærring af vejen undtagen dog, når lastbilen enten skal bakke ud på vejen eller ind på ejendommen. Eksport af fast gødning kommer til at foregå fra Lager K. Her vil der ved gavlen mod øst blive en læsseplads, som rengøres efter hver læsning.

I ansøgt drift indsættes dyr i den nye stalde med 64 ugers interval fra opdrætter af hønniker, hønsene er i stalden i ca. 60 uger. Udsætterhønerne transporteres fra

ejendommen på 3-6 lastbiler. Der kan blive tale om levende transport til slagteri, men i dag er normal praksis at udsætterhønerne aflives på ejendommen.

Der leveres slagtesvin ca. hver anden uge.

Transportveje for udbringning af husdyrgødning er angivet på kort nr. 4.

Kort 4: Transportveje for udbringning af husdyrgødning

Største parten af husdyrgødningen transporteres af veje i det åbne land udenfor byzone og samlet bebyggelse. Der sker dog i forbindelse med transport til aftale arealer mod syd kørsel gennem henholdsvis Nørre Vejrup og Gørding. Grundet afstanden (> 10 km) skal transporterne til arealerne syd og vest for Gørding ske

med lastbil. Dette er der stillet vilkår om. Det er vurderet, at den mest hensigtsmæssige tilkørsel til de tre marker syd og vest for Gørding, er igennem Gørding by. Udbringning af husdyrgødning som kræver kørsel gennem byzoneområde, må ikke foretages på lørdage, samt på søn- og helligdage.

Pga. afstanden til naboer, og idet læsning- og aflæsning af lastbiler vil foregå på inde på ejendommen, vurderer Esbjerg Kommune, at der ikke er grundlag for at stille skærpede vilkår vedrørende ind- og udkørsel.

Idet en lille del af transporter med husdyrgødning vil foregå igennem byzone, vurderer Esbjerg Kommune, at der skal stilles vilkår om, at denne transport skal foregå med lastbil.

Det vurderes samlet at driften af husdyrbruget ikke vil give anledning til uacceptable støjgener. Det vurderes på den baggrund at der ikke er behov for yderligere vilkår mht. reduktion af støj.

I Miljøstyrelsens vejledning nr. 5/1984 om "ekstern støj fra virksomheder" anføres ingen grænseværdier for støjbelastningen fra virksomheder ved boliger i det åbne land. Dog anføres, at man som udgangspunkt ved fastsættelse af støjgrænser ved nærmest liggende boliger bør anvende de grænseværdier, der gælder for områder med blandet bolig- og erhvervsbebyggelse. Disse værdier fastsættes som vilkår i miljøgodkendelsen.

For at sikre mulighed for indgreb stilles vilkår om, at Esbjerg Kommune kan stille krav om, at beregning / måling af virksomhedens støjbelastning i omgivelserne udføres på virksomhedens bekostning.

Støv, fluer og skadedyr

Støvgener kan opstå ved håndtering af foder og halm og i særlige tilfælde fra trafik til og fra husdyrbruget samt ventilation.

Det vurderes, at driften, i betragtning af afstanden til naboer og transportvejenes placering, vil kunne foregå, uden at det medfører støvgener.

For at sikre, at tilsynsmyndigheden kan håndhæve støvgener, stilles dog vilkår om, at husdyrbruget ikke må give anledning til støvgener, som tilsynsmyndigheden finder væsentlige.

Der sker bekæmpelse af mus og rotter på ejendommen, af autoriseret firma (ISS). Dette er en del af bedriftens HACCP egenkontrol program. Gødningen i gødningshus strøes ved behov med kalk for fluebekæmpelse. Der er speciel fokus på fluebestand i gødningshus.

Det vurderes, at ejendommens skadedyrsbekæmpelse er tilfredsstillende. Der stilles vilkår om, at fluer bekæmpes i overensstemmelse, med retningslinjer fra Statens Skadedyrslaboratorium. Som nævnt under afsnit vedrørende foder stilles vilkår om opbevaring af foder i relation til risiko for tilhold af skadedyr.

Lys

Der er opsat lamper ved indgangen til staldene og relevante steder for at sikre færdsel omkring bygninger.

Alle staldafsnit er lystætte for at kunne styre dyrenes udvikling og produktivitet. Der kan komme meget begrænset lys ud ved ventilationsåbningerne.

Det vurderes, at husdyrbruget ikke vil medføre lysgener for naboer.

Driftsforstyrrelser og uheld

Mulige uheld kan være strømsvigt, udslip af gylle fra gylletanken, spild af olie- og kemikalier, brand på ejendommen og utilsigtet pumpning af gylle.

Opbevaring af olie- og kemikalier er beskrevet i afsnittet om råvarer og hjælpestoffer. Der stilles vilkår til håndtering og opbevaring af olier og kemikalier og affald herfra, samt til tankning på tæt bund.

I konsumægstalden anvendes der et staldsystem uden gylle men med fastgødning. Dette reducerer risikoen for uheld, både ved transport og håndtering af gødningen internt på bedriften. Gødningsopbevaringen sker i gødningshus. Da der er tale om fast husdyrgødning, vil der være lav risiko for udstrømning. Ved spild af fast husdyrgødning vil det være muligt at opsamle den faste husdyrgødning.

Gyllesystemet i svinestaldene er sikret med afbryder ved lagertank og ventil som hindrer overløb. Gyllesystemet betjenes udelukkende manuelt og efter aftale medarbejdere imellem. Hvert 10. år kontrolleres gyllebeholderne af en autoriseret kontrollant. Minimum én gang årligt kontrolleres gyllebeholderne visuelt for eventuelle kabelbrud, skader på kabelbeskyttelse, revner og utætheder i elementer. Ved skade eller tegn på skade, kontaktes leverandør af gylletanke for udbedring af skade.

Der er klare regler for, hvordan personer bevæger sig mellem husdyrene. Desuden har ejendommen et højt niveau mht. rengøring og oprydning. Der er et særligt fokus på de arbejdsopgaver, som kan medføre forurening og uheld.

Esbjerg Kommune finder, at der på et husdyrbrug af denne størrelse, bør forefindes en beredskabsplan, som sikrer, at der i forbindelse med uheld kan ske hurtig og målrettet indsats til begrænsning af forurening af det eksterne miljø. Der stilles derfor vilkår om, at virksomheden skal udarbejde en beredskabsplan, samt at der herefter til enhver tid skal forefindes en opdateret beredskabsplan på ejendommene, som skal forevises tilsynsmyndigheden på forlangende.

På baggrund af ovennævnte beskrivelse og de stillede vilkår vurderes det, at husdyrbruget har taget de nødvendige foranstaltninger til at imødekomme uheld og unormale driftsforstyrrelser.

Landskab og kulturmiljø

I bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse, mv. af husdyrbrug (bekendtgørelse nr. 294 af 31. marts 2009) fremgår det, at det påhviler kommunen at varetage de landskabelige værdier, herunder at stille krav om placering og udformning af ny bebyggelse.

Byggeriet omfatter en ny stald til burhøns, glasfiber siloer og en gastætsilo. Byggeriet er placeret ca. 2 km NV for Nørre Vejrup. Der er i området enkelte læhegn. Byggeriet vil blive mest synligt set fra syd. Det vil kunne ses af trafikanter på Sdr. Grisbækvej, hvor de på en strækning af ca. 150 m vil køre i retning af byggeriet. Generelt er nybyggeriet af stalden dog afskærmet af eksisterende byggeri.

Al byggeri bliver opført i tilknytning til eksisterende byggeri. Stalden (N) bliver på 16 x 84 m med en totalhøjde på max 8,5 m. Stalden opføres i grå farver. To

glasfibersiloer (R) på hver 32 ton med en højde på ca. 10 m. Siloerne bliver grå og gule. 1 gastætsilo på 700 ton (Q) med en højde på 14,11 m og en diameter på 9,27 m, farve galvaniseret stålplade. Siloerne placeres umiddelbart syd for bygning N.

Den nye stald vil kun vanskeligt være synlig set fra N og V, da den bliver skjult af eksisterende bygninger. Set fra Ø og S for stalden vil det ikke se ud som om der er tilføjet yderligere til landskabet. Bygningen er også fra denne vinkel afskærmet af eksisterende bygninger. Det vil derfor ikke se ud som om der er tilføjet yderligere elementer til landskabet.

For siloerne, og specielt den gæstætte silo, vil den være højere end de eksisterende bygninger, og derfor vil den kunne ses fra næsten alle retninger. Den gæstætte silo vil derfor blive oplevet som et ekstra element i landskabet. Det anbefales, at siloerne er så lave som tekniske muligt, da de derved bliver mindre iøjefaldende og derfor vil påvirke landskabet mindre. Ansøger har undersøgt, om det er muligt at gøre siloen lavere evt. ved at øge diameteren så volumen bevares. Det har dog vist sig, at det ikke var muligt få en lavere silo. Det må derfor konkluderes, at en højde på 14,11 m er det bedste som med rimelig kan opnås.

Ejendommens arealer ligger i et område, der i Esbjerg Kommuneplan 2010-2022 er udpeget som værdifuldt landbrugsområde, hvor arealanvendelsen til landbrugsformål prioriteres højt. Desuden ligger arealerne i et område der i Esbjerg Kommuneplan er udpeget som værdifuldt landskabsområde. Dermed skal Esbjerg kommune påse at nødvendigt byggeri indpasses i landskabet.

Esbjerg Kommune vurderer, at projektet ikke kan ændres, så de landskabelige værdier påvirkes væsentligt mindre. Der stilles vilkår om, at den gæstætte silo (Q) maksimal må være 14,11 m.

Projektets påvirkninger af omgivelserne – naturmæssige forhold.

I bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse, mv. af husdyrbrug (bekendtgørelse nr. 294 af 31. marts 2009) er der fastlagt beskyttelsesniveauer for ammoniak, fosfor og nitrat i forhold til overfladevand, såvel som i forhold til grundvand, samt for lugt (vurderet ovenfor).

Disse beskyttelsesniveauer skal anvendes ved vurdering af om der er væsentlige virkninger på miljøet ved godkendelser efter §§ 10, 11, 12 og 16 i lov om miljøgodkendelse, mv. af husdyrbrug.

Af bekendtgørelsen fremgår, at kommunen for hver ansøgning skal foretage en konkret vurdering, samt at der på den baggrund i særlige tilfælde kan stilles vilkår, der rækker udover det i bekendtgørelsen fastsatte beskyttelsesniveau. Det vil være tilfældet, hvis der er naturområder, som kommunen vurderer ikke beskyttes tilstrækkeligt af det fastlagte beskyttelsesniveau.

Ligeledes påhviler det kommunen at vurdere konkret, om en ansøgt aktivitet vil være i overensstemmelse med Habitatdirektivforpligtelserne. Ifølge bekendtgørelsen om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter³, skal der foretages en vurdering af, om projektet i sig selv eller i forbindelse med andre planer og

³ Bekendtgørelse nr. 408 af 1. maj 2007 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter (§ 7 og § 11).

projekter kan påvirke et internationalt naturbeskyttelsesområde væsentligt. Desuden skal der ske en vurdering af om det ansøgte projekt kan beskadige eller ødelægge yngle- og rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er optaget i Habitatdirektivets bilag IV eller ødelægge de plantearter der er optaget i Habitatdirektivets bilag IV.

Ammoniakpåvirkning af naturområder

Som en følge af de nye beskyttelsesniveauer gælder for ammoniak et generelt reduktionskrav for godkendelsespligtige husdyrbrug. Det indebærer, at der i forbindelse med alle miljøgodkendelser er fastsat et generelt standardkrav til reduktion af ammoniakemissionen fra stald og lager. I 2007 er kravet en 15 % reduktion, mens det i 2008 stiger til 20 % og i 2009 stiger det til 25 %. Kravene gælder for den del af et husdyrbrug, der udvides, samt for stalde der renoveres. Ved nyetableringer gælder kravet hele det nyetablerede anlæg.

Da der er søgt om udvidelse i 2009 gælder kravet om 25 % reduktion for slagtesvin og 15 % for fjerkræ⁴. Det ansøgte projekt opfylder kravet om ammoniakreduktion. Der er i den konkrete sag anvendt hyppig udmugning i fjerkræstalden og delvist spaltegulv og fasefodring i slagtesvinestalden som tiltag til at reducerer ammoniakemissionen fra anlægget.

Samlet stiger ammoniakfordampningen fra 848,5 kg N/år til 3663,6 kg N/år. De anførte tilpasninger af anlægget og driften medfører, at ammoniakfordampningen fra stald og lagre reduceres med 4232,0 kg N mere, end hvad der er krævet for at opfylde ammoniakreduktionskravet.

For etableringer, udvidelser eller ændringer af husdyrbrug over 75 DE gælder, at i en afstand op til 300 m (Bufferzone I) fra de naturområder, der er omfattet af lovens § 7, må ammoniakemissionen fra stald og lager ikke øges.

På et husdyrbrug er det stalde og husdyrgødningslagre, der er hovedkilden til udslip af luftbårent kvælstof (ammoniakfordampning). Ingen af disse anlæg på Sdr. Grisbækvej 6 er placeret nærmere end 300 m fra de særlige naturområder der er omfattet af lovens § 7. Der er ca. 1,4 km fra ejendommen til det nærmeste naturområde omfattet af husdyrlovens § 7.

Naturvurdering Sdr. Grisbækvej 6

På ejendommen Sdr. Grisbækvej 6, sker der tilførsel af næringsstoffer til omgivende naturlokaliteter, gennem emission af ammoniak fra anlægget og gennem næringsstoffab fra udbringningsarealerne.

Ammoniakpåvirkning af naturlokaliteter indenfor 1000 meter fra anlæg

Der ligger flere beskyttede § 3-naturområder inden for 1000 m fra ejendommens anlæg. Der er tale om syv søer, fem enge og tre moser. Ud fra den beregnede deposition på arealer op til 1000 m fra anlægget, er det vurderet, at depositionen på naturlokaliteterne længere væk vil være meget lille og derfor som hovedregel ikke vil kunne medføre væsentlig påvirkning.

---

⁴ Det generelle reduktionskrav er 25 % i 2009, men med hensyn til fjerkræbesætning er kravet 15 %.

Af overskuelighedsmæssige årsager, er naturlokaliteter blevet udstyret med et nummer, som korresponderer med angivelserne på oversigtskortet. Det bemærkes, at nogen af lokalitetsnumrene dækker over mere end en naturlokalitet.

Påvirkning af naturlokaliteter inden for 1000 meter fra anlægget

Kort 5 viser naturlokaliteter og 1000 meter cirkel omkring anlægget.

Kort 5: anlægget og omkringliggende naturlokaliteter.

Eng nord for anlægget (1+2)

Engen (id nr. 200087848) er en langstrakt lokalitet nord for anlægget. For at sikre en konkret vurdering af den reelle påvirkning af engen er ammoniakdepositionen vurderet på to punkter langs engen. Punkt 1 er defineret ud fra den korteste afstand til engen og punkt 2 angiver et punkt længere væk, der ligger i en retning fra stalden, der vil medføre en særligt stor påvirkning.

Engen ligger omgivet af marker langs med, og omkring, vandløbet Grisbæk. Engen er B målsat, C værdisat og ikke kvælstoffølsom.

Ifølge naturkvalitetsregistreringen er engen en kultureng i mosaik med mosebunkeeng (10-25 %) beliggende som del af sidekorridor langs Grisbæk. Der er på lokaliteten registreret mose-bunke, fløjlsgæs, lyse-siv, dueurt sp., alm. røllike, tudse-siv og diverse kulturengsarter.

For lokalitet nr. 1 gælder, at der i ansøgt drift vil ske en merdeposition på 1,9 kg N/ha og en totaldeposition på 2,6 kg N/ha. Det vurderes på baggrund af engens type, botanik, værdisætning og kvælstoffølsomhed, at en belastning i den størrelsesorden ikke vil medføre væsentlig påvirkning.

For lokalitet nr. 2 gælder, at der vil i ansøgt drift ske en merdeposition på 2,9 kg N/ha og en totaldeposition på 4,1 kg N/ha. Det vurderes på baggrund af engens

type, botanik, værdisætning og kvælstoffølsomhed, at en belastning i den størrelsesorden ikke vil medføre væsentlig påvirkning. Umiddelbart nord for lokalitet 2 ligger der en sø. Søen (id nr. 200089603) ligger 500 meter nordøst for anlægget omgivet af træbevoksning. Søen er hverken mål- eller værdisat eller oplyst mht. kvælstoffølsomhed.

Søen er en kunstig gravet sø og kan ses på luftfotos fra 1980 og er på ca. 800 m². Der er i søen ikke registreret nogen kendte populationer af bilag IV arter. Nærmeste kendte populationer, er en strandtudse population ca. 11,5 km sydvest for lokaliteten og en løgfrø population 9,7 km syd for lokaliteten. Esbjerg Kommune vurderer med udgangspunkt i bl.a. håndbog om dyrearter på habitatdirektivets bilag IV (faglig rapport fra DMU nr. 635, 2007), at strandtudse og løgfrø har en spredningsevne på ca. 2 km. Små søer er dog ofte levested for spidssnudet frø. Det formodes på den baggrund, at der kan være spidssnudet frø på lokaliteten.

Der er ikke foretaget særskilte ammoniakdepositionsberegninger på lokaliteten, men det formodes, grundet afstanden og retningen til anlægget, at depositionen er mindre end til lokalitet 2. Lokaliteten modtager derfor en merdeposition på højst 2,9 kg N/ha/år og en totaldeposition på højst 4,1 kg N/ha/år. Denne atmosfæriske kvælstofbelastning vurderes ikke, at medføre væsentlige negative konsekvenser for søens miljøtilstand eller dens egnethed som levested for beskyttede arter, idet små søers tilstand især afhænger af tilførslen af fosfor.

Sø nord for anlæg (3)

Søen (id nr. 200089587) ligger i åbent terræn omgivet af marker og er hverken mål- og værdisat eller oplyst mht. kvælstoffølsomhed.

Søen er formentlig naturlig og kan ses på luftfoto fra 1945. Søens størrelse er svær at vurdere, da dele af den tilsyneladende tørre ud i tørre år, men det vurderes at den er på 3-5.000 m².

Der er i søen ikke registreret nogen kendte populationer af bilag IV arter. Nærmeste kendte populationer, er en strandtudse population ca. 11,3 km sydvest for lokaliteten og en løgfrø population 10,0 km syd for lokaliteten. Esbjerg Kommune vurderer med udgangspunkt i bl.a. håndbog om dyrearter på habitatdirektivets bilag IV (faglig rapport fra DMU nr. 635, 2007), at strandtudse og løgfrø har en spredningsevne på ca. 2 km. Små søer er dog ofte levested for spidssnudet frø. Det formodes på den baggrund, at der kan være spidssnudet frø på lokaliteten.

Søen modtager en merdeposition på 0,2 kg N/ha/år og en totaldeposition på 0,3 kg N/ha/år. Denne atmosfæriske kvælstofbelastning vurderes ikke, at medføre væsentlige negative konsekvenser for søens miljøtilstand eller dens egnethed som levested for beskyttede arter, idet små søers tilstand især afhænger af tilførslen af fosfor. Det bemærkes, at depositionsberegninger på søer ofte overestimerer deposition, da den anvendte depositionsmodel ikke tager hensyn til søers særligt lave ruhedsindeks. Derfor må det formodes, at depositionen i realiteten er mindre, end den her angivne.

Eng øst for anlægget (4)

Engen (id nr. 200087855) ligger ca. 720 meter øst for anlægget, omgivet af marker. Engen er B målsat, C værdisat og ikke kvælstoffølsom.

Ifølge naturkvalitetsregistreringen er engen en ensartet mosebunkeeng, omgivet af intensivt dyrkede marker. Luftfoto fra 2008 understøtter, at engen er ensartet og umiddelbart kunne dele af engen fremstå som græsmark.

Der vil i ansøgt drift ske en merdeposition på 0,3 kg N/ha og en totaldeposition på 0,4 kg N/ha. Det vurderes på baggrund af engens type, botanik, værdisætning og kvælstoffølsomhed, at en belastning i den størrelsesorden ikke vil medføre væsentlig påvirkning.

Sø sydøst for anlæg (5)

Søen (id nr. 200089666) ligger ca. 580 meter sydøst for anlægget og er omgivet af åbne marker og er hverken mål- og værdisatte eller oplyst mht. kvælstoffølsomhed.

Søen kan ses på luftfoto fra 1974. Søen er ca. 200 m².

Der er i søen ikke registret nogen kendte populationer af bilag IV arter. Nærmeste kendte populationer, er en strandtudse population ca. 11,0 km sydvest for lokaliteten og en løgfrø population 8,8 km syd for lokaliteten. Esbjerg Kommune vurderer med udgangspunkt i bl.a. håndbog om dyrearter på habitatdirektivets bilag IV (faglig rapport fra DMU nr. 635, 2007), at strandtudse og løgfrø har en spredningsevne på ca. 2 km. Små søer er dog ofte levested for spidssnudet frø. Det formodes på den baggrund, at der kan være spidssnudet frø på lokaliteten.

Søen modtager en merdeposition på 0,4 kg N/ha/år og en totaldeposition på 0,6 kg N/ha/år. Denne atmosfæriske kvælstofbelastning vurderes ikke, at medføre væsentlige negative konsekvenser for søens miljøtilstand eller dens egnethed som levested for beskyttede arter, idet små søers tilstand især afhænger af tilførslen af fosfor. Det bemærkes, at depositionsregninger på søer ofte overestimerer deposition, da den anvendte depositionsmodel ikke tager hensyn til søers særligt lave ruhedsindeks. Derfor må det formodes, at depositionen i realiteten er mindre, end den her angivne.

Sø sydøst for anlæg (6)

Esbjerg Kommune har ved gennemgang af historiske luftfoto konstateret, at søen (id nr. 200089649) tilsyneladende ikke eksisterer. Der er tilsyneladende tale om en fejlregistrering på baggrund af ældre luftfotos hvoraf der fremgår noget der ligner en sø, som dog blot er en lavning i terrænet. Omkring søen findes der et område der henligger græs. Det vurderes, at arealet har karakter af en græsmark, men det ser dog noget vandlidende ud.

Eng, mose og to søer syd for anlægget (7)

Lokaliteterne ligger samlet og fremgår af kort 6. Nærmeste del af engen, ligger 820 meter syd for anlægget. Der i alle depositionsregningerne taget udgangspunkt i denne afstand. Rundt om lokaliteterne ligger der dyrkede marker.

Kort 6: Lokalitet 7. Rød skravering er mose, grøn eng og blå sø.

Engen (id nr. 200087899) ligger omgivet af marker i en afstand af 820 meter fra anlægget. Engen er C mål- og værdisat og ikke kvælstoffølsom.

Ifølge naturkvalitetsregistreringen er lokaliteten en mosebunkeeng i mosaik med kulturesseng (25-50 %). Det fremgår endvidere at der er mange kulturarter på lokaliteten. Der er på lokaliteten registreret rød-el, mose-bunke, fløjlgræs, sumpkællingtand, dynd-padderok, glanskapslet-siv, lyse-siv, kær-tidsel, dueurt sp., gåse-potentil, bidende ranunkel, knæbøjlet rævehale, tudse-siv, star sp., fuglegræs, manna sødgræs og diverse kulturessengarter.

Der vil i ansøgt drift ske en merdeposition på 0,1 kg N/ha og en totaldeposition på 0,2 kg N/ha. Det vurderes på baggrund af lokalitetens type, botanik, mål- og værdisætning og kvælstoffølsomhed, at en belastning i den størrelsesorden ikke vil medføre væsentlig påvirkning.

Mose (id nr. 200088819) ligger omgivet af marker og eng i en afstand af 890 meter fra anlægget. Lokaliteten er B mål- og værdisat og særligt kvælstoffølsom.

Ifølge naturkvalitetsregistreringen er lokaliteten et lysesivkær i mosaik med overgangsfattigkær (10-25 %). Der er på lokaliteten registreret star sp., dun-birk, pil sp., blåtop, hedelyng, sphagnum sp., kragefod, mose-pors, tormentil, eng-viol, mose-bunke, kær-dueurt, fløjlgræs, sumpkællingtand, dynd-padderok, glanskapslet siv, lyse-siv, kær-tidsel, vandnavle, alm. mangeløv og alm. syre.

Der vil i ansøgt drift ske en merdeposition på 0,1 kg N/ha og en totaldeposition på 0,2 kg N/ha. Det vurderes på baggrund af depositionens beskedne størrelse, at en belastning i den størrelsesorden ikke vil medføre væsentlig påvirkning.

Søerne (id nr. 200089700 (nordligst); 200090779 (sydligst)) er begge hverken mål- og værdisatte eller oplyst mht. kvælstoffølsomhed.

Den nordligste sø er formentlig en naturlig sø, den ses på luftfoto fra 1945 og er på ca. 500 m². Den sydligste sø er anlagt i perioden 1986-1990 og er på ca. 260 m².

Der er i søerne ikke registret nogen kendte populationer af bilag IV arter. Nærmeste kendte populationer, er en strandtudse population ca. 10,2 km sydvest for lokaliteten og en løgfrø population 8,3 km syd for lokaliteten. Esbjerg Kommune vurderer med udgangspunkt i bl.a. håndbog om dyrearter på habitatdirektivets bilag IV (faglig rapport fra DMU nr. 635, 2007), at strandtudse og løgfrø har en spredningsevne på ca. 2 km. Små søer er dog ofte levested for spidssnudet frø. Det formodes på den baggrund, at der kan være spidssnudet frø på lokaliteten.

Søerne modtager en merdeposition på 0,1 kg N/ha/år og en totaldeposition på 0,2 kg N/ha/år. Denne atmosfæriske kvælstofbelastning vurderes ikke, at medføre væsentlige negative konsekvenser for søernes miljøtilstand eller deres egnethed som levested for beskyttede arter, idet små søers tilstand især afhænger af tilførslen af fosfor. Det bemærkes, at depositionsregninger på søer ofte overestimerer deposition, da den anvendte depositionsmodel ikke tager hensyn til søers særligt lave ruhedsindeks. Derfor må det formodes, at depositionen i realiteten er mindre, end den her angivne.

Eng vest for anlæg (8)

Engen (id nr. 200087851) er forholdsvis langstrakt og beskriver en bue vest til nordvest for anlægget, korteste afstand til lokaliteten er 210 meter. Lokaliteten ligger omgivet af åbne marker og mindre træbevoksede partier og gennemskæres af Grisbæk og Sigrøften. Lokaliteten er C værdisat, B målsat og ikke kvælstoffølsom.

Ifølge naturkvalitetsregistreringen er lokaliteten en mosebunkeeng i mosaik med kultureng. Der er på lokaliteten registreret pil sp., blåtop, kragefod, tormentil, angelik, mose-bunke, fløjlsgræs, sump-kællingetand, alm. mjøldurt, vand-mynte, dynd-padderok, lyse-siv, kær-tidsel, engkarse, eng-kabbeleje, gåse-potentil, nyserøllike, star sp., krybende baldrian, kær-dueurt, stilk-eg, eng-forglemmigej, gul iris, alm. mangeløv, burre-snerre, høj sødgræs og diverse kulturengsarter.

Der vil i ansøgt drift ske en merdeposition på 1,0 kg N/ha og en totaldeposition på 1,4 kg N/ha (disse depositioner er maksimal deposition for retning nordvest og afstand 210 meter). Det vurderes på baggrund af lokalitetens type og kvælstoffølsomhed, at en belastning i den størrelsesorden ikke vil medføre væsentlig påvirkning.

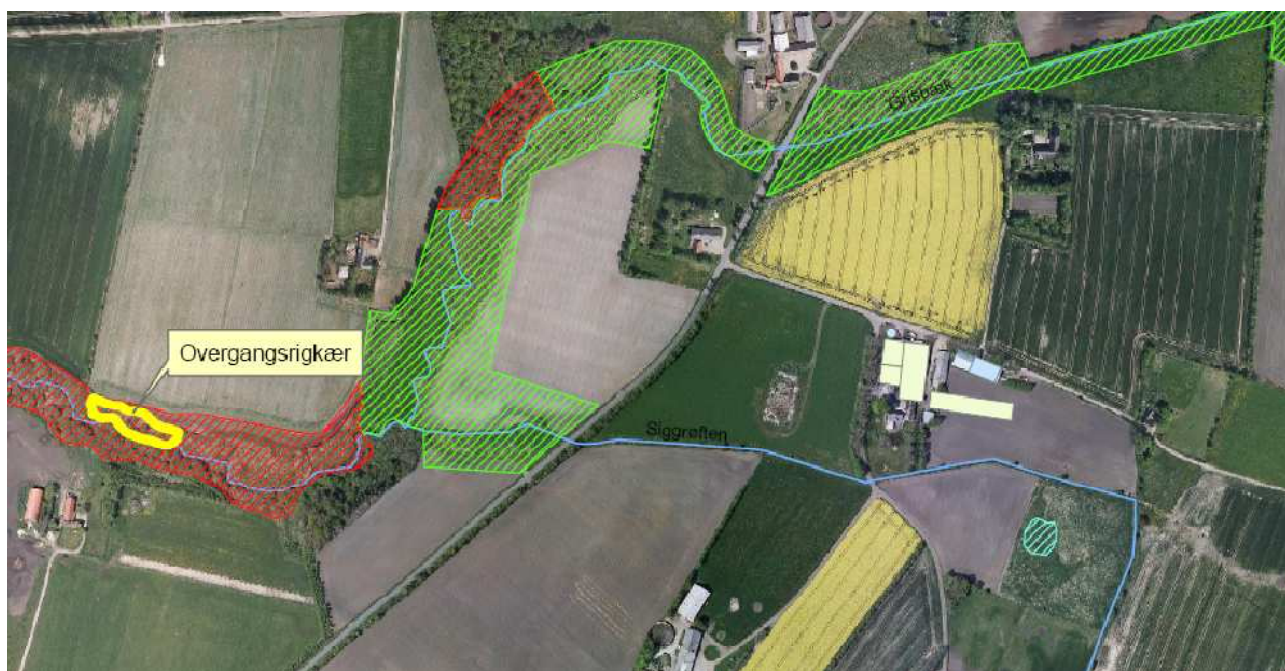
Mose vest for anlæg (9)

Mosen (id nr. 200088781) er langstrakt (gående væk fra anlægget) og ligger 510 meter vest for anlægget. Lokaliteten ligger omgivet af åbne marker og gennemskæres af Grisbæk. Lokaliteten er B mål- og værdisat og ikke kvælstoffølsom.

Ifølge naturkvalitetsregistreringen er lokaliteten en rørsump/-skov i mosaik med pilesump/-krat (10-25 %) og lysesivkær (5-10 %). Der er på lokaliteten registreret star sp., dun-birk, pil sp., kragefod, mose-pors, kær-svovlrod, fløjlsgræs, alm. fredløs, sump-kællingetand, alm. mjøldurt, vand-mynte, dynd-padderok, lyse-siv, kær-snerre, kær-tidsel, trævlekrone, vandnavle, lodden dueurt, krybende baldrian, bredbladet dunhammer, engkarse, sump-forglemmigej, gul iris, kattehale, vild

kørvel, alm. mangeløv, stor nælde, kær ranunkel, lav ranunkel, nyse-røllike, rørgræs, kruset skræppe, høj sødgræs, ager-tidsel og muse-vikke.

Esbjerg Kommune har i forbindelse med godkendelsen foretaget besigtigelse af lokaliteten. Den eksisterende registrering vurderes overordnet at være korrekt, men en mindre del af lokaliteten er overgangsrigkær. På denne del vokser der bl.a. maj-gøgeurt. Af kort 7 fremgår placeringen af overgangsrigkæret.

Kort 7: Overgangsrigkærets placering i lokalitet 9.

Ved feltbesigtigelsen blev følgende arter registreret: skov-angelik, baldrian, bukkeblad, mose-bunke, *Calliergonella cuspidata*, lodden dueurt, kær-fladstjerne, fløjlsgræs, eng-forglemmigej, vellugtende gulaks, maj-gøgeurt, gul iris, eng-kabbeleje, kragefod, sump-kællingetand, smalbladet kæruld, vild kørvel, alm. mjøduert, fandens mælkebøtte, eng-nellikerod, stor nælde, dynd-padderok, grå-pil, øret-pil, lav-ranunkel, alm. rapgræs, eng-rapgræs, *Rhytidiadelphus squarrosu*, knæbøjet rævehale, rørgræs, glanskaplset siv, liden siv, lyse-siv, alm. skjolddragerkruset skræppe, vand-skræppe, kær-snerre, alm. star, dueurt sp., grå star, eng-svingel, kær-svovlrod, alm. syre, manna-sødgræs, ager-tidsel, kær-tidsel, trævlekrone, vandnavle, muse-vikke, sumpkarse, rød svingel, skov-hanekro, høj sødgræs, kær-høgeskæg, sump-fladstjerne og enårig rapgræs.

Det er Esbjerg Kommunes vurdering, at overgangsrigkæret ikke udviser tegn på eutrofiering og at en mindre atmosfærisk belastning med kvælstof, derfor ikke vil medføre væsentlig påvirkning. Konkret vurderes det, at de største trusler mod lokaliteten er ophør af græsning og grøftning. Det bemærkes, at lokaliteten for nuværende afgræsses.

På den nærmeste del af mosen vil der i ansøgt drift ske en merdeposition på 0,6 kg N/ha og en totaldeposition på 0,8 kg N/ha. Det vurderes på baggrund af lokalitetens kvælstoffølsomhed og den beskedne deposition, at en belastning i den størrelsesorden ikke vil medføre væsentlig påvirkning.

Med hensyn til den del af mosen der har karakter af overgangsrigkær vil der i ansøgt drift ske en merdeposition på 0,3 kg N/ha og en totaldeposition på 0,4 kg

N/ha. Det vurderes at en så beskedne deposition ikke vil medføre væsentlig påvirkning.

Mose nordvest for anlæg (10)

Mosen (id nr. 200088776) ligger omgivet af træbevoksninger, enge, vandløb (Grisbæk) og mark 410 meter nordvest for anlægget. Mosen er C værdisat, B målsat og ikke kvælstoffølsom.

Ifølge naturkvalitetsregistreringen er lokaliteten en pilesump/-krat. Der er på lokaliteten registreret brombær sp., pil sp., angelik, mose-bunke, fløjlsgræs, alm. mjøddurt, vand-mynte, lyse-siv, krybende baldrian, engkarse, bjerg-fyr, gul iris, europæisk lærk, mangeløv sp., stor nælde, alm. røn, rørgræs og manna-sødgræs.

Der vil i ansøgt drift ske en merdeposition på 1,1 kg N/ha og en totaldeposition på 1,5 kg N/ha. Det vurderes på baggrund af lokalitetens kvælstoffølsomhed, type og den beskedne deposition, at en belastning i den størrelsesorden ikke vil medføre væsentlig påvirkning.

Eng nordvest for anlæg (11)

Engen (id nr. 200087831) ligger omgivet af marker ca. 920 meter nordvest for anlægget. Engen er C værdisat, B målsat og ikke kvælstoffølsom.

Ifølge naturkvalitetsregistreringen er lokaliteten kultureng i mosaik med mosebunkeeng (5-10 %). Det fremgår endvidere at kun delene ned mod åen indeholder interessante partier, resten er kultureng. Der er på lokaliteten registreret pil sp., angelik, mose-bunke, fløjlsgræs, alm. mjøddurt, vandmynte, dynd-padderok, lyse-siv, engkarse, dueurt sp., bidende ranunkel, krybende baldrian, fliget brøndsel, sump-forglemmigej, alm. fuglegræs, gifttyde, hyrdetaske, bittersød natskygge, rørgræs, storkenæb sp., høj sødgræs, tagrør og diverse kulturengsarter.

Der vil i ansøgt drift ske en merdeposition på 0,2 kg N/ha og en totaldeposition på 0,2 kg N/ha. Det vurderes på baggrund af lokalitetens kvælstoffølsomhed, type og den beskedne deposition, at en belastning i den størrelsesorden ikke vil medføre væsentlig påvirkning.

Sø østsydøst for anlægget (12)

Søen ligger ca. 580 meter østsydøst for anlægget og er omgivet af åbne marker og er hverken mål- og værdisatte eller oplyst mht. kvælstoffølsomhed. Søen er endvidere ikke § 3 registreret.

Esbjerg Kommune vil, i en selvstændig sag, tage skridt til at foretage § 3 registrering.

Søen er på ca. 530 m² og er under udvidelse til 1.600 m².

Der er i søen ikke registreret nogen kendte populationer af bilag IV arter. Nærmeste kendte populationer, er en strandtudse population ca. 11,2 km sydvest for lokaliteten og en løgfrø population 9,2 km syd for lokaliteten. Esbjerg Kommune vurderer med udgangspunkt i bl.a. håndbog om dyrearter på habitatdirektivets bilag IV (faglig rapport fra DMU nr. 635, 2007), at strandtudse og løgfrø har en spredningsevne på ca. 2 km. Små søer er dog ofte levested for spidssnudet frø. Det formodes på den baggrund, at der kan være spidssnudet frø på lokaliteten.

Da søen ligger i omtrent samme retning og afstand som søen med id nr. 200089666 vurderes det at deposition af kvælstof vil være sammenlignelig. Søen modtager derfor en merdeposition på ca. 0,4 kg N/ha/år og en totaldeposition på

ca. 0,6 kg N/ha/år. Denne atmosfæriske kvælstofbelastning vurderes ikke, at medføre væsentlige negative konsekvenser for søens miljøtilstand eller dens egnethed som levested for beskyttede arter, idet små søers tilstand især afhænger af tilførslen af fosfor.

Kumulation og samlet vurdering

Det vurderes på baggrund af de omkringliggende lokaliteters lave kvælstoffølsomhed, at husdyrbrugets ammoniakpåvirkning, heller ikke sammen med andre omgivende husdyrbrug, vil medføre væsentlig påvirkning af omkringliggende naturlokaliteter.

Ammoniakpåvirkning af særlige naturlokaliteter mere end 1000 meter anlæg

Længere væk end 1000 meter fra anlægget vurderes det som tidligere nævnt, at påvirkningen af naturlokaliteter ved ammoniak fra anlægget vil være så lille, at der ikke kan forventes væsentlig påvirkning.

Det påhviler dog stadig godkendende myndighed at sikre at de særlige beskyttelsesinteresser der er forbundet med internationale naturbeskyttelsesområder. Med afsæt i Waddenzee dommen (EF-domstolens dom af 7. september 2004 i sag C-127/02) fastlægges det, at der skal foretages en konsekvensvurdering hvis:

- der foreligger sandsynlighed eller risiko for, at projektet vil påvirke habitatområder væsentligt (præmis 43)
- en konsekvensvurdering skal gennemføres, hvis det ikke på baggrund af objektive kriterier kan udelukkes, at projektet i sig selv eller i sammenhæng med andre planer eller projekter kan påvirke habitatområdet væsentligt (præmis 45)
- et projekt anses for at kunne påvirke et habitatområde væsentligt, når projektet risikerer at skade områdets bevaringsmålsætning (præmis 49)

Det fremgår endvidere af Waddenzee dommens præmis 61 at en konsekvensvurdering i henhold til habitatdirektivets artikel 6, stk. 3 indebærer, at alle de aspekter af et projekt, som i sig selv eller i sammenhæng med andre planer eller projekter kan påvirke bevaringsmålsætningen, skal identificeres før projektets godkendelse under hensyn til bedste videnskabelige viden på området, og der kan kun meddeles godkendelse af et projekt, hvis miljømyndigheden ud fra konklusionen på konsekvensvurderingen har opnået vished for, at projektet ikke har skadelige virkninger på habitatområdets integritet. En sådan vished er opnået, når det ud fra et videnskabeligt synspunkt uden rimelig tvivl kan fastslås, at der ikke er sådanne virkninger.

I den konkrete sag vurderer Esbjerg Kommune at nærmeste habitatområde er Habitatområde 79: Sneum Å og Holsted Ådal som ligger 1100 meter fra anlægget. Det noteres, at alle andre habitatområder ligger så langt væk, at de ikke vil ske målbar deposition.

Udpegningsgrundlaget for Habitatområde 79: Sneum Å og Holsted Ådal omfatter følgende arter og naturtyper:

- (1096) Bæklampret (*Lampetra planeri*)
- (1099) Flodlampret (*Lampetra fluviatilis*)
- (1113) Snæbel (*Coregonus oxyrhynchus*)
- (1355) Odder (*Lutra lutra*)
- (3140) Kalkrige søer og vandhuller med kransnålalger

- (3150) Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vandaks
- (3260) Vandløb med vandplanter
- (6210) Overdrev og krat på mere eller mindre kalkholdig bund
- (6230) Artsrige overdrev eller græsheder på mere eller mindre sur bund
- (6430) Bræmmer med høje urter langs vandløb eller skyggende skovbryn
- (7140) Hængesæk og andre kærsmfund dannet flydende i vand
- (7220) Kilder og væld med kalkholdigt (hårdt) vand
- (7230) Riggær
- (9190) Stilkegeskove og -krat på mager sur bund

Af disse vurderes følgende at være følsomme overfor ammoniak påvirkning:

- (3140) Kalkrige søer og vandhuller med kransnålalger
- (3150) Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vandaks
- (6210) Overdrev og krat på mere eller mindre kalkholdig bund
- (6230) Artsrige overdrev eller græsheder på mere eller mindre sur bund
- (7140) Hængesæk og andre kærsmfund dannet flydende i vand
- (7220) Kilder og væld med kalkholdigt (hårdt) vand
- (7230) Riggær
- (9190) Stilkegeskove og -krat på mager sur bund

Ud fra Esbjerg Kommunes kendskab til forekomster af habitatnaturtyper i området, vurderes det, at der omkring ejendommen findes et antal følsomme habitatnaturtyper jf. nedenstående kort 8.

Kort 8: Habitatnaturtyper i Natura 2000 (habitatområde 79: Sneum Å og Holsted Ådal). Sdr. Grisbækvej 6 er markeret med rød prik.

Lokaliteterne på kort 8 er farvekodet således, at gul indikerer moderat naturtilstand og grøn viser god naturtilstand. Som det ses er der fire *rigkær* (7230) med moderat

naturlilstand, to *rigkær* (7230) med god naturlilstand, en *kilder og væld* (7220) med god naturlilstand og en *hængesæk* (7140) med god naturlilstand.

Der vil med ansøgt ske en merdeposition på 0,0 kg N/ha/år og totaldeposition på 0,0 kg N/ha/år på de nævnte følsomme lokaliteter. Det vurderes på den baggrund, at der ikke sker væsentlig påvirkning af lokaliteterne.

Samlet vurderer Esbjerg Kommune, at der i den konkrete sag ikke sker væsentlig påvirkning af habitatområdet enkelt komponenter eller samlede integritet.

Påvirkning af naturlokaliteter gennem markbidrag

Eng ved mark 1-0 (ejet)

Mark 1-0 ligger ved en eng (id nr. 200087851). Mellem engen og marken ligger der en ca. 16 meter bred vej og levendehegn. Terrænet på marken vurderes til at være forholdsvis jævnt og uden store hældninger.

Engen ligger omgivet af åbne marker og mindre træbevoksede partier og gennemskæres af Grisbæk og Siggrøften. Lokaliteten er C værdisat, B målsat og ikke kvælstoffølsom.

Ifølge naturkvalitetsregistreringen er lokaliteten en mosebunkeeng i mosaik med kultureng. Der er på lokaliteten registreret pil sp., blåtop, kragefod, tormentil, angelik, mose-bunke, fløjlsgræs, sump-kællingetand, alm. mjørdurt, vand-mynte, dynd-padderok, lyse-siv, kær-tidsel, engkarse, eng-kabbeleje, gåse-potentil, nyse-røllike, star sp., krybende baldrian, kær-dueurt, stilk-eg, eng-forglemmigej, gul iris, alm. mangeløv, burre-snerre, høj sødgræs og diverse kulturengsarter.

Det vurderes, at der grundet terrænforholdene og vejen/hegnets bredde, ikke vil ske ikke ske væsentlig overfladeafstrømning af næringsstoffer fra marken til lokaliteten. Endvidere vurderes det at der grundet lokalitetens lave kvælstoffølsomhed og type ikke vil ske væsentlig påvirkning ved ammoniak emission fra almindelig markdrift. Det vurderes derfor samlet at almindelig markdrift på mark 1-0 ikke vil medføre væsentlig påvirkning af omgivende naturlokaliteterne.

Sø på mark 2-1

Esbjerg Kommune har ved gennemgang af historiske luftfoto konstateret, at søen (id nr. 200089649) tilsyneladende ikke eksisterer. Der er tilsyneladende tale om en fejlregistrering på baggrund af ældre luftfotos hvoraf der fremgår noget der ligner en sø, som dog blot er en lavning i terrænet. Omkring søen findes der et område der henligger græs. Det vurderes, at arealet har karakter af en græsmark, men det ser dog noget vandlidende ud.

Eng ved mark 6-0

Forholdsvis tæt ved mark 6-0 (ca. 50 meter), ligger der en eng. Engen (id nr. 200087855) er B målsat, C værdisat og ikke kvælstoffølsom. Mellem marken og engen ligger der et bælte af beplantning og terrænet på marken er forholdsvis fladt.

Ifølge naturkvalitetsregistreringen er engen en ensartet mosebunkeeng, omgivet af intensivt dyrkede marker. Der er for engen ikke foretaget nogen artsregistrering. Kontemporære luftfoto understøtter, at engen ensartet og umiddelbart kunne dele af engen fremstår som græsmark.

Grundet adskillelsen af mark og eng ved træbælte og terrænforholdene vurderes det, at der ikke vil ske væsentlig overfladeafstrømning af næringsstoffer til lokaliteten. Endvidere vurderes det, at der grundet lokalitetens lave kvælstoffølsomhed og type ikke vil ske væsentlig påvirkning ved ammoniakemission fra almindelig markdrift. Det vurderes derfor samlet, at almindelig markdrift på mark 6-0 ikke vil medføre væsentlig påvirkning af omgivende naturlokaliteterne.

Sø ved mark 4-1

Ved mark 4-1 ligger der en sø. Søen (id nr. 200089666) ligger omgivet af åbne marker og er hverken mål- og værdisatte eller oplyst mht. kvælstoffølsomhed. Søen kan ses på luftfoto fra 1974 og er på ca. 200 m².

Der er i søen ikke registret nogen kendte populationer af bilag IV arter. Nærmeste kendte populationer, er en strandtudse population ca. 11,0 km sydvest for lokaliteten og en løgfrø population 8,8 km syd for lokaliteten. Esbjerg Kommune vurderer med udgangspunkt i bl.a. håndbog om dyrearter på habitatdirektivets bilag IV (faglig rapport fra DMU nr. 635, 2007), at strandtudse og løgfrø har en spredningsevne på ca. 2 km. Små søer er dog ofte levested for spidssnudet frø. Det formodes på den baggrund, at der kan være spidssnudet frø på lokaliteten.

Grundet afstanden fra udspretningsarealet (ca. 50 meter) og fraværet af væsentlig hældning på udspretningsarealet vurderes det, at der ikke sker væsentlig overfladeafstrømning til lokaliteten. Endvidere vurderes det, at ammoniakpåvirkning af søen ikke vil medføre væsentlig påvirkning grundet afstanden. Det vurderes derfor samlet, at almindelig markdrift på mark 4-1 ikke vil medføre væsentlig påvirkning af søen.

Søer og eng ved mark 32-0

Mark 32-0 ligger i forbindelse med en eng og nogle søer. Engen (id nr. 200087920) er C mål- og værdisat og ikke kvælstoffølsom. Terrænet på udbringningsarealet er jævnt og uden væsentlig hældning. Placering af markerne fremgår af kort 9.

Kort 9: Eng og søer ved mark 32-0

Ifølge naturkvalitetsregistreringen er lokaliteten en isoleret mosebunkeeng med nogen kulturpåvirkning.

Grundet terrænforholdene vurderes det, at der ikke vil ske væsentlig overfladeafstrømning af næringsstoffer til lokaliteten. Endvidere vurderes det at der grundet lokalitetens lave kvælstoffølsomhed og type, ikke vil ske væsentlig påvirkning ved ammoniakemission fra almindelig markdrift. Det vurderes derfor samlet, at almindelig markdrift på mark 32-0 ikke vil medføre væsentlig påvirkning af engen.

Søerne (id nr. 200089783, 200089793, 200089796, 200089802 (fra nord mod syd)) ligger alle omgivet af eng eller bevoksning (haveanlæg). Søerne vest for marken er formentlig kunstig og muligvis fejlregistrerede, vurderingen af dem tager dog udgangspunkt i at søerne findes og er omfattet af naturbeskyttelsesloven. Der er i søen ikke registreret nogen kendte populationer af bilag IV arter. Nærmeste kendte populationer, er en strandtudse population ca. 9 km sydvest for lokaliteten og en løgfrø population 7 km syd for lokaliteten. Esbjerg Kommune vurderer med udgangspunkt i bl.a. håndbog om dyrearter på habitatdirektivets bilag IV (faglig rapport fra DMU nr. 635, 2007), at strandtudse og løgfrø har en spredningsevne på ca. 2 km. Små søer er dog ofte levested for spidssnudet frø. Det formodes på den baggrund, at der kan være spidssnudet frø på lokaliteten.

På baggrund af søernes placering udenfor udbringningsarealet og omgivet af eng eller bevoksning vurderes det, at der ikke sker væsentlig overfladeafstrømning til søerne. Det anføres endvidere, at små søer ikke er særskilt kvælstoffølsomme og at det derfor vurderes, at ammoniakpåvirkningen fra udspreddingen af husdyrgødning, derfor ikke vil medføre væsentlig påvirkning. Det vurderes derfor samlet, at almindelig markdrift på mark 32-0 ikke vil medføre væsentlig påvirkning af omgivende søer.

Eng, mose og sø syd for mark 31-0 og 24-0

Markerne 31-0 og 24-0 ligger i forbindelse med en eng, en mose og en sø. Terrænet på udspretningsarealerne er jævnt og uden store hældninger. Placering af naturlokaliteter og markerne fremgår af kort 10.

Kort 10: Markerne og 24-0 og 31-0 og omliggende naturlokaliteter.

Engen (id nr. 200087956) er B målsat, C værdisat og ikke kvælstoffølsom.

Ifølge naturkvalitetsregistreringen er lokaliteten en mosebunkeeng i mosaik med kultureng (25-50 %). Der er på lokaliteten registreret angelik, mose-bunke, fløjlsgræs, glanskapslet siv, lyse-siv, dueurt sp., alm. kamgræs, gåse-potentil, knæbøjlet rævehale, alm. fuglegræs, lugtløs kamille, rørgræs, høj sødgræs og diverse kulturengsarter.

På baggrund af lokalitetens lave kvælstoffølsomhed og type vurderes det, at almindelig markdrift og den deraf følgende ammoniak deposition på lokaliteten, ikke vil medføre væsentlig påvirkning af engen. Endvidere vurderes det på baggrund af fraværet af væsentlig hældning på udspretningsarealerne, at der ikke sker væsentlig afstrømning af næringsstoffer fra markerne til lokaliteten.

Mosen (id nr. 200088867) er B målsat, B værdisat og ikke kvælstoffølsom. Ifølge naturkvalitetsregistreringen er lokaliteten et lyse-sivkær i mosaik med pilesump/krat (25-50 %). Lokaliteten beskrives endvidere som en temmelig åben mose der er under tilgroning. Nutidige luftfoto understøtter at lokaliteten er under tilgroning.

På baggrund af lokalitetens lave kvælstoffølsomhed og type vurderes det, at almindelig markdrift og den deraf følgende ammoniak deposition på lokaliteten, ikke vil medføre væsentlig påvirkning af mosen. Endvidere vurderes det på baggrund af fraværet af væsentlig hældning på udspretningsarealerne, at der ikke sker væsentlig afstrømning af næringsstoffer fra markerne til lokaliteten.

Søen (id nr. 200090780) ligger alle omgivet af bevoksning (muligvis haveanlæg). Søen er kunstig og anlagt i forbindelse med motorvejsbyggeriet (ses på luftfoto fra 1999). Søen er på ca. 1.500 m².

Der er i søen ikke registret nogen kendte populationer af bilag IV arter. Nærmeste kendte populationer, er en strandtudse population ca. 9 km sydvest for lokaliteten og en løgfrø population ca. 6,5 km syd for lokaliteten. Esbjerg Kommune vurderer med udgangspunkt i bl.a. håndbog om dyrearter på habitatdirektivets bilag IV (faglig rapport fra DMU nr. 635, 2007), at strandtudse og løgfrø har en spredningsevne på ca. 2 km. Små søer er dog ofte levested for spidssnudet frø. Det formodes på den baggrund, at der kan være spidssnudet frø på lokaliteten.

På baggrund af søens placering udenfor udbringningsarealet og omgivet af bevoksning vurderes det, at der ikke sker væsentlig overfladeafstrømning til søen. Det anføres endvidere, at små søer ikke er særskilt kvælstoffølsomme og at det derfor vurderes, at ammoniakpåvirkningen fra udspredningen af husdyrgødning, derfor ikke vil medføre væsentlig påvirkning.

Det vurderes samlet, at almindelig markdrift på mark 31-0 og 24-0 ikke vil medføre væsentlig påvirkning af omgivende naturlokaliteter.

Stort sammenhængende naturområde ved Sdr. Vejrup Bæk

Omkring Sdr. Vejrup Bæk ligger der nogle naturlokaliteter og en stor del af bedriftens udbringningsarealer. Naturlokaliteterne og markerne fremgår af kort 11.

Kort 11. Naturlokaliteter og marker ved Sdr. Vejrup Bæk

Fælles for markarealerne (mark nr. 8-0, 8-1, 8-2, 8-3, 9-0, 10-0, 29-0, 27-0, 26-0, 25-0 og 28-0) er at terrænet er jævnt og uden store hældninger. Overordnet set vil overfladeafstrømning fra arealerne derfor være beskedent.

Den store langstrakte eng (id nr. 200087940) gennemskæres af Sdr. Vejrup Bæk og ligger omgivet af markerne 8-0, 8-1, 8-2, 8-3, 9-0, 10-0, 29-0, 27-0, 26-0, 25-0 og 28-0. Engen er B målsat, C værdisat og ikke kvælstoffølsom.

Ifølge naturkvalitetsregistreringen er lokaliteten en kultureng.

På baggrund af lokalitetens lave kvælstoffølsomhed og type vurderes det, at almindelig markdrift og den deraf følgende ammoniak deposition på lokaliteten, ikke vil medføre væsentlig påvirkning af engen. Endvidere vurderes det på baggrund af fraværet af væsentlig hældning på udspretningsarealerne, at der ikke sker væsentlig afstrømning af næringsstoffer fra markerne til lokaliteten.

Den lille eng ved motorvejen (id nr. 200088436) ligger omgivet af 8-2, 8-3, 10-0, 27-0 og 9-0. Engen er C mål- og værdisat og ikke kvælstoffølsom.

Ifølge naturkvalitetsregistreringen er lokaliteten en kultureng.

På baggrund af lokalitetens lave kvælstoffølsomhed og type vurderes det, at almindelig markdrift og den deraf følgende ammoniak deposition på lokaliteten, ikke vil medføre væsentlig påvirkning af engen. Endvidere vurderes det på baggrund af fraværet af væsentlig hældning på udspretningsarealerne, at der ikke sker væsentlig afstrømning af næringsstoffer fra markerne til lokaliteten. Det bemærkes, at der muligvis er sket en ulovlig opdyrkning af dele af engen (areal mellem mark 27-0 og 9-0). Det pågældende areal indgår ikke i godkendelsen og Esbjerg Kommune vil forfølge forholdet i en selvstændig sag.

Lille mose ved motorvejen (id nr. 200089235) ligger omgivet af mark 8-2, 9-0 og 8-3. Lokaliteten er C mål- og værdisat og ikke kvælstoffølsom.

Ifølge naturkvalitetsregistreringen er lokaliteten en med krat tilvokset pilesump/krat.

På baggrund af lokalitetens lave kvælstoffølsomhed og type vurderes det, at almindelig markdrift og den deraf følgende ammoniak deposition på lokaliteten, ikke vil medføre væsentlig påvirkning af lokaliteten. Endvidere vurderes det på baggrund af fraværet af væsentlig hældning på udspretningsarealerne, at der ikke sker væsentlig afstrømning af næringsstoffer fra markerne til lokaliteten. Det bemærkes, at der ikke vil ske afstrømning til lokaliteten fra mark 9-0 da Sdr. Vejrup Bæk ligger i mellem.

Mosen ved mark 10-0 (id nr. 200088858) ligger omgivet af eng og marker (herunder mark 10-0, 27-0, 8-3 og 29-0). Lokaliteten er B målsat, C værdisat og ikke kvælstoffølsom.

Ifølge naturkvalitetsregistreringen er lokaliteten et lysesivkær. Der er på lokaliteten registreret dueurt sp., mose-bunke, fløjlsgræs, alm. mjøddurt, knop-siv, kær-tidsel, kryb-hvene, lav ranunkel og alm. syre.

På baggrund af lokalitetens lave kvælstoffølsomhed og type vurderes det, at almindelig markdrift og den deraf følgende ammoniak deposition på lokaliteten, ikke vil medføre væsentlig påvirkning af lokaliteten. Endvidere vurderes det på

baggrund af fraværet af væsentlig hældning på udspretningsarealerne, at der ikke sker væsentlig afstrømning af næringsstoffer fra markerne til lokaliteten. Det bemærkes, at der ikke vil ske afstrømning til lokaliteten fra mark 8-3 og 29-0, da Sdr. Vejrup Bæk ligger i mellem.

Mosen nord for mark 25-0 (id nr. 200088854) ligger omgivet af marker (herunder mark 25-0), vandløb og enge. Lokaliteten er B målsat, B værdisat og ikke kvælstoffølsom.

Ifølge naturkvalitetsregistreringen er lokaliteten en pilesump/krat i mosaik med lysesivkær (25-50 %). Der er på lokaliteten registreret dueurt sp., star sp., Rød-el, hindbær, angelik, mose-bunke, fløjlsgræs, alm. fredløs, sump kællingetand, alm. mjøddurt, dynd-padderok, lyse-siv, kær-snerre, kær-tidsel, ask, rød-gran, alm. hundegræs, engriflet hvidtjørn, gul iris, vild kørvel, mangeløv sp., stor nælde, ager-padderok, alm. rajgræs, røgræs, høj sødgræs og ager tidsel.

På baggrund af lokalitetens lave kvælstoffølsomhed, type og afstanden til marken (ca. 60 meter) vurderes det, at almindelig markdrift og den deraf følgende ammoniak deposition på lokaliteten, ikke vil medføre væsentlig påvirkning af mosen. Da Sdr. Vejrup bæk ligger i mellem marken og mosen vurderes det at der ikke vil ske afstrømning af næringsstoffer til mosen fra marken.

Der ligger to små søer ved mark 27-0 og 26-0. Søerne (id nr. 200089804 og 200089806 (fra nord mod syd)) ligger omgivet af træer og eng og grænser op til markerne. Søerne er hverken mål- eller værdisatte eller oplyst mht. kvælstoffølsomhed.

Søerne kan ses på luftfoto fra 1945 og er på ca. 150-200 m².

Der er i søerne ikke registret nogen kendte populationer af bilag IV arter. Nærmeste kendte populationer, er en strandtudse population ca. 10 km sydvest for lokaliteten og en løgfrø population ca. 7 km syd for lokaliteten. Esbjerg Kommune vurderer med udgangspunkt i bl.a. håndbog om dyrearter på habitatdirektivets bilag IV (faglig rapport fra DMU nr. 635, 2007), at strandtudse og løgfrø har en spredningsevne på ca. 2 km. Små søer er dog ofte levested for spidssnudet frø. Det formodes på den baggrund, at der kan være spidssnudet frø på lokaliteten.

På baggrund af søernes placering udenfor udbringningsarealet og omgivet af bevoksning vurderes det, at der ikke sker væsentlig overfladeafstrømning til søerne. Det anføres endvidere, at små søer ikke er særskilt kvælstoffølsomme og at det derfor vurderes, at ammoniakpåvirkningen fra udspretningen af husdyrgødning, derfor ikke vil medføre væsentlig påvirkning.

Det vurderes samlet, at almindelig markdrift på mark 8-0, 8-1, 8-2, 8-3, 9-0, 10-0, 29-0, 27-0, 26-0, 25-0 og 28-0 ikke vil medføre væsentlig påvirkning af omgivende naturlokaliteter.

Mark 11-0 og omliggende eng og mose

Ved mark 11-0 ligger der en eng og en mose. Terrænet på udbringningsarealet er jævnt og uden store hældninger. Overordnet set vil overfladeafstrømningen fra arealet derfor være beskeden. Placeringen af marken og omliggende natur fremgår af kort 12.

Kort 12: Mark 11-0 (og 25-0) og omliggende natur

Den vestlige mose (id nr. 200088854) ligger omgivet af marker (herunder mark 25-0 som tidligere beskrevet og mark 11-0), vandløb og enge. Lokaltiteten er B målsat, B værdisat og ikke kvælstoffølsom.

Ifølge naturkvalitetsregistreringen er lokaliteten en pilesump/krat i mosaik med lysesivkær (25-50 %). Der er på lokaliteten registreret dueurt sp., star sp., Rød-el, hindbær, angelik, mose-bunke, fløjlgræs, alm. fredløs, sump kællingetand, alm. mjørdurt, dynd-padderok, lyse-siv, kær-snerre, kær-tidsel, ask, rød-gran, alm. hundegræs, engriflet hvidtjørn, gul iris, vild kørvel, mangeløv sp., stor nælde, ager-padderok, alm. rajgræs, røgræs, høj sødgræs og ager tidsel.

På baggrund af lokalitetens lave kvælstoffølsomhed, type og afstanden til mark 11-0 (ca. 100 meter) vurderes det, at almindelig markdrift og den deraf følgende ammoniak deposition på lokaliteten, ikke vil medføre væsentlig påvirkning af mosen. Pga. afstanden mellem marken og mosen vurderes det, at der ikke vil ske afstrømning af næringsstoffer til mosen fra marken.

Engen (id nr. 200087939) ligger omgivet af marker (herunder mark 11-0 og i nogen afstand mark 25-0), vandløb og natur. Lokaltiteten er B målsat, C værdisat og ikke kvælstoffølsom.

Ifølge naturkvalitetsregistreringen er lokaliteten en mosebunkeeng. Der er på lokaliteten registreret mose-bunke, fløjlgræs, lyse-siv, engkarse, ager-padderok, bidende ranunkel, alm. røllike, mælkebøtte sp., stor nælde, alm. rajgræs, lav ranunkel, enårig rapgræs, kruset skræppe, alm. syre, ager-tidsel, tusindfryd, alm. fuglegræs og manna-sødgræs.

På baggrund af lokalitetens lave kvælstoffølsomhed og type vurderes det, at almindelig markdrift og den deraf følgende ammoniakdeposition på lokaliteten, ikke

vil medføre væsentlig påvirkning af engen. Endvidere vurderes det, grundet terræn forholdene, at der ikke vil ske væsentlig afstrømning af næringsstoffer til engen fra marken.

Mosen syd for mark 11-0 (id nr. 200088859) ligger omgivet af marker (herunder mark 11-0 og i nogen afstand mark 25-0), vandløb og natur. Lokaliteten er A målsat, A værdisat og særligt kvælstoffølsom.

Ifølge naturkvalitetsregistreringen er lokaliteten et overgangsfattigkær i mosaik med ekstremfattigkær (10-25 %) og lysesivkær (25-50 %). Der er på lokaliteten registreret star sp., benbræk, hedelyng, klokkeløve, smalbladet kæruld, sphagnum sp., tranebær, kragefod, mose-pors, tormentil, eng-viol, mose-bunke, kær-dueurt, sump kællingetand, vand-mynte, dynd-padderok, glanskapslet siv, lyse-siv, hirse-star, kær-tidsel, trævlekrone, vandnavle, djævelsbid, engkarse, håret høgeurt, bredbladet mærke og bidende ranunkel.

På baggrund af lokalitetens placering ca. 80 meter fra mark 11-0 og ca. 135 meter fra mark 25-0 vurderes det at ammoniakpåvirkningen af mosen er lille. Det bemærkes i den sammenhæng, at miljøstyrelsen angiver at ammoniakdeposition 100 meter fra udbringningsarealer ikke vil kunne medføre depositioner større end 1 kg/N ha/år⁵. Endvidere vurderes det, at påvirkninger mindre end 1 kg N/ha/år normalt ikke vil kunne medføre tilstandsændringer i et naturareal. Det vurderes derfor, at ammoniakpåvirkningen af mosen fra driften af markerne 11-0 og 25-0, ikke vil medføre væsentlig påvirkning af mosen. Endvidere vurderes det, at der grundet terrænforholdene og afstanden til lokaliteten, ikke vil ske væsentlig afstrømning af næringsstoffer til lokaliteten fra marken.

Det vurderes samlet, at almindelig markdrift på mark 11-0 og 25-0 ikke vil medføre væsentlig påvirkning af omgivende naturlokaliteter.

Marker ved Bjøvlundvej

Sdr. Grisbækvej 6 råder over nogle aftalearealer ved Bjøvlundvej. Placeringen af markerne og omliggende natur fremgår af kort 13. Det bemærkes, at terrænet omkring lokaliteterne generelt er jævnt og uden store hældninger.

---

⁵ Bilag til notat om Miljøklagenævnets praksis i sager om miljøgodkendelser af husdyrbrug af 6. juli 2009

Kort 13: Aftalearealer ved Bjøvlundvej

Mosen (id nr. 200088905) og engen (id nr. 200087996) øst for mark DN 13-0 ligger omgivet af åbne marker. Terrænet omkring lokaliteterne er generelt jævnt og uden store hældninger.

Mosen (200088905) er C mål- og værdisat og ikke kvælstoffølsom. Ifølge naturkvalitetsregistreringen er lokaliteten en pilesump/krat. Det noteres endvidere, at lokaliteten er en isoleret krattilvokset lokalitet.

Det vurderes på grund af terrænforholdene at der ikke sker væsentlig tilstrømning til lokaliteten. Endvidere vurderes det, at lokaliteten grundet sin type og kvælstoffølsomhed ikke vil blive påvirket væsentligt af ammoniak fra udbringning af husdyrgødning.

Engen (id nr. 200087996) er C mål- og værdisat og særligt kvælstoffølsom. Ifølge naturkvalitetsregistreringen er lokaliteten en kultureng i mosaik med overgangsfattigkær (5-10 %) og mosebunkeeng (10-25 %). Der er på lokaliteten registret vorte-birk, bævreasp, gul iris, høj sødgræs, tagrør, alm. star, næb-star, mose-bunke, kær-dueurt, fløjlgræs, sump-kællingetand, lyse-siv, kær-snerre, kær-tdsel, eng-karse, alm. rapgræs, dueurt sp., alm. kamgræs, ager-padderok, gåse-potentil, bidende ranunkel, eng-rævehale, knæbøjlet-rævehale, bredbladet dunhammer, muse-vikke og diverse kulturengsarter.

Det vurderes på grund af terrænforholdene at der ikke sker væsentlig tilstrømning til lokaliteten. Endvidere vurderes det på baggrund af lokalitetens hovedtype, mål- og værdisætning og botanik, at lokaliteten ikke vil blive påvirket væsentligt af ammoniak fra udbringning af husdyrgødning.

Mosen (id nr. 200088909) og søen (id nr. 200089890) øst for mark DN 9-0 ligger omgivet af åbne marker. Terrænet omkring lokaliteterne er generelt jævnt og uden store hældninger.

Mosen (200088909) er B mål- og værdisat og særligt kvælstoffølsom. Ifølge naturkvalitetsregistreringen er lokaliteten en pilesump/krat i mosaik med rørsump (10-25 %), ekstremfattigkær (under 5 %), overgangsfattigkær (5-10 %), birkesump (10-25 %) og hedemose (under 5 %). Der er på lokaliteten registreret krybende baldrian, sump-forglemmigej, mangeløv sp., manna-sødgræs, vorte-birk, hindbær, pil sp., tagrør, blåtop, hedelyng, klokkelyng, sphagnum sp., kragefod, mose-pors, alm. star, grå star, tormentil, eng-viol, mose-bunke, kær-dueurt, fløjlsgæs, alm. fredløs, sump-kællingetand, dynd-padderok, glanskapslet siv, knop-siv, lyse-siv, kær-snerre, hare-star, stjerne-star, kær-tidsel, eng-nellikerod, lav ranunkel, alm. syre, markfrytle, vellugtende gulaks, guldblomme, bittersød natskygge og dag-pragstjerne. Det bemærkes at hedemose delen ligger i den østlige del af lokaliteten. Der er også her klokkelyng, guldblomme og blåtop findes. Det vurderes på grund af terrænforholdene at der ikke sker væsentlig tilstrømning til lokaliteten. Det vurderes på baggrund af hovedtypen (pilesump/krat) og at den mest værdifulde del af botanikken findes mod øst, at ammoniakpåvirkning fra udbringningen af husdyrgødning derfor vil være lille og ikke vil medføre væsentlig påvirkning af mosen.

Søen (id nr. 200089890) ligger omgivet af mosen og er hverken mål- eller værdisat eller oplyst mht. kvælstoffølsomhed.

Søen ligger inde i mosen er derfor godt beskyttet mod tilstrømning af næringsstoffer. Det anføres endvidere, at små søer ikke er særskilt kvælstoffølsomme og at det derfor vurderes, at ammoniakpåvirkningen fra udspreddingen af husdyrgødning, derfor ikke vil medføre væsentlig påvirkning. Det vurderes derfor samlet, at almindelig markdrift ikke vil medføre væsentlig påvirkning af søen.

Umiddelbart sydvest for mark DN 9-0 ligger der en mose med en sø. Da der tilsyneladende er sket en hårdhændet oprensning af mosen har lokaliteten skiftet karakter til sø. Dette forhold kan være i uoverensstemmelse med Naturbeskyttelsesloven og vil blive undersøgt i en selvstændig sag.

Det vurderes, at almindelig markdrift på mark DN 9-0 ikke vil medføre væsentlig overfladeafstrømning til lokaliteten grundet terrænforholdene og afstanden til lokaliteten (15-20 m). Det vurderes endvidere, at søen ikke er særskilt kvælstoffølsom og at ammoniak påvirkningen fra udbringningsarealet derfor ikke vil medføre væsentlig påvirkning af søen.

Mosen (id nr. 200088927) vest for mark DN 8-0 er C mål- og værdisat og ikke kvælstoffølsom.

Ifølge naturkvalitetsregistreringen er mosen en lille krattilvokset lokalitet. Dette underbygges af nutidige luftfoto (ortofoto 2008).

Det vurderes på baggrund af terrænforholdene, at der ikke sker væsentlig tilstrømning af næringsstoffer til lokaliteten. Endvidere vurderes det på baggrund af lokalitetens mål- og værdisætning og kvælstoffølsomhed, at lokaliteten ikke vil blive påvirket væsentligt af ammoniak fra udbringning af husdyrgødning.

Markerne 5-0 AL, 6-0 AL og 7-1 AL og omliggende naturlokaliteter
Markerne og naturlokaliteternes placering fremgår af kort 14.

Kort 14: Markerne 5-0 AL, 6-0 AL og 7-1 AL og omliggende naturlokaliteter

Syd for mark 7-1 AL og 5-0 AL ligger der en eng. Engen (id nr. 200088513) er C værdisat, B målsat og ikke kvælstoffølsom.

Ifølge naturkvalitetsregistreringen er engen en kultureng. Det anføres yderligere at lokaliteten består af flere lodder, der oftest er kulturprægede.

Terrænet på udspretningsarealet skråner ned mod engen, men hældning er dog mindre end seks grader. Der vurderes derfor ikke at der sker væsentlig afstrømning til engen. Det vurderes endvidere, at ammoniakfordampning fra udbringningsarealerne ikke udgør et problem, grundet engens lave kvælstoffølsomhed og type.

Det bemærkes, at en mindre del af engen tilsyneladende er blevet opdyrket. Dette forhold forfølger Esbjerg Kommune i en selvstændig sag. Det bemærkes yderligere, at det omtalte areal ikke indgår i det godkendte areal.

Umiddelbart nord for mark 6-0 AL ligger der en lille hede. Heden (id nr. 200088567) er B mål- og værdisat og moderat kvælstoffølsom. Terrænet på udbringningsarealet er jævnt og uden betydende højdeforskelle.

Ifølge naturkvalitetsregistreringen er lokaliteten en lynghede i mosaik med græsagtig hede (10-25 %). Det anføres endvidere, at heden er under tilgroning med træer. På lokaliteten er der registreret dun-birk, brombær sp., stilk-eg, bjerg-fyr, rød-gran, sitka-gran, alm. hyld, pil sp., alm. røn, kløkkelyng, tue-kogleaks, blåtop, bølget bunke, alm. gedeblad, gederams, hedelyng, mangeløv sp., revling og ask.

Der forventes ikke væsentlig overfladeafstrømning til lokaliteten grundet de stedlige terrænforhold. Der forventes dog nogen ammoniak deposition på heden fra markdriften, men den vurderes ikke, at være i en størrelsesorden der vil medføre tilstandsændring på lokaliteten. Samlet vurderes det, at almindelig markdrift ikke vil medføre væsentlig påvirkning af lokaliteten.

Marker ved Gørding

Markerne 1-0 AL, 2-0 AL, 3-0 AL og 4-0 AL ligger alle umiddelbart syd for Gørding. I forbindelse med markerne ligger der flere naturlokaliteter. Fælles for udbringningsarealerne er at terrænet er jævnt og uden betydende hældning. Placeringen af markerne og naturlokaliteterne fremgår af kort 15.

Kort 15: Marker syd for Gørding

Syd for mark 4-0 AL ligger der en eng. Engen (id nr. 200088163) er C mål- og værdisat og ikke kvælstoffølsom.

Ifølge naturkvalitetsregistreringen er lokaliteten en isoleret mosebunkeeng med mange kulturarter. Der er på lokaliteten registreret rørgræs, tagrør, mose-bunke, lyse-siv, høst-borst, eng-forglemmevej, vand-pileurt, gåse-potentil, eng-rævehale, alm. hundegræs, hvid-kløver, mælkebøtte sp., stor nælsde, lav ranunkel, eng-rottehale, alm. syre og ager-tidsel.

På baggrund af lokalitetens lave kvælstoffølsomhed, type og botanik vurderes det, at almindelig markdrift og den deraf følgende ammoniak deposition på lokaliteten, ikke vil medføre væsentlig påvirkning af engen. Endvidere vurderes det, grundet

terræn forholdene, at der ikke vil ske væsentlig afstrømning af næringsstoffer til engen fra marken.

Vest for mark 4-0 AL ligger der en lille sø. Søen (id nr. 200090098) er hverken mål- eller værdisat eller oplyst mht. kvælstoffølsomhed.

Søen ligger omgivet af udyrkede arealer (krat og urteagtigvækster). Det er vanskeligt at vurdere søens reelle størrelse, men der er muligt, at den ikke længere leve op til sin § 3 status grundet tilgroning og naturlig opfyldning. Der er fra søen og til det dyrkede areal mindst 5 meter.

Der er i søen ikke registret nogen kendte populationer af bilag IV arter. Nærmeste kendte populationer, er en strandtudse population ca. 12 km sydvest for lokaliteten og en løgfrø population ca. 4 km syd for lokaliteten. Esbjerg Kommune vurderer med udgangspunkt i bl.a. håndbog om dyrearter på habitatdirektivets bilag IV (faglig rapport fra DMU nr. 635, 2007), at strandtudse og løgfrø har en spredningsevne på ca. 2 km. Små søer er dog ofte levested for spidssnudet frø. Det formodes på den baggrund, at der kan være spidssnudet frø på lokaliteten.

På baggrund af søens placering udenfor udbringningsarealet og omgivet af bevoksning vurderes det, at der ikke sker væsentlig overfladeafstrømning til søen. Det anføres endvidere, at små søer ikke er særskilt kvælstoffølsomme og at det derfor vurderes, at ammoniakpåvirkningen fra udspreddingen af husdyrgødning, derfor ikke vil medføre væsentlig påvirkning.

I hjørnet af mark 3-0 AL ligger der en sø. Søen (id nr. 200090105) er hverken mål- eller værdisat eller oplyst mht. kvælstoffølsomhed.

Søen ligger omgivet af mark og udyrkede arealer. Søen ligger udenfor udbringningsarealet, på nabomatrikel.

Der er i søen ikke registret nogen kendte populationer af bilag IV arter. Nærmeste kendte populationer, er en strandtudse population ca. 11 km sydvest for lokaliteten og en løgfrø population ca. 3,5 km sydvest for lokaliteten. Esbjerg Kommune vurderer med udgangspunkt i bl.a. håndbog om dyrearter på habitatdirektivets bilag IV (faglig rapport fra DMU nr. 635, 2007), at strandtudse og løgfrø har en spredningsevne på ca. 2 km. Små søer er dog ofte levested for spidssnudet frø. Det formodes på den baggrund, at der kan være spidssnudet frø på lokaliteten.

På baggrund af søens placering udenfor udbringningsarealet og omgivet af bevoksning vurderes det, at der ikke sker væsentlig overfladeafstrømning til søen. Det anføres endvidere, at små søer ikke er særskilt kvælstoffølsomme og at det derfor vurderes, at ammoniakpåvirkningen fra udspreddingen af husdyrgødning, derfor ikke vil medføre væsentlig påvirkning.

I forbindelse med mark 1-0 AL og 2-0 AL ligger der en mose med en mindre sø og en eng.

Mosen (id nr. 200089009) ligger omgivet af åbne marker og naturarealer. Mosen er B målsat, C værdisat og ikke kvælstoffølsom.

Ifølge naturkvalitetsregistreringen er lokaliteten en pilesump/krat. Nutidige luftfoto understøtter at lokaliteten er tilvokset.

På baggrund af lokalitetens lave kvælstoffølsomhed og lokalitetens karakter (krattilvokset mose) vurderes det, at almindelig markdrift og den deraf følgende ammoniak deposition på lokaliteten, ikke vil medføre væsentlig påvirkning af mosen. Endvidere vurderes det, grundet terræn forholdene, at der ikke vil ske væsentlig afstrømning af næringsstoffer til mosen fra marken.

Engen (id nr. 200088147) omgivet af åbne marker (herunder mark 1-0 AL og 2-0 AL) og naturarealer. Engen er B målsat, C værdisat og ikke kvælstoffølsom. Ifølge naturkvalitetsregistreringen er lokaliteten en mosebunkeeng i mosaik med kultureng (25-50 %). Lokaliteten beskrives endvidere som værende relativt tør.

På baggrund af lokalitetens lave kvælstoffølsomhed og lokalitetens type vurderes det, at almindelig markdrift og den deraf følgende ammoniak deposition på lokaliteten, ikke vil medføre væsentlig påvirkning af lokaliteten. Endvidere vurderes det, grundet terræn forholdene, at der ikke vil ske væsentlig afstrømning af næringsstoffer til lokaliteten fra marken.

Søen (id nr. 200090060) ligger omgivet af pilesump (mosen der er nævnt ovenfor). Søen er hverken mål- eller værdisat eller oplyst mht. kvælstoffølsomhed. Søen kan ses på luftfoto fra 1976. I dag (ortofoto 2008) er søen fuldstændigt tilgroet og det er ikke muligt at vurdere dens størrelse.

Der er i søen ikke registret nogen kendte populationer af bilag IV arter. Nærmeste kendte populationer, er en strandtudse population ca. 10,8 km vest for lokaliteten og en løgfrø population 4 km vest for lokaliteten. Esbjerg Kommune vurderer med udgangspunkt i bl.a. håndbog om dyrearter på habitatdirektivets bilag IV (faglig rapport fra DMU nr. 635, 2007), at strandtudse og løgfrø har en spredningsevne på ca. 2 km. Små søer er dog ofte levested for spidssnudet frø. Det vurderes på den baggrund, at der kan være spidssnudet frø på lokaliteterne.

På baggrund af søens placering udenfor udbringningsarealet og omgivet af bevoksning vurderes det, at der ikke sker væsentlig overfladeafstrømning til søen. Det anføres endvidere, at små søer ikke er særskilt kvælstoffølsomme og at det derfor vurderes, at ammoniakpåvirkningen fra udspreddingen af husdyrgødning, derfor ikke vil medføre væsentlig påvirkning.

Umiddelbart øst for mark 2-0 AL ligger der en eng. Engen (id nr. 200088150) ligger omgivet af naturarealer og åbne marker (herunder mark 2-0 AL). Engen er B målsat, C værdisat og ikke kvælstoffølsom.

Ifølge naturkvalitetsregistreringen er lokaliteten en kultureng. Der er på lokaliteten registreret tagrør, blåtop, mose-bunke, fløjlsgræs, glanskapslet siv, lyse-siv, harestar, kryb-hvene, høst-borst, bidende pileurt, vand-pileurt, bidende ranunkel, knæbøjet rævehale, star sp., manna sødgræs og diverse kulturengsarter.

På baggrund af lokalitetens lave kvælstoffølsomhed og lokalitetens type (kultureng) vurderes det, at almindelig markdrift og den deraf følgende ammoniak deposition på lokaliteten, ikke vil medføre væsentlig påvirkning af lokaliteten. Endvidere vurderes det, grundet terræn forholdene, at der ikke vil ske væsentlig afstrømning af næringsstoffer til lokaliteten fra marken.

Samlet vurdering af udbringningsarealerne

Det vurderes, at almindelig markdrift og udbringning af husdyrgødning på de anførte udbringningsarealer, ikke vil medføre væsentlig påvirkning af omkringliggende naturlokaliteter.

Påvirkning af særlige naturområder gennem markbidrag

Som nævnt i afsnittet om "Ammoniakpåvirkning af særlige naturlokaliteter mere end 1000 meter fra anlæg" skal der i forbindelse med miljøgodkendelse af projekter ske en vurdering mht. påvirkning af habitatområder.

I nærværende sag vurderer Esbjerg Kommune, at der ikke sker væsentlig påvirkning af habitatområde 79 (Sneum Å og Holsted Ådal). Esbjerg Kommune har i den sammenhæng lagt vægt på at arealerne ligger langt fra habitatområdet, korteste afstand er ca. 950 meter. Det vurderes derfor, at ammoniakpåvirkningen af habitatområdet derfor vil være meget lille.

Endvidere er arealerne forholdsvis jævne og uden store hældninger, hvorfor der ikke kan forventes væsentlig overfladeafstrømning. I enkelte tilfælde ligger udbringningsarealerne vandløbsnært. Dette forhold vurderes nærmere i afsnittene om nitrat og fosfor til overfladevand.

Samlet vurderes det, at der ikke ske væsentlig påvirkning af habitatområder fra ammoniak og afstrømning af næringsstoffer fra markdrift.

Arealer udenfor udbringningsarealet

Bedriften råder over nogle arealer der ikke indgår i udbringningsarealet. Det drejer sig om arealerne 8-4, 8-5, 24-1, 25-1, 25-2 og 31-1. Arealerne fremgår af kort 16.

Kort 16: arealer udenfor udbringningsarealet. Arealerne er angivet med fed gul streg.

Det bemærkes, at arealerne, da de ikke indgår i udbringningsarealet, ikke må modtage husdyrgødning.

Andre forhold

Ingen af bedriftens udbringningsarealer er fredet område og det vurderes derfor, at beskyttelsesinteressen ikke lider skade.

Ingen af bedriftens udbringningsarealer er SFL område. Det vurderes derfor, at beskyttelsesinteressen ikke lider skade.

Der er ingen af bedriftens udbringningsarealer der er omfattet af MVJ ordninger. Nogle af arealerne nævnt under "Arealer udenfor udbringningsarealet" er dog omfattet af MVJ ordning. Det drejer sig om markerne 9-1, 24-1, 25-1, 25-2 og 31-0. Det vurderes, at beskyttelsesinteressen ikke lider skade.

Der findes fredede jorddiger i forbindelse med markerne 8-2, 11-0, 24-0, 26-0, 27-0, 30-0, 31-0, DN 13-0, DN 8-0 og 3-0 AL. Det vurderes, at almindelig markdrift i forbindelse med jorddigerne ikke vil medføre skade på dem.

Der er ingen fredede fortidsminder på eller ved udbringningsarealerne. Beskyttelsesinteressen lider derfor ikke skade.

Bilag IV-arter

Esbjerg Kommune har konkret vurderet det ansøgte projekt i forhold til mulig påvirkning af bilag IV arter. Til vurderingen af arternes udbredelse og levesteder er anvendt Håndbog om dyrearter på habitatdirektivets bilag IV, faglig rapport nr. 635 fra Danmarks Miljøundersøgelser og kommunens øvrige kendskab til arternes forekomst.

På baggrund af dette vurderes det, at der kan være vandflagermus, sydflagermus, pipistrel flagermus, markfirben og spidssnudet frø indenfor området. Derudover er grøn mosaik guldsmed (ca. 13 km sydvest for udspretningsarealerne), løgfrø (ca. 2 km syd for udspretningsarealerne), strandtudse (ca. 7 km vest for udspretningsarealerne) og birkemus (ca. 15 km syd for udspretningsarealerne) kendt fra kommunen.

Mht. arten spidssnudet frø vurderer Esbjerg Kommune, jf. gennemgangen mht. påvirkning af naturtyper (søer) fra markdrift og ammoniakdeposition fra anlæg, at der ikke vil ske væsentlig påvirkning ved det ansøgte.

Flagermus benytter ofte hulheder i træer eller huse som opholdssted om dagen og under vinterdvalen. Føden består af insekter som fanges i luften nær vådområder, marker, skove og levende hegn. De enkelte arter af flagermus har forskellige præferencer mht. fødesøgningsområde. Der er ingen registreringer af flagermus nær ejendommens udspretningsarealer, men det kan ikke udelukkes at én eller flere arter kan raste eller yngle i området. Det ansøgte vurderes ikke at have en negativ indflydelse på flagermus, da hverken opholdssteder eller fødegrundlag påvirkes.

Især solbeskinnede skrånninger med veldrænet jord og lav vegetation kan være potentielle yngle- eller rasteområder for *markfirbenet*. Markdriften vurderes ikke at have en negativ effekt på en eventuel bestand af markfirben, da der ikke er potentielle yngle- eller rastesteder på udspretningsarealerne.

I vadehavet og tilhørende vandløb træffes snæbel og marsvin (marsvin kun i vadehavet). Det vurderes jf. afsnittene om fosfor og kvælstof til overfladevand, at der ikke sker væsentlig påvirkning af yngle- eller rastesteder for de nævnte arter.

Samlet vurderes det, at det ansøgte ikke vil medføre væsentlig påvirkning af yngle- eller rastesteder for bilag IV arter.

Nitrat til overfladevand – marine områder, vandløb og søer

I ansøgningen indgår 71,0 ha eget og forpagtet areal, samt 83,2 ha aftalearealer.

Ingen af bedriftens udbringningsarealer (ejet, forpagtet eller aftaleareal) er placeret indenfor oplande, der er klassificeret som nitratklasse 1, 2 eller 3, for hvilke der er krav om skærpelse af de generelle regler vedrørende den maksimale mængde husdyrgødning, som må udbringes per hektar. Udenfor nitratklasseområderne, gælder de generelle regler, det vil sige harmonibestemmelserne, der fastlægger hvor meget husdyrgødning forskellige typer af husdyrbrug kan tildele arealerne. For svine – og fjerkræbrug må der udbringes en mængde på 1,4 dyreenheder per hektar. I den konkrete sag vil der blive udbragt en gennemsnitlig mængde svarende til 1,4 dyreenhed per hektar.

I ansøgningskemaet beregnes DE_{max} og DE_{reel} . DE_{max} er det maksimale harmonitryk (opgjort i DE/ha), som beskyttelsesniveauet for nitrat umiddelbart foreskriver, mens DE_{reel} er den mængde husdyrgødning, der ifølge ansøgningen reelt udbringes pr. ha.

DE_{max} er beregnet til 1,4 DE/ha, mens DE_{reel} er beregnet til 1,4 DE/ha. Da DE_{reel} er lig med eller mindre end DE_{max} er beskyttelsesniveauet for nitrat til overfladevand overholdt jf. det fastlagte beskyttelsesniveau.

Marine områder:

Bedriftens udbringningsarealer afvander via mindre vandløb til vandløbssystemet

- Holsted Å (EF- Habitatområde nr. 79: Sneum Å og Holsted Ådal)
- Sneum Å (EF- Habitatområde nr. 79: Sneum Å og Holsted Ådal)

og til Vadehavet. Sneum Å og Holsted Å er udpeget som habitatområde (nr. 79) og den marine del af Vadehavet er udpeget som habitatområde (nr. 78), fuglebeskyttelsesområde (nr. 57) og ramsarområde (nr. 27) jf. habitatbekendtgørelsen. Ydermere er store områder langs Vadehavets kyster udpeget som Natura 2000-områder (se bilag 3). På udpegningsgrundlaget for disse Natura 2000 områder vurderes flere marine arter og naturtyper at være følsomme overfor tilførsel af kvælstof.

Den primære konsekvens af tilført kvælstof til de marine områder sker gennem en øget primærproduktion af planktonalger, som kan medføre øget iltforbrug, nedsat iltkoncentration, svovlbrinte-dannelse, udskygning m.v. Herved kan primærproduktionen ved særligt bundfloraen påvirkes negativt. F.eks. er en række fugle afhængige af tilstedeværelsen af ålegræs (*Zostera* sp.) og anden makroflora i Vadehavet. Ålegræs kan ses som et eksempel på primærproducenter som påvirkes både direkte og indirekte af næringsstoffudvaskning, og som påvirker de højere trofiske niveauer i Vadehavet. Bl.a. er nogle arter fugle (Lysbuget knortegås, Mørkbuget knortegås, Pibeand) direkte afhængige af ålegræs som fødegrundlag, og mange flere fuglearter fouragerer på fisk og invertebrater, som er afhængige af ålegræsbankernes tilstedeværelse. Endelig er ålegræsarterne blandt de betydeligste karakterarter for flere naturtyper fra udpegningsgrundlaget (1110, 1130 og 1160, og 1140 kan også bestå af ålegræssamfund⁶) i Vadehavet. Ålegræsbankerne i Vadehavet er bl.a. i basisanalysen vurderet, at have en reduceret udbredelse i forhold til deres potentiale (jf. historiske kilder), hvilket indikerer en ugunstig tilstand for arter og naturtyper afhængige af denne art.

Det er således klart at tilførsel af næringsstoffer kan påvirke vandmiljøet, og arter og naturtyper i Natura 2000-områderne. For de fleste marine områder vurderes kvælstof at spille den afgørende begrænsende rolle, mens fosfor ikke vurderes at

⁶ Interpretation manual of European Union habitats – EUR27. Europakommissionen juli 2007.

være betydende for primærproduktionen og vandmiljøet i marine områder generelt. Dette vurderes at være tilfældet for vandmiljøet i Vadehavet, bl.a. baseret på overvågningsdata og rapporter fra DMU og de tidligere amter^{7 8 9}.

Kommunen har vurderet det aktuelle projekts eventuelle påvirkninger af de marine områder med kvælstoftilførsel, jf. habitatbekendtgørelsen. Vurderingen er foretaget med grundlag i beregningsmetoderne i henhold til godkendelsesbekendtgørelsen, som viser at udvaskningen af kvælstof i ansøgt produktion er 71,3 kg kvælstof/ha.

En del af det udvaskede kvælstof vil blive omsat i jorden. Størrelsen af omsætningen afhænger af jordens reduktionspotentiale, der er et udtryk for forskellen mellem den mængde nitrat, der kommer fra rodzonen, og den mængde nitrat, der ender i vandområdet.

Det faktiske reduktionspotentiale for oplandet omkring Sdr. Grisbækvej 6 kendes ikke, men det er mellem 50 og 75 % ifølge den reduktionspotentiale-modellering, som er foretaget af Danmarks Miljøundersøgelser. Dermed vil udvaskningen fra husdyrbrugets ejede og forpagtede arealer til Vadehavet potentielt ligge mellem 35,7 og 17,8 kg N/ha. Dette svarer til mellem ca. 2533 og 1263 kg kvælstof fra ejede og forpagtede arealer, hvilket svarer til fra 0,028 til 0,014 % af den samlede belastning til Vadehavet (opgjort for 2001-2005 jf. Miljøcenter Ribe).

Bedriftens ejede og forpagtede arealer udgør i alt 71,0 ha. Det samlede opland til Vadehavet er på i alt 410.000 ha. Bedriftens arealer udgør således ca. 0,017 %.

Det er Esbjerg Kommunes vurdering at denne andel er ganske uvæsentlig, og at bedriftens påvirkning i sig selv er helt uden betydning for Vadehavet og de arter og naturtyper der findes i området.

Esbjerg Kommune har, på baggrund af data fra gødningsregnskabet, analyseret udviklingen i DE i oplandet til Vadehavet fra 2001 til 2007, hvoraf kommunen har kunnet konstatere væsentlig variation over årene, men ikke en generel forøgelse i antal DE. Derimod vurderes belastningen af kvælstof i oplandet til Vadehavet generelt at være faldende igennem de sidste årtier, jf. basisanalyserne i forbindelse med udarbejdelsen af Vandplanerne efter Lov om miljømål. Esbjerg Kommune har også beregnet den forventede effekt af inddragelsen af hidtil brakliggende arealer, efter ophør af udtagningspligten siden 2007, på baggrund af DMUs konsekvensanalyse af udtagningspligtens ophør. Herudfra beregnes et forventet, langsigtet merudvaskning til Vadehavet på ca. 25 t N/år, svarende til ca. 0,28 % af den totale belastning til Vadehavet, som følge af inddragelsen af brakjord i omdrift. Dette kan sættes i perspektiv til den forventede reduktion som konsekvens af den politiske aftale om Grøn Vækst på 19.000 ton N, som under antagelse af en arealmæssigt jævn reduktion giver en reduktion på 1.800 t N/år til Vadehavet, svarende til en 20 % reduktion. Den forventede merudvaskning som følge af udtagningspligtens ophør vurderes i det perspektiv at være af uvæsentlig størrelse.

Da der samlet set ikke sker nogen forøgelse af belastningen med kvælstof til Vadehavet, vurderer Esbjerg Kommune på ovennævnte grundlag at projektet i forbindelse med andre planer og projekter ikke vil medføre en væsentlig påvirkning af det marine vandmiljø og arter og naturtyper tilknyttet Natura 2000-områderne i Vadehavet.

⁷ Vandmiljø og Natur 2007 – NOVANA. DMU 2009, s. 70

⁸ Basisanalysen del II – Vanddistrikt 55. Ribe Amt 2006.

⁹ Estimation of nutrient reductions to achieve phytoplankton ecological targets in the Wadden Sea. DMU 2008, s. 8.

Vandløb

Kvælstof tilført vandmiljøet kan have negative konsekvenser for arter og naturtyper i vandmiljøet, særligt gennem en øget primærproduktion af planktonalger, som kan medføre øget iltforbrug, nedsat iltkoncentration, svovlbrintedannelse, udskygning m.v.

Næringsstoffer tilført vandløb og de naturtyper der er tilknyttet vandløbet, vurderes dog generelt at have en meget kort opholdstid i vandløbssystemet. Evt. øget algevækst og de sekundære effekter heraf, vurderes pga. vandets korte opholdstid samt høje opblandingsgrad, ikke at medføre væsentlige påvirkninger af vandløbets arter og naturtyper.

På udpegningsgrundlaget for Natura 2000 områderne (jf. habitatbekendtgørelsen) vurderes derfor ikke at være arter eller naturtyper i vandløb nær og nedstrøms bedriftens arealer, som påvirkes væsentligt som følge af udvaskning af kvælstof. Kommunen vurderer, at de generelle reguleringer af markdrift samt brug af kunstgødning og husdyrgødning er tilstrækkelige til at sikre vandløbene i Natura 2000 områderne. Størrelsen af den beregnede udvaskning på 71,3 kg N/ha, som ikke afviger fra normal udvaskning fra landbrugsarealer, skønnes ikke at ændre på denne vurdering¹⁰.

Den beregnede tilførsel af kvælstof til Sneum Å og Holsted Å vurderes jf. ovenstående begrundelse konkret ikke at være af en størrelsesorden som kan påvirke vandløbenes tilstand eller de naturtyper og arter der forekommer i vandløbene, herunder udpegningsgrundlaget for de nedstrøms liggende Natura 2000-områder og bilag IV-arter.

Samlet set vurderes det, at kvælstof til vandløb, søer og kystvande ikke vil skade de internationale naturbeskyttelsesområder eller medføre en væsentlig miljøpåvirkning af områder af særlige regionale- eller lokale beskyttelsesinteresser og at der derfor ikke er grundlag for at skærpe det fastlagte beskyttelsesniveau.

Fosfor til overfladevand – marine områder, vandløb og søer

Udbringningsarealerne består i overjorden af jordbundstyperne grovsand (JB 1) og grov lerblandet sand (JB 3). De dybere jordarter består primært af ferskvandssand og smeltevandssand. Kommunen vurderer, at der ikke er væsentlig risiko for makroporeafstrømning fra arealer med disse jordbunde.

Visse arealer er lavsbundsarealer jf. okkerkortlægningen. Alle bedriftens lavsbundsarealer er klassificeret som okkerpotentielle områder, og har et højt jernindhold, hvilket øger jordens evne til at fastholde fosfor.

Ifølge oplysningerne i ansøgningskemaet, er der en arealvægtet fjernelse af fosfor på 21,4 kg P/ha/år og et gennemsnitligt fosforoverskud på ca. 12,6 kg P/ha/år.

Ingen af ejendommens udbringningsarealer (ejet, forpagtet eller aftaleareal) er beliggende i opland til et Natura 2000 område, der i henhold til Skov- og Naturstyrelsens kortværk er overbelastet med fosfor. Derfor skal der ikke, i henhold til bekendtgørelsen, stilles krav til fosforoverskuddet fra bedriften. Der er i ansøgningsmaterialet oplyst, at krav til fosforoverskud er overholdt.

---

¹⁰ Der her ikke medtaget effekten af kvælstofreduktion.

Marine områder

Som nævnt under kvælstof afvander bedriftens udbringningsarealer via mindre vandløb til vandløbssystemerne Sneum Å og Holsted Å og til Vadehavet. Den marine del af Vadehavet er udpeget som habitatområde (nr. 78), fuglebeskyttelsesområde (nr. 57) og ramsarområde (nr. 27) jf. habitatbekendtgørelsen. Ydermere er store områder langs Vadehavets kyster udpeget som Natura 2000-områder (se bilag 3).

Tilførsel af næringsstoffer kan påvirke vandmiljøet, og arter og naturtyper i Natura 2000-områderne. For de fleste marine områder vurderes kvælstof dog at spille den afgørende begrænsende rolle, mens fosfor ikke vurderes at være betydende for primærproduktionen og vandmiljøet i marine områder generelt. Dette vurderes at være tilfældet for vandmiljøet i Vadehavet, bl.a. baseret på overvågningsdata og rapporter fra DMU og de tidligere amter^{11 12 13}.

Med baggrund i ovenstående vurdering ses der på udpegningsgrundlaget for Natura 2000 områderne ikke at være marine arter og naturtyper, som vil skades ved tilførsel af fosfor, ligesom ingen af de i Vadehavet kendte bilag IV-arter, eller deres yngle- og rasteområder, vurderes at blive beskadiget eller ødelagt ved fosfortilførsel.

Tilførslen af fosfor fra bedriftens arealer ved almindelig udvaskning gennem jorden til Vadehavet vurderes således konkret ikke at påvirke vandområdernes tilstand eller de naturtyper og arter, der forekommer i de internationale naturbeskyttelsesområder, herunder udpegningsgrundlaget for Natura 2000-områder og bilag IV-arter i forbindelse med Vadehavet (se bilag 3).

Vandløb

Fosfor tilført vandmiljøet kan have negative konsekvenser for arter og naturtyper i vandmiljøet, særligt gennem en øget primærproduktion af planktonalger, som kan medføre øget iltforbrug, nedsat iltkoncentration, svovlbrintedannelse, udskygning m.v.

Næringsstoffer tilført vandløb og de naturtyper der er tilknyttet vandløbet, vurderes dog generelt at have en meget kort opholdstid i vandløbssystemet, og evt. øget algevækst og de sekundære effekter heraf, vil pga. vandets korte opholdstid samt høje opblandingsgrad, ikke medføre væsentlige påvirkninger af vandløbets arter og naturtyper. Der vurderes derfor ikke at være arter eller naturtyper i vandløbene som er fosforfølsomme.

Tilførslen af fosfor fra bedriftens arealer ved almindelig udvaskning gennem jorden til Sneum Å og Holsted Å vurderes således konkret ikke at påvirke vandløbenes tilstand eller skade de naturtyper og arter der forekommer i vandløbene, herunder udpegningsgrundlaget for Natura 2000-områder og bilag IV-arter i forbindelse med vandløbene (se bilag 3).

Ved voldsomme, akutte tilførsler af organisk stof til vandløb, herunder overfladeafstrømning af husdyrgødning, kan der dog risikere at opstå en tilstand af iltfattighed, svovlbrintedannelse samt uhygiejniske forhold, som vil være til skade for vandmiljøet.

---

¹¹ Vandmiljø og Natur 2007 – NOVANA. DMU 2009, s. 70

¹² Basisanalysen del II – Vanddistrikt 55. Ribe Amt 2006.

¹³ Estimation of nutrient reductions to achieve phytoplankton ecological targets in the Wadden Sea. DMU 2008, s. 8.

Esbjerg Kommune har i denne redegørelse vurderet på risikoen for direkte udløb af husdyrgødning til vandmiljøet, bl.a. særligt vandløbsnære arealer, skrånende arealer m.v.

En del af ejendommens jorder ligger ved eller i nærheden af vandløb:

- Mark nr. 1-0 grænser op til vandløb (Siggrøften), der er B1- målsat (gyde- og yngelopvækst vand for laksefisk).
- Mark 3-0, 2-0, 2-1, 4-0, 4-1, 5-0 og 6-0 grænser op til eller ligger ved vandløb (Siggrøften), der er C målsat (Vandløb der skal anvendes til afledning af vand).
- Mark nr. 8-0, 8-1, 8-2, 8-3, 9-0, 10-0, 11-0, 24-0, 25-0, 26-0, 27-0, 28-0, 29-0, 30-0, 31-0 og 32-0 grænser op til eller ligger ved vandløb (Sdr. Vejrup Bæk og Vibæk-Bjerndrup Bæk) der er B1-målsat (gyde- og yngelopvækst vand for laksefisk).
- Mark nr. DN 1-0, 3-0, 4-0 ligger ved vandløb (Stårup Bæk) der B1 og C målsat (gyde- og yngelopvækst vand for laksefisk/Vandløb der skal anvendes til afledning af vand).
- Mark nr. AL 1-0, 3-0, 4-0 ligger ved vandløb (Øster Fonager Bæk) der er B1- målsat (gyde- og yngelopvækst vand for laksefisk).
- Mark nr. AL 5-0, 6-0, 7-1 grænser op til eller ligger ved vandløb (Ilsted Å) der er B2 målsat (Laksefiskevand).

Vandløbene er målsat som henholdsvis B2 laksefiske vand, B1 gyde- og yngelopvækstområde for laksefisk og C Vandløb der skal anvendes til afledning af vand. Udbringningsarealerne skrånere på intet sted stærkt ned mod vandløbene. Der er ikke fundet særlige risikoelementer, som kunne betinge særlige krav til håndtering af husdyrgødningen på bedriftens arealer, for at sikre vandmiljøet, arter eller naturtyper imod skade. Esbjerg Kommune vurderer på dette grundlag at der ikke vil ske væsentlige påvirkninger af miljøet i vandløb, som følge af projektet, når der opretholdes en dyrkningsfri bræmme på minimum 2 m jf. vandløbslovens § 69.

Søer:

Søer kan, grundet vandets længere opholdstid end i vandløb, påvirkes af udvaskning af næringsstoffer. Søer vurderes særligt at være sårbare overfor tilførsel af fosfor, som oftest er den begrænsende faktor for søens algeproduktion, hvorimod kvælstof (nitrat) ikke vurderes at være afgørende for søernes tilstand.

Miljøcenter Ribe har oplyst Esbjerg Kommune om en række søer af naturtyperne nr. 3130, 3150 og 3160 indenfor Natura 2000-områder, som ikke fremgår af www.arealinfo.dk eller Miljøstyrelsens kortværk. Disse søer vurderes af Esbjerg Kommune at kræve beskyttelse på lige fod med allerede kortlagte/omfattede søer.

Bedriftens arealer vurderes dog ikke at ligge i oplandet til søer indenfor Natura 2000-områder eller søer med regional eller lokal beskyttelsesinteresse.

Samlet set vurderes det, at fosfor til vandløb, søer og kystvande ikke vil skade de internationale naturbeskyttelsesområder eller medføre en væsentlig miljøpåvirkning af områder af særlige regionale- eller lokale beskyttelsesinteresser og at der derfor ikke er grundlag for at skærpe det fastlagte beskyttelsesniveau.

Påvirkning af arter med særligt strenge beskyttelseskrav (Bilag IV arter)

Med baggrund i bl.a. Håndbog om dyrearter på habitatdirektivets bilag IV har Esbjerg Kommune foretaget en vurdering af forekomst og påvirkning af arter opført på Habitatdirektivets bilag IV. De danske arter på habitatdirektivets bilag IV kan

ses i denne godkendelses bilag 3. Af de i Vadehavet og lokalt forekommende arter vurderes flg. at kunne påvirkes af næringsstofftilførsel til vandmiljøet:

- Løgfrø
- Strandtudse
- Marsvin
- Snæbel

Esbjerg Kommune har gennemgået bedriftens arealer samt kommunens registreringer af løgfrøer, og fundet at arealerne ikke afvander til vandhuller der fungerer som yngle- og rasteområder for løgfrø eller strandtudse. Det vurderes på denne baggrund at løgfrøens yngle- og rasteområder ikke vil blive beskadiget som følge af næringsstof-udvaskningen fra projektet.

Esbjerg Kommune har gennemgået bedriftens arealer samt kommunens søer med registrerede strandtudser, og fundet at arealerne ikke afvander til vandhuller der fungerer som yngle- og rasteområder for løgfrø eller strandtudse. Det vurderes på denne baggrund at strandtudsens yngle- og rasteområder ikke vil blive beskadiget som følge af næringsstof-udvaskningen fra projektet.

Snæbel forekommer dels i Vadehavet og dels i flere af de større tilstødende vandløb. Den vokser op i Vadehavet hvorfra den søger op i de tilstødende større vandløb for at gyde. Efter gydningen opholder en del af fiskene sig i de nedre dele af vandløbene, før de vender tilbage til Vadehavet. Snæbelen er primært sårbar overfor direkte udledninger, herunder af næringsstoffer. På baggrund af ovenstående vurderinger af påvirkning af vandløb og marine områder, vurderes snæbelens yngle- og rasteområder ikke at blive beskadiget som følge af næringsstof-udvaskningen fra projektet.

Marsvin kan findes stort set overalt i Vadehavet, uden at Vadehavet dog er et kerneområde for arten. Senest er flere åbne havområder i stedet udpeget som habitatområder for arten. For artens forekomst i Vadehavet vurderes, på baggrund af ovenstående undersøgelse af påvirkninger af Vadehavet, at dens yngle- og rasteområder ikke vil blive beskadiget som følge af næringsstof-udvaskningen fra projektet.

Samlet konkluderes på baggrund af ovenstående vurderinger, at projektet ikke vil beskadige eller ødelægge yngle- og rasteområder for de forekommende bilag IV-dyrearter. Der kendes ikke til forekomster af bilag IV-plantearter som kan påvirkes eller ødelægges af projektet.

Nitrat til grundvand - nitratfølsomme vandindvindingsområder

Som der fremgår af kort 17 nedenfor, er ingen af ejendommens ejede og lejede udbringningsarealer placeret inden for områder, der i Esbjerg Kommuneplan 2010-2022 er udpeget som nitratfølsomt indvindingsområde, eller i områder hvor der er udarbejdet indsatsplaner. Derfor er der ikke krav til udvaskningen af nitrat fra udbringningsarealerne.

Husdyrbruget angiver at have BAT jf. følgende punkter:

- Personale bliver oplært i pasning af fjerkræ, ejer eller uddannet personale vil stå for daglig tilsyn. I svineproduktionen gennemgår personale uddannelse før de selvstændig tildeles opgaver.
- Der føres dagligt kontrol med foder, vand, dødelighed og ægproduktion. Ugentligt sker der en opgørelse af produktionsdata, især vægtudvikling og ensartethed er vigtige parametre i produktionen.
- Via gødningsplaner/-regnskab føres journal over udspredding af organisk og uorganisk gødning på markerne ligesom der føres journal over afvigelser fra mark- og gødningsplan.
- Der sker en løbende vedligeholdelse af anlæg og bygninger. Ved skift af høns hver 60. uge og ved skift af hønniker hver 20. uge sker der et større eftersyn af anlæg.
- Dyrene tilses dagligt ifølge reglerne i bekendtgørelse nr. 533 om beskyttelse af æglæggende høner. Ægindsamling foretages efter endt æglægning, så flest mulige æg pakkes for korrekt opbevaring.

Der stilles i godkendelsen vilkår om, at der skal ske en kvartalsvis registrering af vand – og energiforbrug for at bibeholde og øge fokus på forbruget og muligheder for at reducere dette. Desuden stilles der vilkår om, at der skal udarbejdes en beredskabsplan, som fastlægger, hvornår og hvordan der skal reageres ved uheld, som kan medføre en påvirkning af omgivelserne.

På baggrund af husdyrbrugets beskrivelse af BAT og med de anførte vilkår vurderer Esbjerg Kommune, at husdyrbruget med hensyn til management har truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen ved anvendelse af bedst tilgængelige teknologi.

Ad 2:

I henhold til BREF dokumentet er det BAT at sikre effektiv fodring gennem sammensætning af næringsstofindholdet i foderet, og løbende kontrol, således at det stemmer overens med dyrenes behov, samt at reducere indholdet af råprotein i foderet.

A) Fjerkræ

Foderforbruget er angivet til 34-47 kg foder/årshøne. Tilvækst og æglægning er ikke beskrevet i BREF notatet.

Det oplyses i ansøgningen, at foderets indhold af råprotein og totalfosfor er på niveau med BAT jf. referencedokumentet for bedst tilgængelige teknikker, der vedrører intensiv fjerkræ og svineproduktion (BREF). I foderet er der således højst 15,5-16,5 % råprotein fra 15-40 uge og 14,5- 15,5 % over 40 uger.

Det er BAT at anvende fytase i fodret, der er ikke angivet en minimums mængde i BREF. Det er BAT ifølge BREF, at anvende fasefodring til æglæggende høns (to faser)

Fosfor indholdet i fodret er i BREF angivet til 0,45 % - 0,55 % for høns op til 40 uger og 0,41 til 0,51 % for høns over 40 uger.

B) Svin

Der anvendes fasefodring og fytase tilsætning. Der anvendes 08/09 normtal for tilvækst, fosfor- og proteinprocent og foderforbrug for slagtesvin, i stald 4+5. Der er stillet vilkår til indholdet af råprotein pr. FE for at overholde kravet om

ammoniakfordampningen. Korrektionsfaktoren for råprotein i slagtesvinefoderet må maksimalt være 0,891, se vilkår 9.

Esbjerg Kommune vurderer, at husdyrbruget med hensyn til fodringsstrategier har truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen ved anvendelse af bedst tilgængelige teknologi. Der anvendes fasefodring, så foderet er tilpasset dyrenes behov i de forskellige produktionsfaser og derved reduceres kvælstofindholdet i urinen. Desuden lever foderets indhold af råprotein og totalfosfor op til anbefalingerne i BREF-dokumentet.

Der stilles i miljøgodkendelsen vilkår til fasefodring, anvendelse af fytase, samt til foderets indhold af råprotein.

Ad 3: Staldindretning

A) Fjerkræ

For konsumægsproduktion i burægssystem findes der følgende BAT byggeblad: "Beriget burægssystem med gødningsbånd og hyppig udmugning". Ifølge BAT bladet kan ammoniakemissionen fra stalden reduceres med 50-60 % ved henholdsvis 2 og 3 udmugninger pr. uge. BAT bladet angiver endvidere forslag til driftsvilkår. For at tilgodese dyrenes velfærd er burene forsynes med: rede og redemåtte, siddepinke, kloslibningsanordning og strøelsesbakke med strøelsesmateriale.

I konsumægstaldene på Sdr. Grisbækvej 6 vil staldindretningen fremover være berigede bure med gødningsbånd. Der foretages udmugning 3 gange ugentligt. Der stilles i miljøgodkendelsen vilkår til udmugningshyppighed i hhv. konsumægstalden.

I ansøgningen har ansøger endvidere redegjort for fravalg af teknologier. Der findes BAT byggeblade ang. luftvaskere. Disse er afprøvede og testede i svinestalde.

Der er lavet følgende betragtning ang. anvendelse af BAT byggeblade i §12 miljøgodkendelsen på Sdr. grisbækvej

Der findes på nuværende tidspunkt to BAT byggeblade, der vedrører fjerkræproduktion. Det drejer sig om systemer til tørring af gødningen, for derved at nedsætte ammoniak fordampningen.

1. **Fjerkræ** – Æglæggere, skrabeægsstald: Gr.nr.: 105. 02-51
2. **Fjerkræ** – Æglæggere, burægsstald: Gr.nr.: 105.02-52

Det er en forudsætning for systemerne at stalden har gødningsbånd eller gødningskælder.

I den ansøgte produktion til konsumægshøner er der gødningbælter, som kan anvendes til tørringanlæg, men en udmugning ugentligt er tiltag nok, til at sikre at der på ejendomsniveau sikres en mindre udledning i forhold til nudrift. Det er en fordelagtig løsning. Det er således ikke rentabelt at bruge energi på en yderligere udtørring af gødningen, og især ikke da dele af den evt skal leveres direkte til forarbejdning hos aftager.

På den baggrund er gødningstørring fravalgt i denne ansøgning.

Luftvasker

Der findes teknologiblade ang. luftvaskere. Disse er afprøvede og testede i svinestalde.

Der er afprøvet en prototype luftrenser til fjerkræproduktion. Luftrenseren blev afprøvet i en slagtekyllinge stald, over en periode på et hold kyllinger (35 dage). Denne renser er ikke sat i produktion, da afprøvningen viste en række problemstillinger, der skal løses før den evt. bliver sat i produktion. I fjerkræproduktion er støvet meget fedtet, dette sætter sig i renseren, som derved får reduceret effekt. Den ansøgte produktion har en holdrotations periode på 60 uger. Der kan således forventes betydelige større problemer med tilstopning af luftrenseren, end det var tilfældet i afprøvningen. Dette gør at drift stabiliteten ikke kan forventes at være tilfredsstillende. I den ansøgte produktion kan der forekomme meget høje krav til hygiejne og rengøring af stalden mellem to hold. Det er u hensigtsmæssigt at have en luftrenser koblet på stalden, hvor det ikke er afprøvet om den kan rengøres 100 %.

På den baggrund er luftvaskere fravalgt i denne ansøgning, Da det ikke kan anbefales at opsætte en prototype luftvasker, med udokumenteret drift stabilitet og mulighed for rengøring.

Biologisk luftrensning.

Der er ingen BAT byggeblade med biologisk luftrensning. Det er endvidere ikke muligt at benytte biologisk luftrensning i stalde med hold drift, hvor staldene står tomme i perioder.

På baggrund af husdyrbrugets beskrivelse af BAT og med de anførte vilkår vurderer Esbjerg Kommune, at husdyrbruget med hensyn til staldsystemer har truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen ved anvendelse af bedst tilgængelige teknologi, da det valgte staldsystem lever på til BAT byggebladet.

B) Slagtesvin

Staldene i bygning 4 + 5 er etableret med delvis spaltegulv (25-49% fast gulv) jf. BAT-byggeblad 106.04-52.

Med hensyn til BAT og staldsystemer så er der forskellige definitioner på, hvad BAT er. Der er både referencedokumentet for bedste tilgængelige teknikker der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion (BREF) og BAT bladene.

I BREF står der, at følgende staldsystemer er BAT:

- Fuldspalter med vakuumsystem til hyppig udslusning af gylle.
- Delvis spalter med reducerede gødningskanaler, hældende vægge og vakuumsystem
- Delvis spalter med centralkonvekst fast gulv, eller et hældende fast gulv foran stien, en gødningskanal med hældende sider.

Ifølge Dansk Svineproduktion har staldtyper med gyllekanaler med skrå sider og skrånende gødningssskakter samt stier med et centralt konvekst fast gulv ikke fundet udbredelse i Danmark. Sådan en udformning af gyllekanalerne vil ikke give det bedste udgangspunkt for gyllekøling.

Der findes et BAT byggeblade der vedrører gyllekøling til svinebesætninger. Det omhandler systemer til at nedsætte ammoniak fordampningen.

Dette bat blad er ikke taget i anvendelse da der ikke renoveres i et omfang så der kan ligges de nødvendige slanger ned under gyllekanalerne.

Luftvaskere.

Der findes BAT blade ang. luftvaskere. Disse er afprøvede og testede i svinestalde.

Der er afprøvet forskellige luftrensere til svinestalde som har dokumenteret en effekt, og driftsstabiliteten kan forventes at være tilfredsstillende. Luftrensere er dog endnu så dyre at etablere og i drift at det ikke er økonomisk at benytte i forhold til en udvidelse til en produktion på 89,9 DE slagtesvin.

På den baggrund er luftvaskere fravalgt i denne ansøgning.

Biologisk luftrensning.

Der er ingen BAT blade med biologisk luftrensning. Det er endvidere problematisk at benytte biologisk luftrensning i stalde med hold drift, hvor stalden står tom i en periode. Desuden gør de samme økonomiske overvejelser sig gældende som for kemiske luftrensere.

Ad 4:

I henhold til BREF-dokumentet er det BAT at registrere vand og energiforbruget, at forebygge spild fra drikkevandsinstallationer og reparer evt. lækager, at anvende naturlig ventilation i videst muligt omfang, at optimere evt. ventilationssystem og installér energibesparende belysning.

Husdyrbruget angiver at have BAT jf. følgende punkter:

A) Fjerkræ

Ventilationssystemet er frekvensstyret og tilpasset produktionen for at sikre optimal køretid. Ventilationen er trinvis styret med følere, som registrerer temperatur og luftfugtighed. Der er samme belægning i stalden i hele produktionsperioden, variationen i ventilationsbehov stammer fra årtidsvariationen.

Lysstyring og lysdæmpning minimerer energiforbruget. Der er ingen dagslys i staldene. Der er kun kunstig belysning. Dagslængde og lysintensitet reguleres i forhold til dyrenes alder og udvikling. Høns er dog meget påvirkelige over for typen og styrken af lyskilden i stalden. Derfor kan lavenergistofofrør endnu ikke anvendes.

Dyrenes behov for lys er fastlagt i bekendtgørelse 533 om beskyttelse af æglæggende høner.

I mekanisk ventilerede stalde er det BAT, at reducere energiforbruget ved at optimere udformningen af ventilationssystemet i hver stald for at tilvejebringe god temperaturkontrol samt opnå minimumsventilation om vinteren. Øget modstand i ventilationssystemer undgås ved at holde ventilationssystemet rent.

Der bruges normalt ikke varmetilsætning til æglæggestaldene, udover varme i forbindelse med indsætning af nye høns i meget klode vinter perioder. Der er således ikke monteret fastvarme system i staldene.

Stald og inventar skal være tørt og opvarmet ved indsætning af nye dyr. Det kan derfor være nødvendigt med varmetilsætning.

Der rengøres ikke konsekvent med vand. Staldanlægget kan tør-rengøres med trykluft. Evt. vil gødningsbånd og tværkanal blive vasket med koldt vand, og det øvrige inventar tør-rengjort. Rengøringen vil blive afsluttet med desinfektion.

Hvis der vaskes med vand, anvendes iblødsætning og højtryksrensere.

Drikkenipler placeres højt i bur for at lette hønernes vandoptagelse. Der er monteret spildrender under nipler.

B) Svin

Der bruges normalt ikke varmetilsætning til slagtesvin. Der vil ikke blive tilsat varmen i dette staldafsnit. Under meget kolde vinterrotationer kan det blive aktuelt med varmetilsætning til staldafsnit efter vask.

Der anvendes primært strøm til ventilation i produktionen. For at maksimere effekten af ventilationen rengøres ventilationens mekaniske dele (herunder luftkanaler og fans) ved hvert holdskifte. Dette noteres i logbog.

For at undgå overventilation og dermed ekstra strømforbrug er der en styring af anlægget. Der kan regulere i forhold til temperatur, luftfugtighed og kurvestyring (indsætningsdato/vægtinterval). Ventilationsdata kan logges i styringscomputer.

Der vælges belysning som tager hensyn til elforbruget og dyrevelfærd. Der opsættes lysstofrør (sparepære) med lysdæmper. Der anvendes en type lysdæmper (højfrekvent) med et lavt effekttab. Der er ingen LUX-styring (dagslysregulering) da der ikke er vinduer eller lysplader i produktionsdelen.

Der rengøres konsekvent med vand, staldanlæg rengøres efter hver rotation. Rengøringen vil blive afsluttet med en desinfektion. De fleste staldafsnit bliver vasket med højtryksrensere efter iblødsætning.

Drikkenipler placeres rigtigt i forhold til dyrenes størrelse for at lette vandoptagelse og minimere vandspild. Vandforbruget til drikkevand er anslået til 4 L/dag/slagtesvin.

Esbjerg Kommune vurderer, at husdyrbruget med hensyn til vand- og energiforbrug har truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen ved anvendelse af bedst tilgængelige teknologi. Der er bl.a. installeret trinvis regulering af ventilationen, hvilket er med til at hindre unødigt strømforbrug til ventilation og ved vask af stalde foretages iblødsætning, så vandforbrug til vask kan reduceres.

Som nævnt under management stilles der i godkendelsen vilkår om, at der sker en kvartalsvis registrering af vand – og energiforbrug for at bibeholde og øge fokus på forbruget og muligheder for at reducere dette. Endvidere stilles der vilkår om, at ventilationsanlægget skal vedligeholdes.

Ad 5:

For så vidt angår BAT ved opbevaring husdyrgødning omfatter dette en stabil beholder, der kan modstå påvirkning og som er tæt og beskyttede mod tæring.

A) Fjerkræ

Gødningshuset er med tag, faste sider og gulv og hindrer luftstrøm henover gødningen. Det mindsker fordampningen. Gødningsbåndene tømmeres ca. 3 gange om ugen, og gødningen stakkes så det komprimeres mest muligt.

Gødningshuset er tæt og holdes lukket, undtagen når der tilføres gødning fra stalden.

B) Svin

Flydende husdyrgødning opbevares i tætte gylletanke og udbringes på markerne ud fra afgrødens behov på den enkelte mark. Herved optimeres optagelsen af næringsstoffer og udvaskningen af nitrat samt udledningen af fosfor minimeres.

Der etableres flydelag på gylletankene for at minimere ammoniak emission, flydelaget kontrolleres månedligt og der føres logbog over kontrollen, så der er fokus på at flydelaget lever op til kravene.

Årligt efterses tæthed af overjordisk del og kabler på gyllebeholdere for intakt beskyttelse og eventuelle brud. Ved skader kontaktes leverandøren.

Gyllen omrøres kun forud for udkørsel af gylle.

Der er konstant flydelag på gyllen, og efter omrøring/udkørsel kontrolleres det, at der er etableret flydelag senest efter 14 dage, forudsat der er gylle i tanken.

Tanken er tilmeldt de lovpligtige eftersyn, hvilket betyder, at tanken hvert 10. år bliver kontrolleret af autoriseret kontrollant for, om tanken opfylder krav til holdbarhed, tæthed og styrke.

Der er ikke etableret fast overdækning på gylletanken/tankene. Med svinegylle er det almindeligvis ikke problematisk at etablere et godt flydelag med snittet halm eller andet, og der er derfor begrænset gevinst ved etablering af fast overdækning. Derfor vurderes investeringen ikke at være proportional med miljøeffekten.

Esbjerg Kommune vurderer, at husdyrbruget med de anførte vilkår har truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen ved anvendelse af bedst tilgængelige teknologi med hensyn til opbevaring af husdyrgødning.

Ad 6:

I henhold til BREF-dokumentet er det BAT at tilpasse den gødningsmængde, der skal spredes på marken med arealet og afgrødernes behov; undgå at sprede gødningen når marken er mættet med vand, er oversvømmet eller dækket af sne; samt udsprede gødningen umiddelbart før afgrødernes maksimale vækst og næringsstof optag forekommer.

Husdyrbruget angiver at have BAT jf. følgende punkter:

Bredspredt udbringning er eneste udbringningsform, når det handler om fast møg fra konsumæg.

Via gødningsplaner/-regnskab føres journal over udspreddning af organisk og uorganisk gødning på markerne, ligesom der føres journal over afvigelser fra mark- og gødningsplan.

Fra 1. januar 2011 nedfældes gyllen på sort jord og i græsmarker.

Husdyrgødningen udbringes under hensyn til afgrødernes vækstperiode og behov, hvilket medfører maksimal udnyttelse af næringsstoffer.

Husdyrgødning udbringes under hensyn til de generelle regler, og foregår i videst mulig omfang efter godt landmandskab, hvilket vil sige, at der tages hensyn til naboer, byområder osv.

I forbindelse med udbringning af husdyrgødning er der fokus på at overholde randzoner til grøfter og vandløb, hvorved risikoen for tab af fosfor og nitrat mindskes.

Esbjerg Kommune vurderer, at husdyrbruget med hensyn til udbringning af husdyrgødning har truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen ved anvendelse af bedst tilgængelige teknologi. Tilførsel af næringsstoffer planlægges via gødningsplan, så gødningsmængden tilpasses afgrødernes behov. Den faste husdyrgødning udbringes med møgspreader og nedpløjes. Ifølge husdyrgødningsbekendtgørelsen skal den faste gødning, ved udbringning på ubevoksede arealer, nedbringes hurtigst muligt og inden 6 timer.

Samlet set vurderer Esbjerg Kommune, at husdyrbruget har truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknologi for alle de ovennævnte 6 punkter. Det vurderes, at der som følge af BAT redegørelsen ikke er nødvendigt at skærpe det gældende beskyttelsesniveau.

Ophør

Ved ophør af driften af husdyrbruget, vil det blive sikret, at de nødvendige foranstaltninger for at undgå forureningsfare foretages, og at stedet bringes tilbage i tilfredsstillende tilstand. Oplagret husdyrgødning, affald, maskiner og andet materiel vil blive bortskaffet. Gyllekanaler, gødningsbånd, gylletanke og gødningshus vil blive rengjort, således at der ikke er fare for forurening med husdyrgødning.

Esbjerg Kommune vurderer, at disse tiltag er tilstrækkelige til at undgå forureningsfare og til at sikre, at ejendommen ikke vil blive et attraktivt levested for eksempelvis rotter. Endvidere vurderes det, at disse tiltag vil sikre, at ejendommen ikke kommer til at fremstå som et øde og forladt element i landskabet. Der stilles vilkår om, at husdyrbruget ved ophør skal træffe de nødvendige foranstaltninger for at undgå forureningsfare.

Alternative muligheder

O-Alternativ

Den eksisterende produktion kunne fortsætte uændret. Dette vil være muligt, men familien har et ønske om at ændre produktionssystemet fra svin til fjerkræ. Kravene til svineproduktionen ændrer sig, og derfor er den økonomiske fremtid for svineproduktion usikker. Produktionsapparat skal renoveres og der skal foretages udvidelse hvis det nuværende husdyrhold skal bibeholdes. Derfor er dette alternativ valgt fra.

Alternativ

Den eksisterende produktion af søer udvides. Ændringen af besætningsstørrelsen i de eksisterende stalde er ikke mulig, og tilbygning vil ikke give en rationel

størrelse. Det kunne være muligt at bygge en ny stald til svin. Det vil for denne ejendom være meget arbejdskrævende og kræve flere ansatte mm. Derfor er dette alternativ valgt fra.

De to alternativer er mere miljøbelastende end valget af berigede bure. Der er tale om systemer hvor arbejdskraft behovet er stort, desuden er der ikke økonomisk grundlag for en udvidelse af svineproduktionen på ejendommen på nuværende tidspunkt.

Den ønskede etablering af konsumægproduktionen og ændring af svineproduktionen vil skabe en enhed som kan håndteres og give sikker produktion. Størrelsen af hønseholdet giver desuden mulighed for at investere i mekanisering af ægindsamlingen til gavn for arbejdsmiljøet.

På nuværende tidspunkt har ejendommen en mulighed for at erhverve produktionsretten til hønsepladserne i Berigede Bure.

Bemærkninger i forbindelse med indledende annoncering af det ansøgte projekt

I forbindelse med offentliggørelse af det ansøgte projekt i Bramming Ugeavis den 1. juni 2010 har Esbjerg Kommune modtaget kommentarer, indsigelser og forslag til projektet fra Niels Kunø Hjerrild, Sdr. Grisbækvej 14, 6740 Bramming.

Bemærkningerne vedrører følgende forhold:

1. Bekymring for lugtgener fra fjerkræ produktionen
2. Forslag om læhegn

De indkomne bemærkninger har været inddraget i udarbejdelsen af forslaget til miljøgodkendelse i det omfang, der har været grundlag herfor som følger:

Ad 1:

Esbjerg kommune har ved vurderingen af projektet, sørget for at alle lovkrav til lugt i forbindelse med den ansøgte produktion er overholdt.

Ad 2:

Esbjerg Kommune mener ikke der i den konkrete sag er forhold der medfører særlige krav om etablering af læhegn. Der henvises til den landskabelig vurdering.

Slutteligt noteres det, at Niels Kunø Hjerrild ønskede udkast til afgørelse tilsendt. Esbjerg Kommune efterkommer ønsket.

Høring

I forbindelse med offentlig høring af forslaget til miljøgodkendelse har Esbjerg Kommune modtaget indsigelser fra naboer. Indsigelserne har ikke givet anledning til at foretage en ny høring.

Bemærkningerne vedrører følgende forhold:

1. Transporter

a) Bemærkning naboer

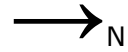
Vi er bekymret for, hvorledes det øgede antal transporter (75% ref. Side 26) er tiltænkt at foregå. Hvis det er meningen, at disse transporter skal foregå bagom ejendommen, på det stykke af Sdr. Grisbækvej vil det blive et problem.

Den lille vej er ikke egnet til et så stort antal transporter. Desuden er der relativt dårlige oversigtsforhold, og vejen bliver heller ikke vedligeholdt af Esbjerg Kommune.

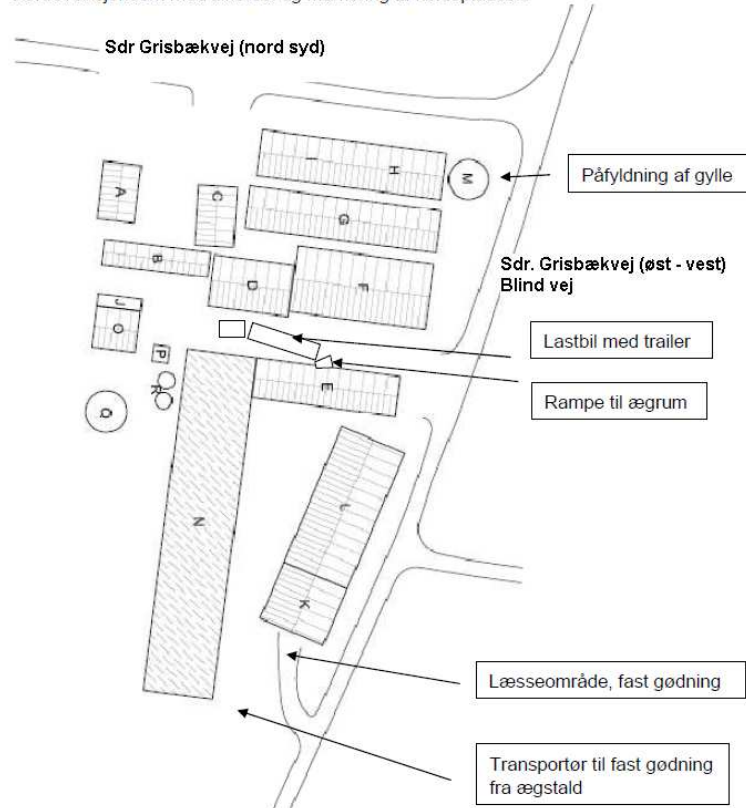
Ad a) Kommentar Esbjerg Kommune

Transporter til og fra ejendommen skal primært foregå af de indkørsler, som ligger nord for ejendommen. Transporter, der stiger mest er, levende dyr til ejendommen, foder og æg til afhentning. Transport af husdyrgødning stiger fra 100 til 155 transporter, heraf bliver 40 læs med svinegylle dog udskiftet med fast gødning. Den nærmeste nabo er Sdr. Grisbækvej 8, som ligger ca. 200 m nord for nærmeste indkørsel til Sdr. Grisbækvej 6. Den anden nærmeste nabo Sdr. Grisbækvej 10 ligger 125 m øst for nærmeste indkørsel til Sdr. Grisbækvej 6.

På den øst – vestlige del af Sdr. Grisbækvej vil der de første 315 m være transporter til Sdr. Grisbækvej 6, hvor der ikke er beboelser lige ud til vejen. Der er ikke beboelser lige omkring indkørslerne til læsseområdet af den faste gødning (indkørsel mod vest) og til rampen, hvor æggene læsses (indkørsel mod øst), se bilag. Ud over til og fra indkørsel til ejendommen vil der blive kørt husdyrgødning til markerne 5-0, 6-0, 3-0, 4-0 og 4-1, hvilket kræver transport ned ad den østlige del af Sdr. Grisbækvej. Det vil dog kun være i afgrænsede perioder.

Kort over ejendom med tilkørsel og markering af holdepladser.

Der er portåbning i østgavl af gødningshus K for adgang til lager.

Den blinde vej er en kommunal vej. Vedligeholdelsespligten ligger dermed hos Esbjerg Kommune. Når en vej er uegnet til færdsel, skal Esbjerg Kommune kontaktes.

Pga. afstanden vurderer Esbjerg Kommune, at det øgede antal transporter til ejendommen ikke er væsentlige for omgivelserne.

b) Bemærkning naboer

Det fremgår heller ikke, hvordan det er tiltænkt at læsning af æg mv. skal foregå? Hvor skal lastbilerne parkeres under læsning? Forhåbentlig ikke på offentlig vej med deraf spærring af vejen i kortere eller længere perioder, så forbikørsel hindres.

Det optimale ville være at lave en ny vej(indkørsel, der går fra den nye konsumægstald og til Sdr. Grisbækvej (den del der ikke er blind vej)

De ville aflaste den blinde Sdr. Grisbækvej samt mindske risikoen for uheld med bakkende/svingende lastbiler.

Ad b) Kommentar Esbjerg Kommune

I den nordlige del af bygning E (servicerum) vil der være et pakkerum til æggene (se ovenstående bilag i høringsafsnittet). Uden for pakkerummet etableres en rampe. Æggene pakkes på containere som er på europaller. Læsning af æg foregår med elpalleløfter fra kølerum via rampe og ind i lastbil. Lastbiler parkerer således ved rampen under læsning, og dermed ikke på vejen. Tilkørsel til rampen vil foregå ved, at lastbilen kører frem langs bygning E, F, D og bakker til rampe, eller bakker ind på ejendommen langs bygning E. Der vil således på intet tidspunkt være spærring af vejen undtagen dog, når lastbilen enten skal bakke ud på vejen eller ind på ejendommen.

Esbjerg Kommune vurderer, at det ikke skal laves en ny indkørsel på den del, der ikke er blind vej, dvs. den del af Sdr. Grisbækvej, som går i retning nord-syd. På den blinde vej vil ind- og udkørsel være mindre generende som på den nord-syd gående vej, hvor der vil være mere trafik. Derudover er der et sving på den nord-sydgående vej syd for ejendommen, hvilket giver dårligere oversigtsforhold end på den blinde vej, som er en lige strækning.

c) Bemærkning naboer

Der skal i den forbindelse også nævnes, at vi er bekymrede for øget tilsmudsning af Sdr. Grisbækvej med mudder osv. fra ejendommen Sdr. Grisbækvej 6. Underlaget på ejendommen er ikke fast og det medfører at veje omkring ejendommen ofte er tilsmudsede. Det har været til gene for os naboer, da det har knebet gevaldigt med rengøring af vejen fra ansøgers side når vejene omkring hans ejendom er blevet tilsvinede. Det skal dog i den forbindelse nævnes at forholdet med rengøring af vejen er blevet forbedret væsentligt på det seneste.

Vi håber der det er meningen, der etableres fast køreunderlag omkring ejendommen.

Ad c) Kommentar Esbjerg Kommune

I henhold til færdselslovens § 87 stk. 1 og stk. 2 har ansøger ansvar for at rengøre vejen, når denne er tilsmudset efter kørsel. Derudover er der pakkeriregler vedrørende tilkørselsforhold, som gør, at tilkørselsveje ikke må være tilsmudsede. Den ændrede produktionsform fra færre slagtesvin til etablering af fjerkræproduktion vil også mindske risikoen for tilsmudsede veje, da der bliver mindre kørsel med gylle og mere kørsel med fast gødning. Eksport af fast gødning kommer til at foregå fra Lager K. Her vil der ved gavlen mod øst blive en læsseplads, som rengøres efter hver læsning. Det er ikke meningen som udgangspunkt at etablere et fast køreunderlag omkring ejendommen.

Orientering om transport igennem byzone:

Største parten af husdyrgødningen transporteres af veje i det åbne land udenfor byzone og samlet bebyggelse. Der sker dog i forbindelse med transport til aftale arealer mod syd kørsel gennem henholdsvis Nørre Vejrup og Gørding. Grundet afstanden (> 10 km) skal transporterne til arealerne syd og vest for Gørding ske med lastbil. Dette er der stillet vilkår om. Det er vurderet, at den mest hensigtsmæssige tilkørsel til de tre marker syd og vest for Gørding, er igennem

Gørding by. Udbringning af husdyrgødning som kræver kørsel gennem byzoneområde, må ikke foretages på lørdage, samt på søn- og helligdage.

Sammenfattende konklusion vedrørende transport

Pga. afstanden til naboer, og idet pålæsning- og aflæsning af lastbiler vil foregå inde på ejendommen, vurderer Esbjerg Kommune, at der ikke er grundlag for at skærpe forholdene vedrørende ind- og udkørsel.

Idet en lille del af transporter med husdyrgødning vil foregå igennem byzone, vurderer Esbjerg Kommune, at der skal stilles vilkår om, at denne transport skal foregå med lastbil.

2. Dybstrøelse

d) Bemærkning naboer

Det fremgår af skemaet på side 19, at der vil blive produceret 627 tons fast gødning pr. år. Gødningshuset har en kapacitet på 500 tons. Som vi forstår skal 127 tons opbevares i markstakke. Vi foreslår, at der vil blive lavet retningslinier for placering af disse markstakke, så generene for naboer fra lugt og fluer bliver mindsket.

Ad d) Kommentar Esbjerg Kommune

Der er ingen oplag af markstakke. Det er korrekt, at gødningshuset er 500 tons, men at produktionen af fast møg er 627 tons. Da der både løbende vil blive hentet fast møg af biogas, og da der i perioder er mulighed for direkte udbringning fra gødningshuset vil der ikke være markstakke. Vilkår 13 og 41 slettes, da der ikke vil være markstakke fremover.

3. Gødningshus

e) Bemærkning naboer

Det fremgår af side 70, at gødningshuset er tæt og holdes lukket, undtagen når der tilføres gødning fra stalden. Det vil kræve en større ombygning, da bygningen, der er tiltænkt til formålet er åben- både i siderne samt i gavlen. Vi forventer dette arbejde udføres, da et lukket gødningshus vil mindske lugt og fluegener på ejendommen sat hos naboerne. Desuden bør udvendig transport bånd for møg rengøres efter hver brug. Der bør udarbejdes en plan for rengøring af dette transportbånd.

Ad e) Kommentar Esbjerg Kommune

Esbjerg Kommune har i sin vurdering lagt vægt på, at gødningshuset er tæt. Ansøgers konsulent oplyser også, at gødningshuset bliver tæt og holdes lukket, undtagen, når der tilføres gødning til stalden. Der bliver også lukket mellem maskinhus og gødningshus.

På tværs af stalden er et transportbånd som ender i en transportør, der afleverer gødningen i en vogn. Transportør er delvis udendørs og vil blive tømt hver

gang, den har været i brug. Båndet er forsynet med en afskraber, så det er selvrensende. Der vil således ikke være en transportbånd mellem burægstald og gødningshus. Derudover er der i vilkår 26 stillet krav om: Der skal ved miljøtilsyn på ejendommen foreligge oplysninger om driftstid pr. udmugning, så forventet timeforbrug eller energiforbrug kan estimeres for kontrol af, om udmugning foretages med den anførte frekvens. Hvis driftstimer måles ved hjælp af energimåler, skal der endvidere foreligge oplysninger om elmotorernes samlede effekt. Desuden er der vedlagt et kontrolskema i bilag 2.

Ansøger oplyser, at de har meget fokus på rengøring af udendørs arealer samt veje, da de er interesseret, at der skal være plads til såvel naboer som deres produktion.

4. Lugtgener fra konsumægstalden

f) Bemærkning nabo

Det nævnes på side 67, at der ikke er rentabelt med kemisk luftrensning. Dette er vi uenige i. Vi har snakket med en større konsumægsproducent, der benytter mælkesyre (som bliver forstøvet i luften i staldene) med stor succes. Så det kan lade sig gøre, hvis man vil gøre en indsats for det som ægproducent. Der nævnes endvidere at dette ikke er muligt med biologisk luftrensning i stalde, der står tomme i perioder. Hvorfor ikke det? Man slukker ve for anlægget, når det ikke er i brug.

Ad f) Kommentar Esbjerg Kommune

Ansøgers konsulent oplyser, der er tale om et udokumenteret tiltag med Biosa (GMO-fri blanding af mælkesyrebakterie), der er ingen lugtmålinger foretaget i den forbindelse. Det store problem med luftrensning i fjerkræstalde er støv. Lamellerne i renserne stopper hurtigt til og stopper driften. Når der ikke er dyr i stalden kræves en rengøring og desinfektion før næste hold indsættes. Rengøring og desinfektion omfatter også en luftrenser, så de bakterier som skal fjerne lugt dræbes. Esbjerg Kommune har også vurderet, at det valgte staldsystem "Gødningsbånd og hyppig udmugning", hvor der udmuges tre gange ugentligt er tilstrækkelig for at tilgodese omgivelserne. Der er ved vurderingen lagt vægt på, at lugtgenestanden til byzone, samlet bebyggelse og enkelt bolig er overholdt, jf. tabel 7 side 25 i godkendelsen. Derudover er det i vurderingen lagt vægt på, at projektet med det valgte staldsystem overholder kravet om bedst anvendelig teknologi og ikke påvirker omgivelser væsentligt.

5. Søer

g) Bemærkning nabo

Sø sydøst for anlæg, sø nummer 6 (i naturvurdering). Vurderingen bør laves om, dette område er ikke græsmark. Marken er for våd at køre i, og må derfor betegnes som mose.

Ad g) Kommentar Esbjerg Kommune

Esbjerg Kommune fastholder, at der på lokaliteten (mark 2-1) ikke kan opretholdes en § 3 registrering jf. Naturbeskyttelsesloven.

Den § 3 sø, der er registreret, på arealet er åbenlyst en fejl, da den ikke findes på lokaliteten, og den heller ikke kan ses på historiske luftfoto, f.eks. ortofoto 1992 eller 1990. Der er derfor ingen lovhjemmel til at opretholde registreringen. Det understreges, at der i øvrigt heller ikke er nogen grund til at tro, at søen er ulovligt bortdrænet eller opfyldt.

Med hensyn til selve arealets status, fastholder Esbjerg Kommune, at arealet ikke kan § 3 registreres. I den sammenhæng har Esbjerg Kommune foretaget en feltbesigtigelse af arealet den 27. august 2010, og er kommet frem til, at arealet tilsyneladende er mindre godt drænet, men i øvrigt ikke indeholder en flora der er typisk for fugtige § 3 naturtyper (enge eller mose). Lokaliteten opviser altså for nuværende ikke kvaliteter, der berettiger en § 3 registrering. Historisk vurderes det, ud fra ældre luftfoto, at omlægningsfrekvensen har været for stor til, at arealet kan have haft karakter af eng eller mose. Endvidere er lokaliteten i de år hvor den henligger i græs meget ensartet og farvemættet, hvorfor det vurderes at lokaliteten er blevet drevet med gødsket slætgræs eller afgræsning.

Samlet konkluderes det, at arealet er en mindre godt drænet mark.

h) Bemærkning nabo

Sø nummer 5 (ref. Side 35). Denne sø er under udvidelse til 1600 m², der fremligger tilladelse fra Esbjerg Kommune til dette. Udgravning er påbegyndt. Den kommende sø bør indgå i miljøgodkendelsen. Endvidere er omkringliggende arealer oversvømmet i vinterhalvåret.

Ad h) Kommentar Esbjerg Kommune

Ifølge kommunens oplysninger er det ikke sø nr. 5, som er under udvidelse men sø nr. 12, som bliver nærmere vurderet neden for. Esbjerg Kommune vurderer ikke, at udvidelsen af søen, ændrer konsekvensvurderingen med hensyn til anlæg eller markdriftens påvirkning af omgivelserne.

Dog medgives det, at søen ikke er fyldestgørende vurderet. Hvorfor vurdering af den kommende sø indsættes her:

"Søen ligger ca. 580 meter østsydøst for anlægget og er omgivet af åbne marker og er hverken mål- og værdisatte eller oplyst mht. kvælstoffølsomhed. Søen er endvidere ikke § 3 registreret.

Esbjerg Kommune vil, i en selvstændig sag, tage skridt til at foretage § 3 registrering.

Søen er på ca. 530 m² og er under udvidelse til 1.600 m².

Der er i søen ikke registreret nogen kendte populationer af bilag IV arter. Nærmeste kendte populationer, er en strandtudse population ca. 11,2 km sydvest for lokaliteten og en løgfrø population 9,2 km syd for lokaliteten. Esbjerg Kommune vurderer med udgangspunkt i bl.a. håndbog om dyrearter på habitatdirektivets bilag IV (faglig rapport fra DMU nr. 635, 2007), at strandtudse og løgfrø har en spredningsevne på ca. 2 km. Små søer er dog ofte levested for spidssnudet frø. Det formodes på den baggrund, at der kan være spidssnudet frø på lokaliteten.

Da søen ligger i omtrent samme retning og afstand som søen med id nr. 200089666 vurderes det at deposition af kvælstof vil være sammenlignelig. Søen modtager derfor en merdeposition på ca. 0,4 kg N/ha/år og en totaldeposition på ca. 0,6 kg N/ha/år. Denne atmosfæriske kvælstofbelastning vurderes ikke, at medføre væsentlige negative konsekvenser for søens miljøtilstand eller dens egnethed som levested for beskyttede arter, idet små søers tilstand især afhænger af tilførslen af fosfor.”

Det skal understreges, at der søer generelt er langt mere følsomme overfor tilførsel af fosfor gennem afstrømning, f.eks. med drænvand eller direkte på overfladen, end de er overfor atmosfærisk deponeret kvælstof. Det tilrådes derfor, at ejer af søen hindrer tilstrømning, ved f.eks. at hindre drænvand i at løbe til søen. Endvidere er det en god ide, at etablere dyrkningsfrie bræmmer omkring søen.

Afgørelse

Esbjerg Kommune vurderer, at der kan meddeles tilladelse til det ansøgte da:

- Der er truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik,
- Husdyrbruget i øvrigt kan drives på stedet uden at påvirke omgivelserne på en måde, som er uforenelig med hensynet til omgivelserne, samt
- Udvidelse og drift af husdyrbruget ikke medfører væsentlige virkninger på miljøet.

Bilag 1:

Vejledning om etablering og overdækning af kompost i markstakke

Skov- og Naturstyrelsen, september 2004

Vejledning om etablering og overdækning af kompost i markstakke samt overdækning af fast gødning

Indledning

I Bekendtgørelse om erhvervsmæssigt dyrehold, husdyrgødning, ensilage m.v., nr. 604 af 15. juli 2002, stilles der blandt andet skærpede krav til overdækning af markstakke og møddinger. I § 11, stk. 1 er det præciseret, at kompost med et tørstofindhold på mindst 30 % må oplagres i marken, såfremt oplaget er overdækket med kompost dug eller lufttæt materiale. Bestemmelsen trådte i kraft den 1. august 2004. Kravet om overdækning gælder ligeledes for fast gødning uden daglig tilførsel ifølge § 12 stk. 2.

De skærpede krav til overdækning har som formål at begrænse ammoniaktabet og er en del af Ammoniakhandlingsplanen fra 2001. Den øgede fokusering på ammoniaktabet inkl. kravet om overdækning har medført behov for modernisering af afsnit 5.1 vedrørende § 11 stk. 1 i vejledning nr. 7/1993 fra Miljøstyrelsen. Den reviderede tekst fremgår af det følgende.

Hvad må lægges i markstak?

Som hovedregel skal fast husdyrgødning (incl. dybstrøelse) opbevares i en mødding med fast bund og afløb. Kompost må dog opbevares i marken såfremt tørstofprocenten er mindst 30 % for ethvert delparti. Dybstrøelse, der har ligget i en stald i 3-4 måneder i gennemsnit, er oftest så kompostlignende, at det kan opbevares i marken. Dybstrøelse fra fjerkræstalde kan være kompostlignende allerede efter 1-2 måneder.

En undtagelse er dybstrøelse fra svinestalde uden separat gødeareal. Svin fordeler ikke gødningen naturligt over hele måtten, som f.eks. kvæg gør det, men gøder i stedet i afgrænsede områder. Der er derfor risiko for, at gødningsmåtten bliver uhomogen med områder hvor tørstofindholdet er betydeligt under 30 %. For at modvirke risikoen for udvaskning fra markstakke fra sådanne stalde, skal der udlægges betydelige mængder halm på jorden under markstakken, f.eks. et lag svarende til et stempelslag af en bigballe.

I svinestalde med separat gødeareal, afsættes en meget stor del af gødningen her, og dybstrøelsen i lejearealet bliver mere homogen og tør. Den kompostlignende gødning fra lejearealet kan dermed umiddelbart opbevares i markstak, mens gødningen fra det separate gødeareal ikke kan opbevares i markstak.

Gødningsmåtten under kalve- og svinehytter kan tilsvarende kompostlignende dybstrøelse opbevares i markstak forudsat stakken overdækkes.

Etablering og vedligeholdelse af dybstrøelsesmåtter i kvæg- og svinestalde

Inden der indsættes dyr i stalden, boksen eller stien, skal der udlægges et tykt lag halm, der kan absorbere gødning og urin og dermed sikre omsætningen. En velfungerede og homogen måtte sikres ved at der jævnlige, gerne dagligt, tilføres strøelse. Strøelsen skal fordeles i stalden, boksen eller stien, og særligt områder hvor måtten er belastet med meget trafik eller afsætning af gødning skal tilføres ekstra strøelse.

Placering af markstakke

Jf. § 6 stk. 1 i Bekendtgørelse om erhvervsmæssigt dyrehold, husdyrgødning, ensilage m.v., nr. 604 af 15. juli 2002 skal markstakke overholde de samme afstandskrav som møddingspladser, stalde mv.

Kategori	Afstandskrav, meter
Enkelt vandindvindingsanlæg	25
Fælles vandindvindingsanlæg	50
Vandløb (herunder dræn) og søer	15
Offentlig vej og privat fællesvej	15
Levnedsmiddelvirksomhed	25
Beboelse på samme ejendom	15
Til naboskel	30

Stakkene bør højst ligge samme sted i 12 måneder og må ikke placeres samme sted igen før efter 5 år.

I tilfælde af udvaskning eller afstrømning fra markstakken kan det lokale vandmiljø skades og det fremgår af § 11 stk. 1, at markstakken ikke må medføre risiko for forurening af grund- eller overfladevand. Stakken må derfor f.eks. ikke placeres på arealer som skråner mod vandløb og søer og må ikke ifølge § 6 stk. 1 placeres nærmere end 15 meter fra f.eks. dræn.

Hvis en markstak placeres uhensigtsmæssigt kan det give anledning til gener for naboer. Derfor anbefales det, at markstakke placeres med størst mulig afstand til naboer.

Markstakke bør placeres så de ligger mest muligt i læ. Er stakken udsat for vind, er der stor risiko for at overdækningen blæser i stykker.

Overdækning af markstakke

Markstakken skal overdækkes umiddelbart efter udlægning. Dette gælder også selvom udlægningen foregår i et gødningshus eller lign. En midlertidig opbevaring af dybstrøelse/kompost på marken i op til en uge i forbindelse med udspreddning betragtes dog ikke som en egentlig oplagring i forbindelse med § 11 stk. 1, og er derfor ikke omfattet af krav om overdækning.

Materialer egnet til overdækning af markstakke

I husdyrgødningsbekendtgørelsens § 11 stk. 1 er der nævnt kompostduk eller lufttæt materiale som mulighed. I nedenstående oversigt er der nævnt en række materialer, der lever op til kravene i husdyrgødningsbekendtgørelsen.

Materiale	Bemærkninger
Plastfolie	Leveres i mange forskellige kvaliteter og dimensioner. Det anbefales at der anvendes en folie med en tykkelse på mindst 0,15 mm for at sikre at den er tilstrækkelig robust overfor mekaniske påvirkninger.
Presenning, tæt	Leveres i mange forskellige kvaliteter og dimensioner. Presenningen bør være UV-stabiliseret, da levetiden ellers er begrænset

Presenning, vævet	Vævede presenninger skal som minimum være lige så lufttætte som kompostdug.
Kompostdug	Forhandles under produktnavne som fiberdug eller geotextil. Bør have en kvalitet svarende til minimum 100 gram/m ² for at sikre at den er tilstrækkeligt robust overfor mekaniske påvirkninger. Dugen bør være UV-stabiliseret, da levetiden ellers er begrænset.

Fastholdelse af overdækningen

Da et af formålene med overdækningen er at reducere lufttilgangen, bør stakken overdækkes så lufttæt som muligt. Det kræver store overlap i samlinger og omhyggelighed med tildækning langs kanter og i overlap.

På grund af den omsætning der vil ske, på trods af overdækningen, synker markstakken sammen efter etablering. Det betyder, at overdækningen kommer til at ligge løst på stakken med risiko for, at den blæses af stakken eller rives itu. Derfor er det nødvendigt at overdækningsmaterialet fastholdes på stakken. Til dette formål kan f.eks. anvendes halmballer, bildæk, sandsække eller lignende. Som en tommelfingerregel bør stakken overdækkes lige så omhyggeligt som en ensilagestak.

Vedligeholdelse af overdækningen

Overdækningen skal tilses jævnlige i løbet af opbevaringsperioden. Skader, i form af huller i overdækningen, skal straks udbedres.

--	--	--	--	--	--

De angivne haller og numre kan ses på følgende situationsplan.

Bilag 3

Natura 2000-områder og det samlede udpegningsgrundlag for disse, samt de særligt beskyttede arter:

Udpegningsgrundlag - habitatområder

Habitatområde 78 Vadehavet med Ribe Å, Tved Å og Varde Å vest for Varde

Arter:

1095 Havlampret (*Petromyzon marinus*)

1096 Bæklampret (*Lampetra planeri*)

1099 Flodlampret (*Lampetra fluviatilis*)

1103 Stavsild (*Alosa fallax*)

1106 Laks (*Salmo salar*)

1113 *Snæbel (*Coregonus oxyrhynchus*)

1351 Marsvin (*Phocoena phocoena*)

1355 Odder (*Lutra lutra*)

1364 Gråsæl (*Halichoerus grypus*)

1365 Spættet sæl (*Phoca vitulina*)

Naturtyper:

1110 Sandbanker med lavvandet vedvarende dække af havvand

1130 Flodmundinger

1140 Mudder- og sandflader blottet ved ebbe

1150 * Kystlaguner og strandsøer

1160 Større lavvandede bugter og vige

1170 Rev

1310 Vegetation af kveller eller andre enårige strandplanter, der koloniserer mudder og sand

1320 Vadegræssamfund ¹⁾

1330 Strandenge

2110 Forstrand og begyndende klitdannelser

2120 Hvide klitter og vandremiler

2130 * Stabile kystklitter med urteagtig vegetation (grå klit og grønsværklit)

2140 * Kystklitter med dværgbuskvegetation (klithede)

2160 Kystklitter med havtorn

2170 Kystklitter med gråris

2180 Kystklitter med selvsåede bestande af hjemmehørende træarter

2190 Fugtige klitlavninger

2310 Indlandsklitter med lyng og visse

2330 Indlandsklitter med åbne græsarealer med sandskæg og hvene

3130 Ret næringsfattige søer og vandhuller med små amfibiske planter ved bredden

3140 Kalkrige søer og vandhuller med kransnålalger

3150 Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vandaks

3160 Brunvandede søer og vandhuller

3260 Vandløb med vandplanter

4010 Våde dværgbusksamfund med klokkelyng

4030 Tørre dværgbusksamfund (heder)

6210 Overdrev og krat på mere eller mindre kalkholdig bund (* vigtige orkidélokalteter)

6230 * Artsrige overdrev eller græsheder på mere eller mindre sur bund

6410 Tidvis våde enge på mager eller kalkrig bund, ofte med blåtop

7150 Plantesamfund med næbfrø, soldug eller ulvefod på vådt sand eller blottet tør

7230 Riggær

9190 Stilkegeskove og -krat på mager sur bund

91D0 * Skovbevoksede tørvemoser

¹⁾ Vadegræs er indført (ca. 1930) til Danmark og er invasiv. Typen kræver derfor ikke beskyttelse

Habitatområde 79 Sneum Å og Holsted Å 1096 Bæklampret (Lampetra planeri)

Arter:

1099 Flodlampret (*Lampetra fluviatilis*)

1113 *Snæbel (*Coregonus oxyrhynchus*)

1355 Odder (*Lutra lutra*)

Naturtyper:

3140 Kalkrige søer og vandhuller med kransnålalger

3150 Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vandaks

3260 Vandløb med vandplanter

6210 Overdrev og krat på mere eller mindre kalkholdig bund (* vigtige orkidélokalteter)

6230 * Artsrige overdrev eller græsheder på mere eller mindre sur bund

6430 Bræmmer med høje urter langs vandløb eller skyggende skovbryn

7140 Hængesæk og andre kærsamfund dannet flydende i vand
7220 * Kilder og væld med kalkholdigt (hårdt) vand
7230 Rigkær
9190 Stilkegeskove og -krat på mager sur bund

Habitatområde 80 Kongeå

Arter:

1095 Havlampret (*Petromyzon marinus*)
1096 Bæklampret (*Lampetra planeri*)
1099 Flodlampret (*Lampetra fluviatilis*)
1113 *Snæbel (*Coregonus oxyrhynchus*)
1355 Odder (*Lutra lutra*)

Naturtyper:

3150 Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vandaks
3260 Vandløb med vandplanter
6230 * Artsrige overdrev eller græsheder på mere eller mindre sur bund
6410 Tidvis våde enge på mager eller kalkrig bund, ofte med blåtop
6430 Bræmmer med høje urter langs vandløb eller skyggende skovbryn
7220 * Kilder og væld med kalkholdigt (hårdt) vand
7230 Rigkær

Habitatområde 239 Alslev Ådal

Arter:

1095 Havlampret (*Petromyzon marinus*)
1096 Bæklampret (*Lampetra planeri*)
1099 Flodlampret (*Lampetra fluviatilis*)
1106 Laks (*Salmo salar*)
1113 *Snæbel (*Coregonus oxyrhynchus*)
1355 Odder (*Lutra lutra*)

Naturtyper:

2310 Indlandsklitter med lyng og visse
2320 Indlandsklitter med lyng og revling
3130 Ret næringsfattige søer og vandhuller med små amfibiske planter ved bredden
3150 Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vandaks
3160 Brunvandede søer og vandhuller
3260 Vandløb med vandplanter
4010 Våde dværgbusksamfund med klokkelyng
4030 Tørre dværgbusksamfund (heder)
6230 * Artsrige overdrev eller græsheder på mere eller mindre sur bund
6410 Tidvis våde enge på mager eller kalkrig bund, ofte med blåtop
6430 Bræmmer med høje urter langs vandløb eller skyggende skovbryn
7140 Hængesæk og andre kærsamfund dannet flydende i vand
7220 * Kilder og væld med kalkholdigt (hårdt) vand
7230 Rigkær

Udpegningsgrundlag - fuglebeskyttelsesområder:

Y=Ynglende i.h.t. DMU's database

T=Trækkende i.h.t. DMU's database

Kriterier (F1-F7, se www.blst.dk)

SPA 51, Ribe Holme og enge med Kongeåens udløb

Rørdrum	Y		F3
Hvid stork	Y		F1
Rørhøg	Y		F3
Hedehøg	Y		F1
Blå kærhøg	Y		F1
Plettet rørvagtel	Y		F1
Engsnarre	Y		F1
Klyde	Y		F1
Hjejle		T	F2, F4
Brushane	Y		F1
Mosehornugle	Y		F1
Blåhals	Y		F1
Kortnæbbet gås		T	F4

SPA 57 Vadehavet

Bramgås		T	F2, F4
Klyde	Y	T	F1,F2, F4
Hvidbrystet præstekrave	Y	Tn	F1,F2
Hjejle		T	F2, F4
Almindelig ryle	Y	T	F1,F2, F4
Lille kobbersneppe		T	F2, F4
Dværgmåge		Tn	F2, F5
Sandterne	Y		F1
Splitterne	Y		F1
Fjordterne	Y		F1
Havterne	Y		F1
Dværgterne	Y		F1
Mørkbuget knortegås		T	F4
Lysbuget knortegås		T	F4
Gravand		T	F4
Pibeand		T	F4
Krikand		T	F4
Spidsand		T	F4
Skeand		T	F4
Ederfugl		T	F4
Sortand		T	F4,F7
Strandhjejle		T	F4
Strandskade		T	F4
Stor regnspove		T	F4
Rødben		T	F4
Hvidklire		T	F4
Islandsk ryle		T	F4
Sandløber		T	F4

Bilag IV-arter:

Fortegnelse over i Danmark nuværende naturligt hjemmehørende arter omfattet af habitatdirektivets bilag IV (evt. blot som strejfgæster, markeret med "):

Dyrearter

Pattedyr

Alle arter af småflagermus (Microchiroptera spp.)

Hasselmus (Muscardinus avellanarius)

Birkemus (betulina)

Odder (Lutra lutra)

Marsvin (Phocoena phocoena)

Alle andre arter af hvaler (Cetacea spp.)

Krybdyr

Læderskildpadde (Dermochelys coriacea)

Uægte karett (Caretta caretta)"

Bastardskildpadde (Lepidochelys kempii)"

Europæisk sumpskildpadde (Emys orbicularis)

Markfirben (Lacerta agilis)

Padder

Stor vandsalamander (Triturus cristatus)

Klokkefrø (Bombina bombina)

Løgfrø (Pelobates fuscus)

Løvfør (Hyla arborea)

Spidssnudet frø (Rana arvalis)

Springfrø (Rana dalmatina)

Strandtudse (Bufo calamita)

Grønbroget tudse (Bufo viridis)

Fisk

Snæbel (Coregonus oxyrhynchus)

Insekter

Bred vandkalv (Dytiscus latissimus)

Lys skivevandkalv (Graphoderus bilineatus)

Eremit (Osmoderma eremit)

Sortpletet blåfugl (*Maculinea arion*)
Grøn mosaikguldsmed (*Aeshna viridis*)
Stor kærguldsmed (*Leucorrhinia pectoralis*)
Grøn kølleguldsmed (*Ophiogomphus cecilia*)

Bløddyr

Tykskallet Malermusling (*Unio crassus*)

Planter

Enkelt månerude (*Botrychium simplex*)
Vandranke (*Luronium natans*)
Liden Najade (*Najas flexilis*)
Fruesco (*Cypripedium calceolus*)
Mygblomst (*Liparis loeselii*)
Gul stenbræk (*Saxifraga hirculus*)
Krybende sumpskærm (*Helosciadium repens* (= *Apium repens*))

Bilag 4:

Udtalelse vedr. dyrkningsarealer tilhørende ejendommen Sdr. Grisbækvej 6, 6740 Bramming

Esbjerg Kommune har anmodet om en udtalelse i forbindelse med behandling af en ansøgning om tilladelse efter § 12 i Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug (Lov nr. 1572 af 20/12/06 med senere ændringer).

Følgende udtalelse vedrører udbringningsareal " Dennis Nielsen 1-0+3-0+4-". Beliggenheden af arealet kan ses af medfølgende kortbilag 1.

Beskyttet natur

Udbringningsarealerne i Vejen Kommune ligger ikke i nærheden af arealer omfattet af husdyrgodkendelseslovens § 7. Det nærmeste areal er et overdrev ca. 2,7 km. N-NV for arealet. Der stilles ikke på baggrund af husdyrgodkendelseslovens § 7 yderligere vilkår til driften af arealerne.

Der er ikke beskyttede eller målsatte vandløb eller anden natur langs og omkring udbringningsarealerne, men arealerne afvander via Tved-Stårup Bæk til Stenderup Bæk til Sneum Å der afvander til Vadehavet. Se afsnit om Natura 2000-områder nedenfor

Nitratudvaskning til grundvand

Arealet i Vejen Kommune er beliggende udenfor Nitratfølsomt indvindingsområde.

Husdyrloven fastlægger, at hvis der foreligger en indsatsplan for grundvandsbeskyttelse, der omfatter et projekts udbringningsarealer, skal retningslinjerne heri være styrende for miljøgodkendelse af projektet. Vejen Kommune har ikke udarbejdet indsatsplaner til beskyttelse af grundvandet, der omfatter projektets udbringningsarealer.

Vejen Kommune vurderer, at arealet, på baggrund af de givne oplysninger, ikke vil udgøre en væsentlig risiko for forurening med nitrat af grundvandsforekomsterne i området, og der stilles derfor ikke krav om godkendelse af arealerne efter § 16 i Lov nr. 1572 af 20. december 2006.

Nitrat til overfladevand

Kvælstof, herunder nitrat, der føres til overfladevand, stammer hovedsageligt fra gødsningen på landbrugsarealer. En del af den tilførte kvælstof optages ikke af afgrøden på marken men siver igennem rodzonen til det øvre grundvand eller løber via dræn og grøfter til vandløb, søer og i sidste ende til havet.

I vandløb har diffus næringsstofftilførsel typisk sekundær betydning for natur- og miljøtilstanden. De næringsstoffer der tilføres Sneum Å vurderes generelt at have en meget kort opholdstid i vandløbssystemet, så evt. øget algevækst og de sekundære effekter heraf, vil på grund af vandets korte opholdstid og en høj opblandingsgrad, ikke medføre væsentlige påvirkninger af vandløbet. Faktorer som erosion og overfladisk afstrømning, som direkte fører organisk materiale – herunder husdyrgødning – til vandløbet har større betydning. Vandløbene er imidlertid væsentlige for transport af næringsstoffer til nedstrømsliggende vådområder, søer og marine miljøer.

Moser og enge (f.eks. rigkær og kildevæld) langs vandløbene kan blive næringsbelastet, hvis de oversvømmes med næringsrigt vand fra vandløbet. Det kan bl.a. være et problem i Sneum ådal, hvor der findes værdifulde eng og moseområder i tilknytning til vandløbet.

Plantevæksten i søer og de marine slutrecipienter er i vid udstrækning bestemt af tilførslerne af kvælstof og fosfor fra oplandene til de pågældende vandområder. Når der tilføres for mange næringsstoffer medfører det typisk en forringet natur- og miljøtilstand. I Vadehavet er det primært kvælstof, der er begrænsende for plantevæksten, mens søer typisk er begrænset af fosfortilførslen.

I Vadehavet er flere marine arter og naturtyper følsomme overfor tilførsel af kvælstof. Den primære konsekvens af tilført kvælstof til de marine områder sker gennem en øget primærproduktion af planktonalger, som kan medføre øget iltforbrug, nedsat iltkoncentration, svovlbrinte-dannelse, udskygning m.v. Herved kan primærproduktionen ved særligt bundfloraen påvirkes negativt. F.eks. er en række fugle afhængige af tilstedeværelsen af ålegræs (*Zostera* sp.) og anden makroflora i Vadehavet. Ålegræs kan ses som et eksempel på primærproducenter, som påvirkes både direkte og indirekte af næringsstofudvaskning. Bl.a. er nogle arter fugle (Lysbuget knortegås, Mørkbuget knortegås, Pibeand) direkte afhængige af ålegræs som fødegrundlag, og mange flere fuglearter fouragerer på fisk og invertebrater, som er afhængige af ålegræsbankernes tilstedeværelse. Endelig er ålegræsarterne blandt de betydeligste karakterarter for flere af de naturtyper man finder i Vadehavet, bl.a. Sandbanker, Flodmundinger ligesom Bugter og Vadeflader også kan rumme ålegræssamfund. Ålegræsbankerne i Vadehavet er bl.a. i basisanalysen vurderet, at have en reduceret udbredelse i forhold til deres potentiale (jf. historiske kilder), hvilket indikerer en ugunstig tilstand for arter og naturtyper afhængige af denne art. Det er således klart at tilførsel af næringsstoffer kan påvirke vandmiljøet, samt arter og naturtyper i Vadehavet.

Målsætningen er ikke opfyldt i Vadehavet, og basisanalysens risikoanalyse har vist, at kystvandene i Vadehavet er i risiko for ikke at kunne opfylde målet om god økologisk tilstand i 2015. Årsagen hertil er bl.a. at næringsstofftilførslen fra land ikke vil blive reduceret tilstrækkeligt. Målopfyldelsen er derfor bl.a. betinget af, at næringsstofftilførslen fra især landbruget reduceres.

Husdyrbrugets udbringningsareal ligger uden for de udpegede områder med nitratklasserne 1, 2 og 3, hvorfor overholdelse af de generelle harmoniregler vil være tilstrækkelig til, at det generelle beskyttelsesniveau med hensyn til kvælstoftab til overfladevand vil være opfyldt.

Ud fra ansøgningen, bekendtgørelsen såvel som udmeldinger fra Miljøstyrelsen finder Vejen kommune ikke, at der i den konkrete sag er særlige forhold, som kan begrunde, at der stilles yderligere krav for at begrænse udvaskningen af kvælstof fra ejendommens arealer. Se desuden afsnit om Natura 2000-områder nedenfor.

Fosfor til overfladevand

I Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen er der fastsat beskyttelsesniveauer i forhold til fosforoverskud. Der stilles alene krav til udbringningsarealer, der ligger indenfor områder, som afvander til Natura 2000 vandområder overbelastet med fosfor, og kravene afhænger af jordtype, dræningsforhold og fosfortal. Der stilles krav til fosforoverskud på drænedede lerjorder og lavbundsarealer, herunder drænedede og grøftede sandjorder. Fosforoverskud må ikke øges på lavbundsarealer, der er drænedede/grøftede, og som ikke har et højt indhold af jern.

De øvrige landbrugsarealer, som ligger uden for oplande til et fosforoverbelastet Natura 2000 vandområde, beskyttes jf. lovgivningen alene via harmonireglerne.

Vadehavet er i henhold til lovgivningen udpeget som mindre sårbart overfor fosfor. I oplandet hertil er harmonikravet således alene beskyttelsesniveau for P-overskud.

Udbringningsarealet ligger udenfor fosforklasser og i et opland, der afvander via Sneum Å til Vadehavet. Vadehavet er et Natura 2000-område, der ikke er overbelastet med fosfor.

Da der endnu ikke er udarbejdet statslige vand- og Natura 2000-planer, med tilhørende kommunale handleplaner, skal husdyrbrugets eventuelle påvirkning af overfladevand med kvælstof og fosfor som udgangspunkt vurderes ud fra de generelle beskyttelsesniveauer i bilag 3 i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen. Disse generelle beskyttelsesniveauer med hensyn til fosforoverskud vil ifølge ansøgningen med tilhørende beregninger være overholdt.

Risikoen for overfladeafstrømning fra husdyrbrugets udbringningsarealer til vandløb og søer vil formentlig være lille, idet arealerne i Vejen Kommune udgøres af lerblandet sandjord og generelt ligger i fladt terræn.

Vejen Kommune vurderer samlet set på baggrund af det oplyste om udbringningsarealets beliggenhed, tildeling af husdyrgødning, m.v.:

- at der ikke vil være væsentlig risiko for erosion og overfladeafstrømning fra udbringningsarealerne i Vejen Kommune til vandløb og grøfter
- at husdyrbruget – ved overholdelse af de til enhver tid gældende, generelle miljøregler – drives således, at påvirkningen af overfladevand fra udbringningsarealerne i Vejen Kommune vil ligge på et acceptabelt niveau
- at gennemførelse af projektet og den fremtidige drift af husdyrbrugets arealer i Vejen Kommune ikke vil medføre forringelser af den nuværende miljøtilstand af overfladevand

Kommunen vurderer, at der i den konkrete sag ikke er særlige forhold, som kan begrunde en fravigelse af det generelle beskyttelsesniveau i forhold til udvaskning af fosfor til vandløb og Vadehavet.

Natura 2000

Før der meddeles tilladelse eller godkendelse af husdyrbrug efter § 10, § 11 og § 12 eller godkendelse af arealer til afsætning af husdyrgødning fra husdyrbrug efter § 16 i lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug skal der foretages en vurdering af, om projektet i sig selv, eller i forbindelse med andre planer og projekter, kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt, jf. habitatbekendtgørelsen (BEK nr. 408 af 01.05.2007).

Hvis myndigheden vurderer, at projektet kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt, skal der foretages en nærmere konsekvensvurdering af projektets virkninger på Natura 2000-området under hensyn til bevaringsmålsætningen for det pågældende område. Viser vurderingen, at projektet vil skade det internationale naturbeskyttelsesområde (dvs. de arter og naturtyper området er udpeget for at beskytte), kan der ikke meddeles tilladelse eller godkendelse til det ansøgte.

Arealet ligger ca. 2,2 km fra nærmeste Natura 2000 område (Hålsted Å). På grund af afstanden forventes ikke påvirkning af dette.

Som nævnt i afsnittene "Nitrat til overfladevand" og "Fosfor til overfladevand" kan en høj udvaskning af næringsstoffer fra ejendommens udbringningsarealer medføre

negativ påvirkning af arter og naturtyper i og langs både Sneum Å og i Vadehavet, og de nævnte arter og naturtyper indgår i udpegningsgrundlaget for hhv. Sneum Å (H79) og Vadehavet (H78/F57). Påvirkningerne fra arealerne tilhørende ejendommen på Sdr. Grisbækvej 6 vil overholde det generelle beskyttelsesniveau, som er fastlagt i Husdyrgodkendelsesloven, hvilket Vejen Kommune vurderer at være tilstrækkelig, og der stilles derfor ikke yderligere vilkår.

Udbringningsarealet til husdyrbruget på Sdr. Grisbækvej 6 vil i alt i Vejen Kommune udgøre ca. 15,7 ha. Det samlede opland til Vadehavet er på i alt 440.000 ha. Bedriftens udbringningsarealer udgør således ca. 0,004 %. Det er Vejen Kommunes vurdering, at denne andel er uvæsentlig, og at bedriftens påvirkning i sig selv er helt uden betydning for Sneum Å, og Vadehavet og de arter og naturtyper der findes i områderne, uanset at der for Vadehavets vedkommende er tale om et sårbart Natura 2000-område.

Implementeringen af Grøn vækst og de kommende vand- og naturplaner medvirker til at udvaskningen af kvælstof og fosfor på sigt vil falde. I øvrigt viser undersøgelser udført af Conterra, at der ikke er sket en signifikant stigning i antallet af DE i oplandet til Vadehavet i perioden fra 2001 til 2007. På den baggrund vurderer kommunen, at næringsstofudvaskningen til de berørte Natura 2000-områder heller ikke i sammenhæng med andre planer og projekter vil medføre væsentlig påvirkning af de arter og naturtyper områderne er udpeget for at beskytte.

Bilag IV-arter, artsfredninger og rødlistearter

En række dyr og planter, der er omfattet af habitatdirektivets bilag IV, kan have levested, fødesøgningsområde eller sporadisk opholdssted på arealer på eller omkring landbrugsejendommen. På baggrund af faglig rapport nr. 635 og rapport nr. 322 fra Danmarks Miljøundersøgelser samt Vejen kommunens øvrige kendskab vurderes umiddelbart, at der kan være vandflagermus, sydflagermus, odder, markfirben, stor vandsalamander, løgfrø og spidssnudet frø. Heraf er odder omfattet af den danske rødliste som sårbare.

Flagermus benytter ofte hulheder i træer eller huse som opholdssted om dagen og under vinterdvalen. Føden består af insekter som fanges i luften nær vådområder, marker, skove og levende hegn. De enkelte arter af flagermus har forskellige præferencer mht. fødesøgningsområde. Der er ingen registreringer af flagermus nær ejendommens udbringningsarealer, men det kan ikke udelukkes at én eller flere arter kan raste eller yngle i området.

Odderen lever i tilknytning til vådområder, og den findes i såvel stillestående som rindende vand i især moser og søer med store rørskovsområder. For at odderen kan trives i levedygtige bestande, skal der være våde naturområder med et højt naturindhold. Odderens yngle- og rasteområder kan være svære at lokalisere, men de knytter sig primært til moser, krat, skov eller andre naturområder der er relativt uforstyrret.

Markfirbenet findes spredt i landskabet på åbne, varme, solbeskinnede skråninger med veldrænet jord og lav vegetation. Markfirbenet yngler på solvendte skråninger som er af altafgørende betydning for arten.

Stor vandsalamander foretrækker rene, dybe vandhuller i eller nær skov. Uden for yngletiden lever salamanderne på land og gemmer sig om dagen under sten og træstammer og i gamle musehuller. De vandrer sjældent særlig langt fra vandhullerne.

Spidssnudet frø kan forekomme i mange typer af vandhuller, lige fra ganske små vandhuller til bredden af store søer og fra helt overskyggede ellesumpe til

fuldstændig lysåbne vandhuller. Spidssnudet frø er afhængig af, at vandhullet er omgivet af fugtige udyrkede arealer som fødesøgnings- og rasteområde. Andre paddearter, som lille vandsalamander og skrubtudse, er ikke opført på habitatdirektivets bilag IV, men de er fredede i Danmark. For disse arter gælder mange af de samme betragtninger som nævnt for padderne ovenfor.

Vejen Kommune har ikke kendskab til registrering af planter og dyr omfattet af artsfredning eller optaget på nationale eller regionale rødlistepå eller umiddelbart op til husdyrbrugets udspretningsarealer, men det vurderes at en række af arterne med stor sandsynlighed forekommer i området.

Vejen Kommune vurderer, at driften af arealerne ikke vil have negativ indflydelse på ovennævnte arter, da der ikke ændres på vandhuller, fortidsminder, sten- og jorddiger, eller andre potentielle levesteder for padder eller krybdyr. Der fjernes ikke gamle bygninger og fældes ikke store træer, der kunne være levested for flagermus. Der sker med andre ord ikke fysiske ændringer i forbindelse med projektet, der kan være til skade for bilag IV-arter.

I henhold til habitatbekendtgørelsens § 11 vurderer Vejen Kommune, at driften af arealerne i Vejen Kommune ikke vil medføre en forøget påvirkning af de nævnte bilag IV- og rødlistearter eller deres levesteder.

Vurdering efter Museumsloven

Der er registreret beskyttede sten- og jorddiger ved udbringningsarealerne i Vejen Kommune, se nedenstående figur.

Sten- og jorddiger, der er omfattet af Museumslovens § 29a, må ikke beskadiges eller sløjfes uden dispensation fra kommunen.

Vurdering i forhold til udpegninger i Vejen Kommuneplan 2009-2021

Arealerne i Vejen Kommune er beliggende

uden for område der er omfattet af Vejen Kommuneplan.

Kortbilag 1 - Arealer i Vejen Kommune.

Bilag 1 – Udpegningsgrundlag

Natura 2000-området nr. 89 Vadehavet

Området består af habitatområde nr. H78 og fuglebeskyttelsesområde nr. F57.

Udpegningsgrundlag for habitatområdet

Vadehavet med Ribe Å, Tved Å og Varde Å vest for Varde (H78)

Naturtyper:	Sandbanke (1110)
	Flodmunding (1130)
	Vadeflade (1140)
	Lagune (1150)
	Bugt (1160)
	Rev (1170)
	Enårig strandengsvegetation (1310)
	Vadegræssamfund (1320)
	Strandeng (1330)
	Forklit (2110)
	Hvid klit (2120)
	Grå/grøn klit (2130)
	Klithede (2140)
	Haytornklit (2160)
	Grårisklit (2170)
	Skovklit (2180)
	Klitlavning (2190)
	Visse-indlandsklit (2310)
	Græs-indlandsklit (2330)
	Søbred med småurter (3130)
	Kransnålalge-sø (3140)
	Næringsrig sø (3150)
	Brunvandet sø (3160)
	Vandløb (3260)
	Våd hede (4010)
	Tør hede (4030)
	Kalkoverdrev (6210)
	Surt overdrev (6230)
	Tidvis våd eng (6410)
	Tørvelavning (7150)
	Rigkær (7230)
	Stilkege-krat (9190)
	Skovbevokset tørvemose (91D0)
Arter:	Havlampret (1095)
	Bæklampret (1096)
	Flodlampret (1099)
	Stavsild (1103)
	Laks (1106)
	Snæbel (1113)
	Marsvin (1351)
	Odder (1355)
	Gråsæl (1364)
	Spættet sæl (1365)

* Lagune, Grå/grøn klit, Klithede, Kalkoverdrev (kun vigtige orkidélokalteter), Surt overdrev, skovbevokset tørvemose og snæbel er alle prioriterede naturtyper/arter.

Udpegningsgrundlag for fuglebeskyttelsesområdet Vadehavet (F57)

Ynglefugle:	Klyde Hvidbrystet præstekrave Almindelig ryle Sandterne Fjordterne Havterne Dværgterne Splitterne
Trækfugle:	Bramgås Mørkbuget knortegås Lysbuget knortegås Gravand Pibeand Krikand Spidsand Skeand Ederfugl Sortand Strandskade Klyde Hjejle Strandhjejle Hvidbrystet præstekrave Lille kobbersneppe Stor regnspeve Rødben Hvidklire Islandsk ryle Sandløber Almindelig ryle Dværgmåge

Natura 2000-områdenr. 90 Sneum Å og Holsted Å
Området består af habitatområde nr. H79.

Udpegningsgrundlag for habitatområdet Sneum Å og Holsted Å (H79)

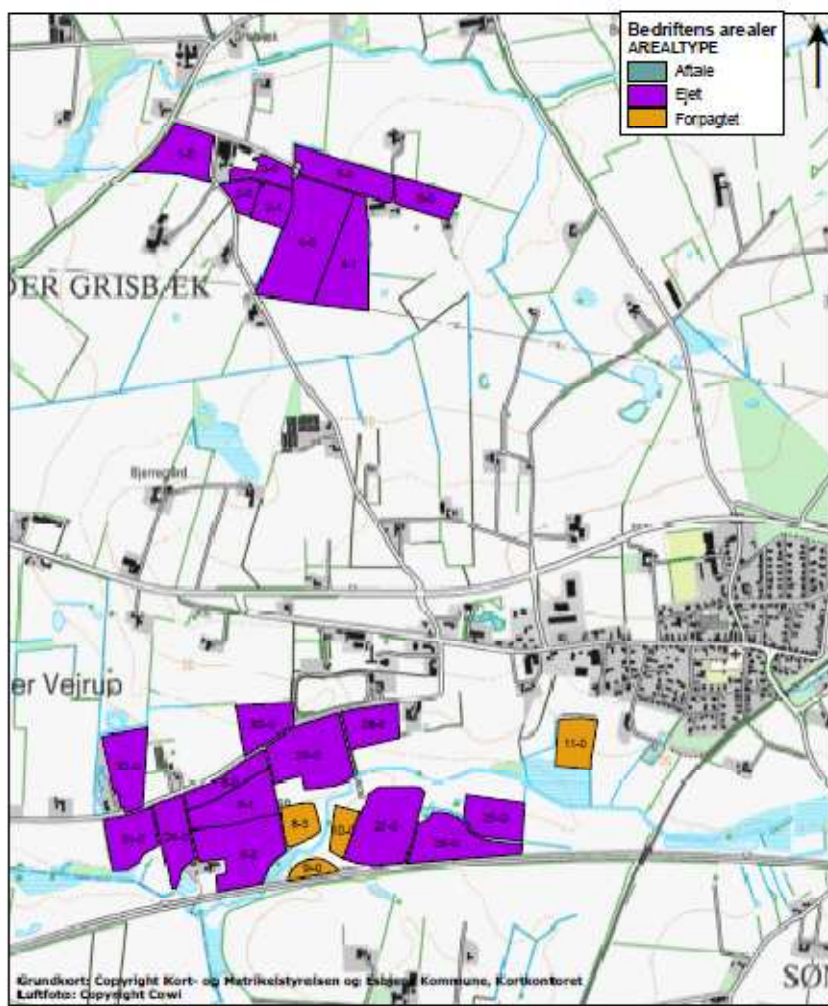
Naturtyper:	Kransnålalge-sø (3140) Næringsrig sø (3150) Vandløb (3260) Kalkoverdrev (6210) Surt overdrev (6230) Urtebræmme (6430) Hængesæk (7140) Kildevæld (7220) Rigkær (7230) Stilkege-krat (9190)
Arter:	Bæklampret (1096) Flodlampret (1099) Snæbel (1113) Odder (1355)

* Kalkoverdrev (kun vigtige orkidélokalteter), surt overdrev, kildevæld og snæbel er alle prioriterede naturtyper/arter.

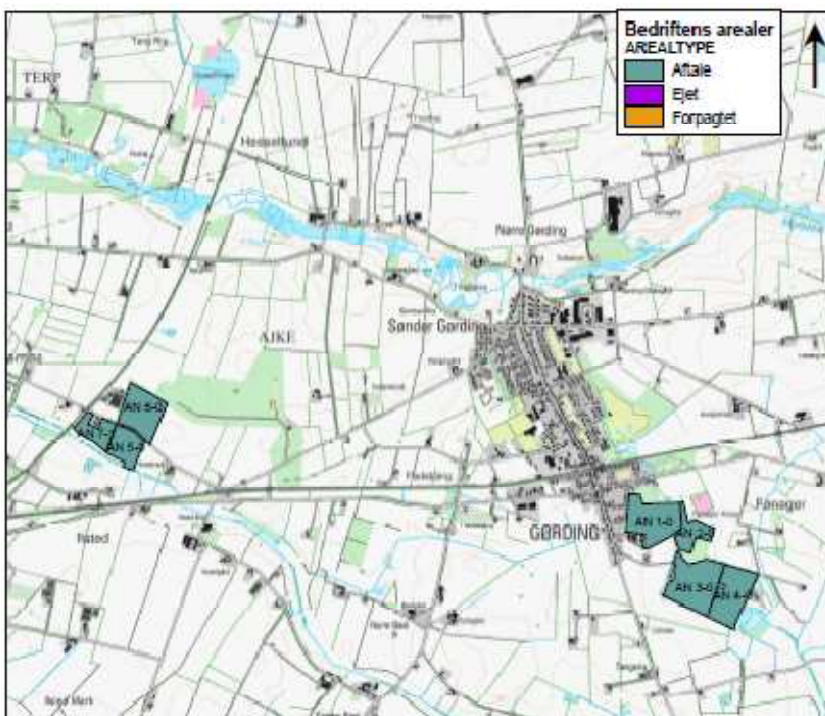
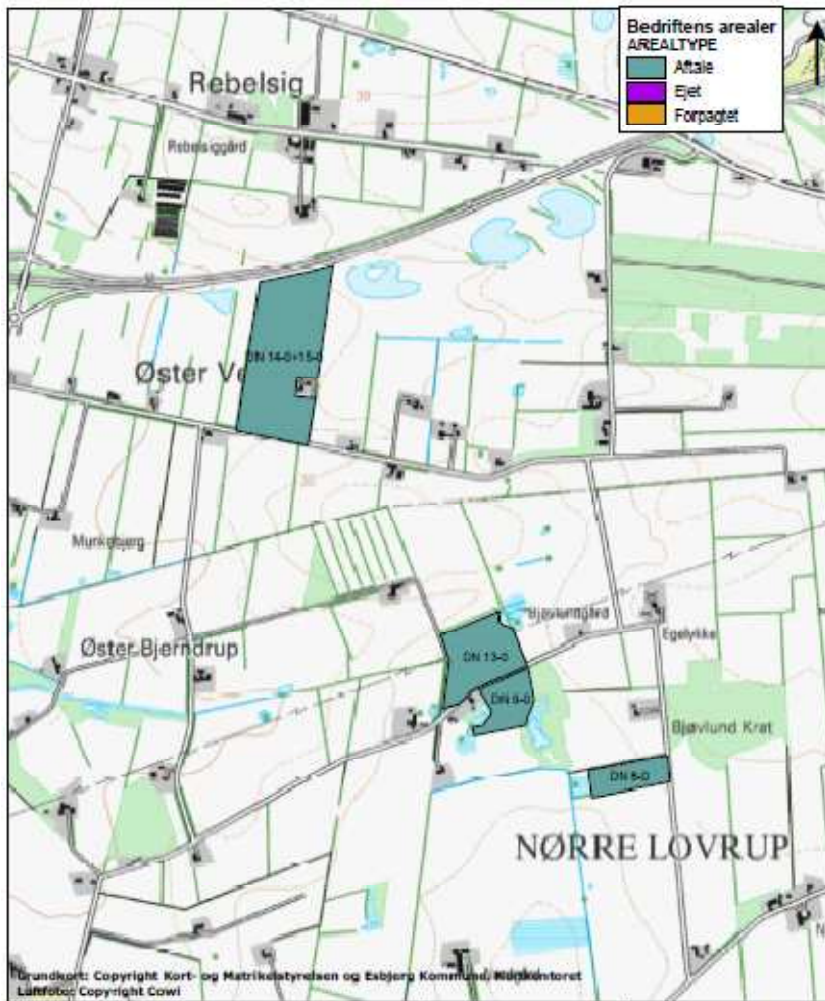

Bilag 5

Bedriftens arealer

Produktion: Esbjerg Kommune
Foto: Torben Meyer

Esbjerg
Kommune

Torvegade 74 . 6700 Esbjerg
Tlf: 7616 1616 . Fax: 7616 0969
miljo@esbjergkommune.dk
www.esbjergkommune.dk